

КОМЕРЦИЈАЛНА БАНКА АД СКОПЈЕ

**Консолидирани финансиски извештаи и
Извештај на независните ревизори
За годината што завршува на
31 декември 2018**

Содржина

	Страна
Извештај на независниот ревизор	
Консолидиран извештај за добивка или загуба и останата сеопфатна добивка	1
Консолидиран извештај за финансиската состојба	2
Консолидиран извештај за промените во капиталот	3
Консолидиран извештај за паричниот тек	4 - 5
Белешки кон консолидираните финансиски извештаи	6 - 110

КПМГ Македонија ДОО Скопје
Ул. „Филип Втори Македонски“ бр.3
Скопје 1000, Република Северна Македонија
+389 (2) 3135 220
mk-office@kpmg.com
kpmg.com/mk

Неофицијален превод на извештајот на независниот ревизор до акционерите на Комерцијална Банка АД Скопје

Извршивме ревизија на приложените консолидирани финансиски извештаи на Комерцијална Банка АД Скопје и нејзината подружница (“Групата”), прикажани на страните од 1 до 110, кои се состојат од консолидираниот извештај за финансиска состојба на 31 декември 2018 година, консолидираниот извештај за сеопфатна добивка, промените во капиталот и резервите и паричниот тек за годината тогаш завршена и белешките, кои се состојат од преглед на значајните сметководствени политики и други објаснувачки информации.

Одговорност на раководството за консолидираните финансиски извештаи

Раководството е одговорно за изготвување и реална презентација на овие консолидирани финансиски извештаи во согласност Меѓународните стандарди за финансиско известување, како и за таква интерна контрола за која раководството смета дека е неопходна за да се овозможи изготвување на консолидирани финансиски извештаи кои се ослободени од материјално значајни грешки, било да се резултат на измама или ненамерно направени грешки.

Одговорност на ревизорот

Наша одговорност е да искажеме мнение за овие консолидирани финансиски извештаи врз основа на нашата ревизија. Ние ја извршивме нашата ревизија во согласност Стандардите за ревизија прифатени и објавени во Службен весник на Република Северна Македонија бр. 79 од 11 јуни 2010 година. Овие стандарди изискуваат да се придржуваме на релевантните етички стандарди и да ја планираме и да ја извршиме ревизијата со цел да се здобиеме со разумна увереност дека консолидираните финансиски извештаи не содржат материјално значајни грешки.

Ревизијата вклучува спроведување на процедури за добивање на ревизорски докази за износите и образложенијата во консолидираните финансиски извештаи. Избраните процедури зависат од нашите проценки, вклучувајќи ги и оценките на ризиците за значајни грешки во консолидираните финансиски извештаи како резултат на измама или ненамерно направени грешки. Во проценувањето на овие ризици, ги разгледавме соодветните интерни контроли воспоставени во Банката за изготвување и реално прикажување на консолидираните финансиски извештаи со цел да дизајнираме ревизорски процедури соодветни на околностите, но не и за да изразиме мнение за ефикасноста на интерните контроли воспоставени во Банката.

Ревизијата исто така вклучува осврт на користените сметководствени политики и значајните проценки направени од раководството, како и оценка на адекватноста на прикажувањето на информациите во консолидираните финансиски извештаи.

Неофицијален превод на извештајот на независниот ревизор
Комерцијална Банка АД Скопје

Ние сме убедени дека ревизорските докази кои ги добивме се достаточни и соодветни за да обезбедат основа за нашето мнение.

Мнение

Според наше мнение, консолидираните финансиски извештаи реално и објективно ја прикажуваат консолидираната финансиска состојба на Групата на 31 декември 2019 година, како и нејзината консолидирана финансиска успешност и нејзиниот консолидиран паричен тек за годината тогаш завршена, во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување.

Останати прашања

Консолидираните финансиски извештаи на Групата за годината завршена на 31 декември 2017 година беа ревидирани од друг ревизор, којшто искажа мнение без резерва за консолидираните финансиски извештаи на 1 март 2018 година.

КПМГ Македонија ДОО
30 септември 2019
Скопје

ИЗВЕШТАЈ ЗА КОНСОЛИДИРАНАТА ДОБИВКА ИЛИ ЗАГУБА И ОСТАНАТА СЕОПФАТНА ДОБИВКА
За годината што завршува на 31 декември 2018
(во илјади денари)

	<u>Белешка</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Приходи од камата пресметани со употреба на ефективна каматна стапка		3,070,578	3,809,180
Расходи за камата		(521,526)	(491,892)
Нето-приходи од камата	7	2,549,052	3,317,288
Приходи од провизии и надомести		1,281,973	1,162,629
Расходи за провизии и надомести		(359,182)	(300,583)
Нето-приходи од провизии и надомести	8	922,791	862,046
Нето-приходи од курсни разлики		134,839	115,992
Нето приходи од тргување	9	5,617	22,282
Нето приходи од останати финансиски инструменти по објективна вредност преку биланс на успех	10	7,269	-
Останати оперативни приходи	11	79,960	68,800
Останати приходи	23	1,509	4,229
Нето загуби од преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	26	(5,017)	(9,506)
Трошоци за вработените	12	(986,986)	(872,243)
Амортизација	23,24	(166,718)	(179,023)
Останати расходи од дејноста	13	(620,680)	(636,392)
Нето загуби поради оштетување на финансиските средства	14	55,236	(1,355,617)
Добивка од работењето		1,976,872	1,337,856
Удел во добивката на придружените друштва употребувајќи го методот на главнина		64,187	55,128
Добивка пред оданочување		2,041,059	1,392,984
Данок на добивка	15	(217,834)	(139,937)
Добивка за годината		1,823,225	1,253,047
Останата сеопфатна добивка			
Ставки кои се, или би можеле да бидат рекласификувани во добивки и загуби			
Движење на резервите за објективна вредност (должнички инструменти по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка)			
Нето промени во објективната вредност		8,844	-
Рекласифицирани во добивка или загуба		(1,616)	-
Движење на резервите за објективна вредност (финансиски средства расположливи за продажба)			
Нето промени во објективната вредност		-	4,217
<i>Поверзани даноци</i>		(787)	(977)
Останата сеопфатна добивка, намалена за данокот		6,441	3,240
Вкупно сеопфатна добивка за годината		1,829,666	1,256,287
Добивка која им припаѓа на:			
Имателите на акции на Друштвото		1,812,039	1,244,217
Неконтролирано учество		11,186	8,830
Добивка		1,823,225	1,253,047
Вкупно сеопфатна добивка која им припаѓа на:			
Имателите на акции на Друштвото		1,818,480	1,247,457
Неконтролирано учество		11,186	8,830
Заработка по акција	16	1,829,666	1,256,287
основна заработка по акција (во денари)		795	546
разводната заработка по акција (во денари)		795	546

Белешките кон консолидираните финансиските извештаи претставуваат интегрален дел на овие консолидирани финансиски извештаи.

КОНСОЛИДИРАН ИЗВЕШТАЈ ЗА ФИНАНСИСКАТА СОСТОЈБА
На 31 декември 2018
(Во илјади денари)

	<u>Белешка</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
СРЕДСТВА			
Парични средства и парични еквиваленти	17	47,650,606	36,379,584
Средства за тргување	18	40,196	481,925
Вложувања во хартии од вредност	19	12,638,513	10,738,425
Кредити на и побарувања од банки	20	2,517,123	5,834,393
Кредити на и побарувања од други комитенти	21	46,525,432	45,366,241
Вложувања во придружени друштва	22	274,037	235,164
Недвижности и опрема	23	2,807,553	2,865,784
Нематеријални средства	24	38,574	40,422
Тековни даночни средства		-	498
Останати средства	25	1,825,488	2,149,976
Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	26	861,182	1,396,265
Нетекновни средства чувани за продажба и група за отуѓување		-	268
Вкупно средства		<u>115,178,704</u>	<u>105,488,945</u>
ОБВРСКИ И КАПИТАЛ			
ОБВРСКИ			
Депозити од банки	27	1,736,509	1,277,271
Депозити од други комитенти	28	97,650,762	90,400,307
Обврски по кредити	29	928,925	1,237,823
Останати даночни обврски		127,301	9,528
Одложени даночни обврски	15	86,056	62,919
Резервации	34	373,398	183,395
Останати обврски	30	1,038,873	688,249
Вкупно обврски		<u>101,941,824</u>	<u>93,859,492</u>
КАПИТАЛ			
Запишан капитал		2,279,067	2,279,067
Премии од акции		771,527	771,527
Задржана добивка		2,578,499	1,402,891
Резерви		7,578,729	7,155,096
Вкупно капитал кој се однесува на имателите на акции во Групата	31	<u>13,207,822</u>	<u>11,608,581</u>
Неконтролирано учество		<u>29,058</u>	<u>20,872</u>
Вкупно капитал		<u>13,236,880</u>	<u>11,629,453</u>
Вкупно обврски и капитал		<u>115,178,704</u>	<u>105,488,945</u>
Преземени и потенцијални обврски	34	<u>15,042,367</u>	<u>15,862,667</u>

Белешките кон консолидираните финансиските извештаи претставуваат интегрален дел на овие консолидирани финансиски извештаи.

Потпишано во име на Комерцијална банка АД Скопје:

д-р Маја Стевкова Штеријева
 Финансиски директор

Илија Илоски
 Главен оперативен директор

Хари Костов
 Генерален директор

КОНСОЛИДИРАН ИЗВЕШТАЈ ЗА ПРОМЕНите ВО КАПИТАЛОТ
За годината што завршува на 31 декември 2018

(Во илјади денари)	Запишан капитал	Премии од акции	Резерва за објективна вредност	Законска резерва	Останати резерви	Задржана добивка	Вкупно капитал кој им припаѓа на акционерите на Групата	Неконтролирано учество*	Вкупно капитал
На 1 јануари 2017	2,279,067	771,527	5,554	455,813	6,252,960	938,063	10,702,984	12,042	10,715,026
Вкупно сеопфатна добивка									
Добивка за годината			-	-	-	1,244,217	1,244,217	8,830	1,253,047
Останата сеопфатна добивка, нето од даноци									
Резерва за објективна вредност (хартии од вредност расположливи за продажба)									
Нето промени во објективна вредност			-	4,217	-	-	4,217	-	4,217
Данок на останата сеопфатна добивка			-	(977)	-	-	(977)	-	(977)
Вкупно останата сеопфатна добивка			-	3,240	-	-	3,240	-	3,240
Вкупно сеопфатна добивка за годината				3,240		1,244,217	1,247,457	8,830	1,256,287
Трансакции со акционерите, признаени директно во капиталот									
Пренос во останати резерви	-	-	-	-	437,529	(437,529)	-	-	-
Платени дивиденди (белешка 31)	-	-	-	-	-	(341,860)	(341,860)	-	(341,860)
Вкупно учество и распределба на акционерите					437,529	(779,389)	(341,860)	-	(341,860)
На 31 декември 2017	2,279,067	771,527	8,794	455,813	6,690,489	1,402,891	11,608,581	20,872	11,629,453
Корекции од иницијална примена на МСФИ 9, нето од даноци (види Белешка 4)	-	-	6,843	-	-	184,150	190,993	-	190,993
Корегирана состојба на 1 јануари 2018	2,279,067	771,527	15,637	455,813	6,690,489	1,587,041	11,799,574	20,872	11,820,446
Вкупно сеопфатна добивка за годината									
Добивка за годината						1,812,039	1,812,039	11,186	1,823,225
Останата сеопфатна добивка, нето од даноци									
Движење на резервите за објективна вредност (должнички инструменти)									
Нето промени во објективната вредност	-	-	8,844	-	-	-	8,844	-	8,844
Нето износ рекласифициран во добивка или загуба	-	-	(1,616)	-	-	-	(1,616)	-	(1,616)
Данок на останата сеопфатна добивка	-	-	(787)	-	-	-	(787)	-	(787)
Вкупно останата сеопфатна добивка	-	-	6,441	-	-	-	6,441	-	6,441
Вкупно останата сеопфатна добивка за годината			6,441	-	-	1,812,039	1,818,480	11,186	1,829,666
Трансакции со акционерите, признаени директно во капиталот									
Пренос во останати резерви	-	-	-	-	410,349	(410,349)	-	-	-
Платени дивиденди (белешка 31)	-	-	-	-	-	(410,232)	(410,232)	(3,000)	(413,232)
Вкупно учество и распределба на акционерите					410,349	(820,581)	(410,232)	(3,000)	(413,232)
На 31 декември 2018	2,279,067	771,527	22,078	455,813	7,100,838	2,578,499	13,207,822	29,058	13,236,880

Белешките кон консолидираните финансиските извештаи претставуваат интегрален дел на овие консолидирани финансиски извештаи.

КОНСОЛИДИРАН ИЗВЕШТАЈ ЗА ПАРИЧНИОТ ТЕК
За годината што завршува на 31 декември 2017
(Во илјади денари)

	<u>Белешка</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Добивка пред оданочувањето		2,041,059	1,392,984
Не-контролирано учество, вклучено во консолидираниот биланс на успех		(11,186)	(8,830)
Коригирана за:			
Амортизација на недвижности и опрема и амортизација на нематеријални средства	23,24	166,717	179,023
Добивка од продажба на недвижности и опрема	23	(1,509)	(4,229)
Загуби од преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	26	5,017	9,506
Загуба поради обезвреднување	12	(55,236)	1,355,617
Приходи од дивиденди		(5,478)	(11,526)
Приходи од камати	7	(3,070,578)	(3,809,180)
Расходи за камати	7	521,526	491,892
Нето приходи од тргување	9	(5,617)	(16,549)
Приходи од останати финансиски инструменти по ОББУ	10	(7,269)	-
Удел во добивката на придружените друштва според методот на главнина		(64,187)	(55,128)
Загуба од дејноста пред промените во деловната актива и обврски:		(486,741)	(476,420)
Средства за тргување		118,834	(53,318)
Вложувања по ОББУ		7,269	-
Кредити на и побарувања од банки		3,317,686	4,248,527
Кредити на и побарувања од други комитенти		(1,208,952)	(1,331,099)
Средства превземени врз основа на ненаплатени побарувања		1,064,034	(671,456)
Останати средства		293,412	(858,354)
Нетековни средства чувани за продажба и група за отуѓување		-	(268)
Депозити на банки и други финансиски институции		461,806	(376,983)
Примени депозити од други клиенти		7,253,754	4,322,190
Останати обврски		350,624	89,705
		11,171,726	4,892,524
Наплатени камати и провизии		3,078,176	3,824,144
Платени камати		(527,520)	(523,814)
Платен данок на добивка		(97,673)	(122,181)
		13,622,897	8,070,673
Нето паричен тек од основната дејност		13,622,897	8,070,673
Паричен тек од инвестициската дејност			
Набавки на недвижности и опрема		(95,527)	(63,837)
Набавки на нематеријални средства		(11,111)	(14,344)
Приливи од продажба на недвижности и опрема		1,509	4,271
Приливи од нетековни средства чувани за продажба		295	-
Одливи за нетековни средства чувани за продажба		-	(268)
Набавка на вложувања		(10,692,641)	(10,866,284)
Приливи од продажба на вложувања		9,134,179	7,192,951
Примени дивиденди		31,612	41,661
Нето паричен тек за инвестициската дејност		(1,631,684)	(3,705,850)
Паричен тек од финансиски активности			
Приливи од обврски по кредити		72,145	625,199
Отплата на обврски по кредити		(380,916)	(1,037,898)
Платени дивиденди		(413,232)	(341,860)
Нето паричен тек за финансиски активности		(722,003)	(754,559)

Белешките кон консолидираните финансиските извештаи претставуваат интегрален дел на овие консолидирани финансиски извештаи.

КОНСОЛИДИРАН ИЗВЕШТАЈ ЗА ПАРИЧНИОТ ТЕК (продолжува)
За годината што завршува на 31 декември 2017
(Во илјади денари)

	Белешка	2018	2017
Нето промени во на паричните средства и паричните еквиваленти			
Парични средства и парични еквиваленти на 1 јануари		36,379,584	32,769,320
Нето зголемување/(намалување) на паричните средства и паричните еквиваленти		<u>11,271,022</u>	<u>3,610,264</u>
Парични средства и парични еквиваленти на 31 декември	17	<u><u>47,650,606</u></u>	<u><u>36,379,584</u></u>

Белешките кон консолидираните финансиските извештаи претставуваат интегрален дел на овие консолидирани финансиски извештаи.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

1. Општи информации

Комерцијална банка АД Скопје (во понатамошниот текст “Банката“) претставува акционерско друштво, со седиште во Република Северна Македонија. Седиштето на Банката е на ул. Орце Николов бр.3, 1000 Скопје. Банката своите активности во Република Северна Македонија ги извршува преку мрежа на филијали и експозитури. Овие консолидирани финансиски извештаи ја вклучуваат Банката и нејзината подружница КБ Публикум Инвест АД Скопје („КБ Публикум“) (заедно именувани како „Групата“).

Банката е регистрирана како универзален тип на комерцијална банка, во согласност со македонските закони. Основните активности на Банката се следните:

- Прибирање на депозити и други повратни извори на средства;
- Кредитирање во земјата и странство, вклучувајќи и факторинг и финансирање на комерцијални трансакции;
- Издавање и администрирање на платежни средства (парични картички, чекови, патнички чекови, меници);
- Менувачки работи;
- Платен промет во земјата и во странство, вклучувајќи купопродажба на девизи;
- Брз трансфер на пари;
- Издавање на платежни гаранции, авали и други форми на обезбедување;
- Изнајмување на сефови, остава и депо;
- Тргување со инструменти на пазарот на пари;
- Тргување со девизни средства;
- Тргување со хартии од вредност;
- Давање услуги на банка, чувар на имот на инвестициски и пензиски фондови;
- Чување на хартии од вредност за клиенти;
- Посредување во продажба на полиси за осигурување;
- Обработка и анализа на информации за кредитната способност на правни лица;
- Продажба на удели во инвестициони фондови;
- Други финансиски услуги утврдени со закон што може да ги врши само банка.

Акциите на Банката котираат на официјалниот пазар на Македонската берза на хартии од вредност и истите се тргуваат на посебниот подсегмент Супер котација. Исто така, акцијата на Банката е една од десетте акции на компании кои го сочинуваат Македонскиот берзански индекс МБИ-10, а кодот под кој котираат е следниот:

Шифра на хартија од вредност
 КМВ (обична акција)

ИСИН број
 МККМBS101019

КБ Публикум има дозвола за основање и управување со отворени и затворени инвестициони фондови. Друштвото управува со три отворени инвестициони фондови, КБ Публикум – балансиран, КБ Публикум – обврзници, КБ Публикум – паричен и КБ Публикум – МБИ 10. Овие фондови немаат статус на правно лице и не извршуваат специфични активности.

2. Основи за изготвување на консолидираните финансиски извештаи

(а) Извештај за усогласеност

Овие консолидирани финансиски извештаи се подготвени во согласност со Меѓународните Стандарди за Финансиско Известување како што се објавени од страна на Одборот за Меѓународни Сметководствени Стандарди („ОМСС“). Консолидираните финансиски извештаи на Банката за годината која завршува на 31 Декември 2018 беа авторизирани за објава од страна на Надзорниот одбор на 30 Септември 2019 година.

Ова е првиот сет на годишни финансиски извештаи на Банката во кои се применети МСФИ 9 *Финансиски инструменти* и МСФИ 15 *Приходи од договори со купувачи*. Промените во значајни сметководствени политики се опишани во Белешка 2(е).

(б) Основа за мерење

Консолидираните извештаи се подготвени врз основа на историски трошоци освен за следното:

- Финансиски инструменти по објективна вредност преку биланс на успех (ОВБУ) – мерени по објективна вредност;
- Финансиски средства по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка – (ОВОСД) (од 1 Јануари 2018)– мерени по објективна вредност;
- Расположливи-за-продажба финансиски средства (пред 1 Јануари 2018) – мерени по објективна вредност;
- Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања – мерени по пониската од набавната или објективната вредност намалена за трошоци за продажба.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

2. Основи за изготвување на консолидираните финансиски извештаи (продолжение)

(в) Функционална и известувачка валута

Презентираните консолидирани финансиски извештаи се искажани во илјади македонски денари. Денарот претставува функционална и известувачка валута на Групата.

(г) Користење на проценки и расудувања

Презентацијата на консолидираните финансиски извештаи во согласност со МСФИ, бара користење на најдобри можни проценки, расудувања и претпоставки од страна на раководството на Групата, кои имаат ефекти на презентираниите вредности на средствата и обврските, како и на приходите и расходите настанати во периодот на известување. Овие проценки и претпоставки се засновани на искуство од минатото и други фактори за кои се верува дека се разумни во околностите и чии резултати претставуваат основа за проценка на сметководствената вредност на средствата и обврските за кои не се достапни податоци од други извори. Стварните резултати во наредните периоди на известување можат да се разликуваат од проценетите износи.

Проценките и претпоставките се разгледуваат на континуирана основа. Ревидираните сметководствени проценки се признаваат во периодот во кој проценката е ревидирана ако истата има влијание само на тој период или пак во периодот на проценка и идните периоди ако ревидираната проценка има влијание на двата периоди - тековниот и идниот период.

Информациите во однос на значајните области за кои постои неизвесност врз основа на проценка и критичните проценки во примената на сметководствените политики кои имаат најзначаен ефект на износите обелоденети во консолидираните финансиски извештаи се наведени во Белешка 3.24 кон консолидираните финансиски извештаи.

Кратка содржина на главните сметководствени политики кои се применети при подготовка на овие финансиски извештаи се образложени во Белешката 3 кон консолидираните финансиски извештаи.

(д) Промени во сметководствените политики

Освен за промените наведени подолу, Групата конзистентно ги применува сметководствените политики наведени во Белешка 3 за сите периоди презентирани во овие финансиски извештаи.

Групата иницијално го применува МСФИ 9 (белешка А) и МСФИ 15 (белешка Б) од 1 Јануари 2018 година.

Други стандарди се исто така во примена од 1 Јануари 2018 година кои немаат материјален ефект на финансиските извештаи на Групата.

Како резултат на методот на транзиција одбран од страна на Групата при примена на МСФИ 9, споредливите податоци низ овие финансиски извештаи генерално не се променети во согласност со барањата на стандардот.

Прифаќањето на МСФИ 15 немаше влијание на времето или износот на приходите од провизии и надомести од договори со клиенти и поврзаните средства и обврски признаени од страна на Групата. Соодветно на тоа, влијанието на споредливите податоци е ограничено на барањата за нови обелоденувања.

Ефектот од првична примена на овие стандарди генерално се однесува на следното:

- Намалување на исправката на вредност на финансиски средства (белешка 4);
- Дополнителни обелоденувања поврзани со МСФИ 9 (Белешка 2(е) и 5); и
- Дополнителни обелоденувања поврзани со МСФИ 15 (Белешка 8).

А. МСФИ 9 Финансиски инструменти

МСФИ 9 поставува барања за признавање и мерење на финансиски средства, финансиски обврски и некои договори за купување или продавање на нефинансиски средства. Овој стандард го заменува МСС 39 Финансиски инструменти: Признавање и Мерење. Барањата на МСФИ 9 претставуваат значајна промена од МСС 39. Новиот стандард воведува фундаментални промени во сметководството на финансиски средства и во одредени аспекти на сметководството на финансиски обврски.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

2. Основи за изготвување на консолидираните финансиски извештаи (продолжение)

(д) Промени во сметководствените политики (продолжение)

Како резултат на усвојувањето на МСФИ 9, Групата прифати последователни измени на МСС 1 Презентација на финансиски извештаи, кои во Билансот на успех и останата сеопфатна добивка бараат посебна презентација на приходи од камата пресметана со употреба на методот на ефективна каматна стапка. Претходно, Групата го обелоденуваше овој износ во белешките кон финансиските извештаи.

Дополнително, Групата усвои последователни измени на МСФИ 7 Финансиски инструменти: Обелоденувања кои се применети за обелоденувања за 2018 година, но не се применети за споредливите податоци.

Клучните промени во сметководствените политики на Групата кои се резултат на усвојување на МСФИ 9 се сумирани подолу.

Целосниот ефект од усвојување на стандардот е опишан во Белешка 4.

Класификација на финансиски средства и финансиски обврски

МСФИ 9 содржи три категории на класификација на финансиските средства: мерени по амортизирана набавна вредност, објективна вредност преку останата сеопфатна добивка (ОВОСД) и објективна вредност преку билансот на успех (ОВБУ).

Класификацијата на МСФИ 9 е генерално базирана на бизнис моделот според кој одредено финансиско средство и неговите договорни парични текови се управувани. Стандардот ги елиминира претходните категории според МСС 39 – чувани до достасување, кредити и побарувања и расположливи за продажба. Според МСФИ 9, деривативите вградени во договори каде основата е финансиско средство, според стандардот никогаш не се делливи. Наместо тоа, целосниот хибриден инструмент е оценет за класификација. Подателните насоки како Групата ги класифицира финансиските средства според МСФИ 9 се наведени во Белешка 4.

МСФИ 9 во голема мера ги зачувува постоечките барања во МСС 39 за класификација на финансиски обврски. Но, иако според МСС 39 сите промени во објективната вредност на обврските кои се определени со опцијата по објективна вредност беа признаени во билансот на успех, според МСФИ 9 промените во објективната вредност генерално се презентирани на следниот начин:

- износот на промена во објективната вредност кој е резултат на промени во кредитниот ризик на обврските е признаен во останата сеопфатна добивка, и
- остатокот од промената на објективната вредност е презентираан во билансот на успех.

Како објаснување како Групата ги класифицира финансиските обврски по МСФИ 9 е наведено во Белешка 4.

Исправка на вредност на финансиски средства

МСФИ 9 го заменува моделот „настаната загуба“ по МСС 39 со моделот „очекувана кредитна загуба“. Новиот модел за исправка на вредност исто така се употребува на одредени потенцијални обврски и договори за финансиски гаранции, но не за вложувања во сопственички инструменти.

Според МСФИ 9, кредитните загуби се признаени порано отколку според МСС 39. За појаснување како Групата ги спроведува барањата на МСФИ 9 за исправка на вредност е наведено во Белешка 3.7.

Премин

Промените во сметководствените политики кои се резултат на усвојувањето на МСФИ 9 се применуваат ретроспективно, освен како што е опишано подолу.

- Компаративните периоди генерално не се коригираат. Разликите во сметководствените вредности на финансиските средства и финансиските обврски кои се резултат на усвојувањето на МСФИ 9 се признаени во задржана добивка и резерви на 1 Јануари 2018. Соодветно на тоа, информациите презентирани во 2017 не ги одразуваат барањата на МСФИ 9 и не се споредливи со информациите презентирани за 2018 година по МСФИ 9.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

2. Основи за изготвување на консолидираните финансиски извештаи (продолжение)

(д) Промени во сметководствените политики (продолжение)

Групата го искористи отстапувањето да не ги промени компаративните периоди, но имајќи предвид дека МСФИ 9 наметна измени на МСС 1 кои се однесуваат на барања за презентација на „приходи од камата пресметани користејќи го методот на ефективна каматна стапка“ како посебна линија во Билансот на успех и останата сеопфатна добивка.

Следните преоценки беа направени врз основа на фактите и околностите кои постоеја на датумот на иницијална примена.

- Одредување на бизнис модел врз основа на кој се управувани финансиските средства.
- Определувањето и повлекувањето на претходни определби на одредени финансиски средства и финансиски обврски мерени по ОВБУ.
- Определување на одредени вложувања во сопственички инструменти кои не се за чувани за тргување по ОВОСД.
- Ако должнички инструмент има низок кредитен ризик на датумот на иницијална примена на МСФИ 9, тогаш Групата претпоставува дека кредитниот ризик на средството не е значајно зголемен од неговото иницијално признавање.

За повеќе информации и детали во врска со промените и импликациите кои се резултат на почетна примена на МСФИ 9, видете Белешка 4.

Б. МСФИ 15 Приходи од договори со клиенти

МСФИ 15 определува рамка за одредување кога, колку и кога приходот се признава. Тој ги заменува МСС 18 Приходи, МСС 11 Договори за градење и поврзани интерпретации. Групата иницијално го примени МСФИ 15 на 1 Јануари 2018 ретроспективно во согласност со МСС 8. Примената на МСФИ 15 немаше влијание на времето или износот на приходите од провизии и надомести на Групата. Влијанието на МСФИ 15 е лимитирано на нови барања за обелоденување (Белешка 8).

(f) Објавени стандарди кои се уште не стапиле на сила и не се порано прифатени

Останати нови стандарди или измени на постоечките стандарди се ефективни за годишни периоди почнувајќи по 1 Јануари 2018 со можност за рана примена, кои Групата не ги усвои при подготовка на консолидираните финансиски извештаи, со исклучок на измената на МСФИ 9 која влијае на услови на предвремена отплата со негативна компензација објавена во Октомври 2017.

Од стандардите кои се уште не се во примена, МСФИ 16 се очекува да има влијание на финансиските извештаи на Групата во периодот на иницијална примена.

А МСФИ 16: Наеми

Стандардот е применлив за годишни период почнувајќи на или по 1 Јануари 2019. МСФИ 16 определува принципи за признавање, мерење, презентација и обелоденување на наеми за двете страни на договорите, односно за клиентот („закупец“) и за давателот („закуподавател“). Барањата на новиот стандард се закупците да ги прикажат повеќето наеми во финансиските извештаи. Закупците ќе имаат еден сметководствен модел за сите наеми, со одредени исклучоци. Сметководството на закуподавателите е суштински непроменето.

Групата го оцени ефектот од иницијална примена на МСФИ 16 во финансиските извештаи, опишано подолу. Реалното влијание од усвојување на стандардот на 1 Јануари 2019 може да се промени бидејќи:

- Групата не ги финализираше тестирањето и проценката на контролите врз новите ИТ системи, и
- Новите сметководствени политики се предмет на промена се до првичните финансиски извештаи на Групата кој го содржат датумот на иницијална примена.

МСФИ 16 претставува единствен сметководствен модел на билансна евиденција на наемите. Закупецот признава средство со право на употреба кое претставува правото на употреба на средството и обврска за наем која претставува обврската за вршење на плаќања за наеми. Постојат исклучоци за признавање кои се однесуваат на краткорочни наеми и наеми со ниска вредност. Сметководството за закуподавателот останува слично како и тековниот стандард – закуподавателот продолжува да ги класифицира наемите како оперативни или финансиски наеми.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

2. Основи за изготвување на консолидираните финансиски извештаи (продолжение)

(f) Објавени стандарди кои се уште не стапиле на сила и не се порано прифатени (продолжение)

МСФИ 16 ги заменува постоечките насоки за наеми, вклучувајќи ги МСС 17 Наеми, ИФРИЦ 4 Определување дали одреден договор содржи наем, СИЦ 15 Оперативни наеми – Стимулации и СИЦ 27 – Оценување на супстанца на трансакција вклучувајќи правна форма на наем.

Наеми во кои Групата е закупец

Групата ќе признае нови средства и обврски за оперативните наеми на филијалите и експозитурите. Природата на трошоците поврзани со тие наеми ќе биде променета бидејќи Групата ќе признае трошок за амортизација за средствата со право на употреба и расход за камата на обврските за наеми.

Претходно, Групата признаваше трошоци за оперативни наеми на праволиниска основа во времетраењето на наемот, и признаваше средства и обврски само во висина на временското разграничување помеѓу реалните плаќања и признавањето на трошоците.

Базирано на моментално расположливите податоци, Групата проценува дека на 1 Јануари 2019 година ќе признае дополнителна обврска за наеми во износ од 78,281 илјади денари.

Не се очекува значајно влијание на финансиските наеми на Групата.

i. Премин

Групата ќе го примени МСФИ 16 иницијално на 1 Јануари 2019, со употреба на модифициран ретроспективен пристап. Соодветно, кумулативниот ефект од усвојување на МСФИ 16 ќе биде признаен како корекција на почетното салдо на задржана добивка на 1 Јануари 2019, без корекција на компаративни информации.

Групата планира да користи практичните олеснувања околу наследените договори за наем на датумот на премин. Ова значи дека ќе се применува МСФИ 16 за сите договори склучени пред 1 јануари 2019 година и идентификувани како наеми согласно МСС 17 и МСФИ 4.

В. Останати стандарди

Следните изменети стандарди не се очекува да имаат значајно влијание на консолидираните финансиски извештаи на Групата:

- Годишни подобрувања на МСФИ Стандарди циклус 2015 – 2017 – одредени стандарди
- Долгорочни учества во придружени друштва и заеднички вложувања (дополнувања на МСС 28)
- План за амандман, ограничување или порамнување (Дополнувања на МСС 19)
- КТМФИ 23 Ннеизвесноста во врска со третманот на данок на добивка
- Измени на референци на Концептуалната рамка во МСФИ Стандарди
- МСФИ 17 Договори за осигурување
 - Измени во МСС 1 Презентација на финансиските извештаи и МСС 8 Сметководствени политики, промени во сметководствени проценки и грешки.;
 - Измени во МСФИ 3 Деловни комбинации
- Измени во МСФИ 10 и МСС 28 Продажби или давања на средства помеѓу инвеститори и неговите придружени друштва или заеднички вложувања,
- Измени во МСС 19 Користи за вработените.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

3. Значајни сметководствени политики

3.1 Основа за консолидирање

3.1.1 Деловни комбинации

Деловните комбинации се евидентираат со користење на методот на купување на датумот на стекнување т.е. на датумот кога контролата е стекната од Групата. Износот којшто се пренесува при стекнувањето се мери по објективна вредност, исто како и идентификуваните нето средства кои се стекнуваат. Гудвилот којшто произлегува од ова се тестира годишно за оштетување. Било каква добивка при стекнувањето се признава во билансот на успех веднаш. Трансакционите трошоци се признаваат како расход веднаш, освен доколку тие не се однесуваат за издавање на должнички или сопственички инструменти.

Платениот износ не ги вклучува износите кои се однесуваат на подмирувањето на веќе постоечки обврски. Таквите износи се признаени во билансот на успех .

Секој потенцијален надомест се вреднува по објективна вредност на датумот на стекнување. Ако потенцијалниот надомест е класифициран како капитал, тогаш не се вреднува повторно, и порамнувањето се евидентира во рамките на капиталот. Инаку, последователните промени во објективната вредност на потенцијалниот надомест се признаваат во билансот на успех.

Ако наградите за плаќање засновани на акции (награди за замена) се бара да бидат разменети за награди што ги поседуваат вработените на стекнатиот (награди на стекнувањето) и да се однесуваат на услуги од минатото, тогаш целиот или дел од износот на наградите за замена на стекнувачот е вклучен во мерењето на надоместокот пренесени во деловната комбинација. Оваа определба се заснова на пазарната вредност на наградите за замена во однос на пазарната вредност на наградите на стекнувачот и степенот на кој наградите за замена се однесуваат на услугата пред комбинација.

3.1.2 Неконтролирано учество

Неконтролираното учество се мери по неговиот пропорционален дел од идентификуваните нето средствата на стекнувачот на денот на купувањето. Промените во учеството на Групата во подружница кои не резултираат со губење на контрола се евидентираат како капитална трансакција.

3.1.3 Подружници

“Подружници” се друштва кои се контролирани од Групата. Групата „го контролира“ вложувањето доколку таа е изложена, или има право на, варијабилни поврати од вложувањето и има можност да влијае на тие поврати преку својата моќ над вложувањето. Финансиските извештаи на подружниците се вклучени во консолидираните финансиски извештаи од моментот на започнувањето до моментот на завршувањето на контролата врз нив.

Финансиските извештаи на подружниците се вклучени во консолидираните финансиски извештаи од датумот кога започнала контролата до датумот кога контролата ќе згасне.

Инвестициски фондови

Групата има улога на менаџер на неколку инвестициски фондови. Утврдувањето дали Групата контролира инвестициски фонд обично се фокусира на проценка на агрегатните економски интереси на Групата во фондот (опфаќа какви било интереси и очекувани надомести за управување) и правата на инвеститорите да го отстранат управителот на фондот. Не постојат права за отстранување, сепак, вкупниот економски интерес на Група е во секој случај помал од 15%. Како резултат, Групата заклучи дека делува како застапник за инвеститорите во сите случаи и затоа не ги консолидира овие фондови,

За дополнителни обелоденувања во врска со инвестициските фондови во кои Групата има учество, е наведено во Белешка 33.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

3. Значајни сметководствени политики (продолжение)

3.1 Основа за консолидирање (продолжение)

3.1.4 Губење на контрола

По губењето на контрола, Групата ги депризнава средствата и обврските на подружницата и било какво неконтролирано учество и останатите компоненти на главнината кои се однесуваат на подружницата. Секоја добивка или загуба што произлегуваат од губењето на контрола е признаена во билансот на успех. Доколку Групата задржува било какво учество во претходната подружница, тогаш таквото учество се мери по објективна вредност на датумот на кој контролата е загубена.

3.1.5 Трансакции елиминирани при консолидација

Сметките и трансакциите, како и било какви нереализирани добивки и загуби или приходи и расходи (освен добивките или загубите од трансакции во странска валута) кои произлегуваат од меѓусебните односи помеѓу Друштвото и подружниците се елиминирани при изготвувањето на консолидираните финансиски извештаи. Нереализираните загуби се елиминираат на исти начин како и нереализираните добивки, но само до степен до кој не постои доказ за безвреднување.

3.2 Приходи и расходи по основ на камати

Политики применливи од 1 јануари 2018

Ефективна каматна стапка

Приходите и расходите од камата се признаваат во билансот на успех користејќи го методот на ефективна каматна стапка. 'Ефективна каматна стапка' е стапката која ги дисконтира очекуваните идни парични приливи или одливи низ очекуваниот животен век на финансискиот износ на:

- бруто сметководствената вредност на финансиско средство, или
- амортизираната набавна вредност на финансиска обврска.

Кога се пресметува ефективната каматна стапка за финансиски инструменти, освен за кредитно оштетени средства, Групата ги проценува идните парични текови земајќи ги предвид сите договорни услови на финансискиот инструмент, но не и очекуваните кредитни загуби. За кредитно оштетени финансиски средства, се пресметува кредитно коригирана ефективна каматна стапка користејќи очекувани идни парични текови вклучувајќи ги и очекуваните кредитни загуби.

Пресметката на ефективна каматна стапка вклучува трансакциски трошоци, провизии и други плаќања или примања кои се интегрален дел на ефективната каматна стапка. Трансакциските трошоци вклучуваат инкрементални трошоци кои можат директно да се распределат на набавката или издавањето на финансиско средство или финансиска обврска.

Амортизирана набавна вредност и бруто сметководствена вредност

„Амортизирана набавна вредност“ на финансиско средство или финансиска обврска е износот по кој финансиското средство или финансиската обврска се мери по иницијално признавање, минус отплатите за камата, плус/минус акумулирана амортизација користејќи го методот на ефективна каматна стапка на било која разлика помеѓу иницијалната вредност и вредноста при достасување, и за финансиски средства, коригирана за очекувана кредитна загуба (или исправка на вредност пред 1 јануари 2018).

“Бруто сметководствена вредност на финансиско средство“ е амортизирана набавна вредност на финансиско средство пред коригирање за очекувана кредитна загуба.

Пресметка на приходи и расходи од камати

Ефективната каматна стапка на финансиско средство или финансиска обврска се пресметува на иницијално признавање на финансиското средство или финансиската обврска. При пресметка на приходот и расходот од камата, ефективната каматна стапка е употребена на бруто сметководствената вредност на средството (кога средството не е кредитно оштетено) или на амортизираната набавна вредност на обврската. Ефективната каматна стапка се ревидира како резултат на периодични преоцени на паричните текови на инструментите со варијабилна стапка кои ги рефлектираат движењата на пазарните каматни стапки.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

3. Значајни сметководствени политики (продолжение)

3.2 Приходи и расходи по основ на камати (продолжение)

За финансиски средства кои станале кредитно оштетени по иницијалното признавање, приходот од камата се пресметува со употреба на ефективна каматна стапка на амортизираната набавна вредност на финансиското средство. Доколку средството не е повеќе кредитно оштетено, тогаш пресметката на приход од камата се пресметува на бруто основа. За финансиски средства кои биле кредитно оштетени при иницијално признавање, приходот од камата се признава со користење на кредитно коригирана ефективна каматна стапка на амортизирана набавна вредност на средството. Пресметката на приход од камата не се пресметува на бруто основа ни во случаите на подобрување на кредитниот ризик на средството.

За повеќе информации кога финансиски средства се кредитно оштетени, види Белешка 3.7.

Презентација

Приходите и расходите од камати презентирани во билансот на успех вклучуваат:

- камата на финансиски средства и финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност пресметани врз основа на ефективна камата;
- камата на должнички инструменти мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка пресметани врз основа на ефективна камата.

Расходите од камата презентирани во билансот на успех и останата сеопфатна добивка вклучуваат:

- финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност.

Приходи и расходи од камата на сите средства и обврски за тргување се сметаат за инцидентни и се презентираат заедно со сите промени во објективната вредност на средствата и обврските за тргување во Нето приходи од тргување.

Приходите и расходите од камата на останати финансиски средства и обврски по објективна вредност преку биланс на успех се презентирани во нето приходи од останати инструменти по ОББУ.

Политики применливи пред 1 јануари 2018

Ефективна каматна стапка

Приходи и расходи од камати се признаваа во билансот на успех користејќи го методот на ефективна камата. Ефективна каматна стапка беше стапката која точно ги дисконтираше очекуваните идни парични текови низ очекуваниот животен век на финансиското средство или обврска (или, каде соодветно, пократок период) на сметководствената вредност на финансиските средства или обврски. При пресметка на ефективна каматна стапка, Групата ги проценува идните парични текови земајќи ги предвид сите договорни услови на финансискиот инструмент, но не идните кредитни загуби.

Пресметката на ефективна каматна стапка вклучува трансакциски трошоци, провизии и други плаќања или примања кои се интегрален дел на ефективната каматна стапка. Трансакциските трошоци вклучуваа инкрементални трошоци кои можат директно да се распределат на набавката или издавањето на финансиско средство или финансиска обврска

Презентација

Приходите од камата пресметани со употреба на метод на ефективна камата презентирани во билансот на успех или останата сеопфатна добивка вклучуваат:

- камата на финансиски средства и финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност, и
- камата на должнички инструменти мерени по ОВОСД.

Расходите од камата презентирани во билансот на успех и останата сеопфатна добивка вклучуваат:

- финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност.

Приходи и расходи од камата на сите средства и обврски за тргување се сметаат за инцидентни и се презентираат заедно со сите промени во објективната вредност на средствата и обврските за тргување во Нето приходи од тргување.

Приходите и расходите од камата на останати финансиски средства и обврски по објективна вредност преку биланс на успех се презентирани во нето приходи од останати инструменти по ОББУ.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

3. Значајни сметководствени политики (продолжение)

3.3 Приходи од надоместоци и провизии

Провизиите и надоместоците, со исклучок на надоместоците за одобрување на кредити, генерално се признаваат на пресметковна основа во периодот кога се врши услугата. Останатите надоместоци за одобрување на кредити се разграничуваат и амортизираат за времетраењето на кредитот со примена на методата на ефективна каматна стапка.

3.4 Нето приходи од тргување

„Нето приходи од тргување“ се состои од добивки минус загуби поврзани со средства и обврски за тргување, и ги вклучува сите промени во објективната вредност, каматата и дивидендите.

3.5 Приходи од дивиденди

Приходите од дивиденди се признаваат кога правото да се добие дивиденда е востановено за сите акционери кои учествуваат во распределбата на добивката. Обично, ова е датумот на екс-дивиденда за котирани хартии од вредност. Дивидендите се прикажани во нето приход од тргување, нето приход од други финансиски инструменти по ОВБУ или други приходи зависно од основната класификација на сопственичкиот инструмент.

3.6 Трансакции во странска валута

Трансакциите настанати во странска валута се искажани во соодветната валута на Групата по курсот на денот на трансакцијата.

Паричните средства и обврски деноминирани во странска валута се преведуваат во функционалната валута на датумот на известување. Добивката или загубата кај паричните ставки е разликата помеѓу амортизираната набавна вредност во функционалната валута на почетокот на годината, прилагодена за ефективна камата и плаќања во текот на годината, и амортизираната набавна вредност во странска валута, преведена валутата на крајот на годината.

Непаричните ставки кои се мерат по историски вредности во странска валута се преведени користејќи го девизниот курс на денот на трансакцијата.

Курсните разлики кои произлегуваат од преведување се генерално признани во биланс на успех.

3.7 Финансиски средства и финансиски обврски

i. Признавање и мерење

Финансиските средства и обврски се признаваат на денот на порамнување, кој го претставува датумот кога средствата се испорачани од/на Групата.

Финансиско средство или финансиска обврска е иницијално мерена по објективна вредност плус за ставки кои не се мерат по објективна вредност преку билансот на успех, трансакциски трошоци директно поврзани со набавката или издавањето.

ii. Класификација

Финансиски средства – политики применливи од 1 јануари 2018

Финансиско средство е средството коешто е:

- парично средство,
- сопственички инструмент издаден од друго правно лице,
- договорно право да се примат пари или друго финансиско средство од друго лице,
- договорно право да се разменат финансиски инструменти со друго лице според услови коишто се потенцијално поволни за Банката.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

3. Значајни сметководствени политики (продолжение)

3.7 Финансиски средства и финансиски обврски (продолжение)

Финансиските средства, може да бидат класифицирани во една од следните категории:

- финансиски средства кои се мерат по амортизирана набавна вредност;
- финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка; и
- финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку билансот на успех.

Групата ги класифицира финансиските средства при нивното почетно признавање.

Класификацијата на финансиските средства се врши врз основа на следниве два критериума:

- припадност на финансиското средство во соодветен деловен модел на Банката за управување со финансиски средства, и
- карактеристики на договорните парични тековни на финансиското средство (исполнување на условот на СППИ).

Оцена на деловниот модел на Банката

Оцената на деловниот модел на Банката се врши на ниво на деловен процес, а не по одделен финансиски инструмент. Банката може да има повеќе деловни процеси за управување со финансиски инструменти, при што Банката може да користи и управува одделен вид финансиски инструмент на различни начини, односно еден вид на финансиски инструмент може да се појави во различни деловни процеси на Банката за управување со финансиските инструменти.

Оцената на деловниот модел ја врши раководство на Банката, врз основа на релевантни и расположливи екстерни и интерни фактори значајни за начинот на управување со финансиските инструменти.

Деловниот модел е определен на ниво што покажува и одразува како група на финансиски средства се управувани заедно за да се постигне одредена деловна цел. Тоа не е анализа на „инструмент по инструмент поединечно“, туку се изведува за одредени инструменти на повисоко ниво на агрегација - сет на анализи.

Портфолиото на Групата е поделено во под-портфолија за да се претстави деловниот модел.

Евалуацијата на деловниот модел вклучува висок степен на расудување.

Евалуацијата на деловниот модел зависи од фактите и околностите, како и од намерите на Групата кои се однесуваат на одредени инструменти.

Во зависност од начинот на управување со финансиските средства се идентификуваат три деловни модели, и тоа:

- Деловен модел чувани за наплата на главница и камата,
- Деловен модел чувани за наплата на главница и камата и за продажба,
- Деловен модел за управување преку реализација на нивната објективна вредност (т.н. резидуален модел).

Деловен модел - „Чувани за наплата“

Целта на овој деловен модел е да се чува средството (или портфолиото од средства) за да се наплатат договорните парични текови, и средството (или портфолиото) припаѓа во „чувано за наплата“ деловен модел.

Притоа, иако целта на овој деловен модел е да се чува финансиското средство до достасување, доколку се случи одредени финансиски инструменти да се продадат пред нивниот договорен рок на достасување (предвремени продажби), или да се случи нивна модификација, тоа не е директен показател за промената на деловниот модел. Се земаат предвид следниве аспекти при проценка на продажбите во моделот „чувано за наплата“, и тоа: историска фреквенција, време и вредност на продажба, причина за продажба (на пр., влошен кредитен ризик на средството, продажба поради концентрација во одделен сегмент согласно одделни лимити за концентрација, продажба поради управување со ликвидноста, продажба поради одредби на регулаторот, продажби по одлука на Банката за кои треба да се документира причината за истата, условите во окружувањето, износот, фреквенциите и сл.)

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

3. Значајни сметководствени политики (продолжение)

3.7 Финансиски средства и финансиски обврски (продолжение)

Деловен модел - „Чувани за наплата и продажба“

Чувањето на финансиските средства за да се постигне одредена цел преку наплата на договорни парични текови и преку продажба на финансиските средства, средството припаѓа во „Чувано за наплата и продажба“ деловен модел (познат и како ОВОСД деловен модел).

Целта на овој деловен модел се достигнува преку наплата на паричните текови и продажба на финансиските средства, односно целта на овој деловен модел е дека финансиските средства се држат поради управување со секојдневни ликвидносни потреби, одржување на одреден профит на принос од камата, поради мечирање на времетраењето на финансиските средства со времетраењето на финансиските обврски (усогласување на рочноста) и слично.

Деловен модел – „Објективна вредност преку биланс на успех“

Ако финансиско средство или група на финансиски средства се чуваат со цел тргување и остварување на добивка или финансиските средства не може да се вклучат во деловниот модел „Чувани за наплата“ или „Чувани за наплата и продажба“, тогаш истите припаѓаат во деловен модел „објективна вредност преку билансот на успех“ (во понатамошниот текст: ОББУ).

Целта на овој деловен модел е да се управува со финансиските средства преку активно и фреквентно тргување со цел остварување добивка од промените во објективната вредност на средствата. Групата ги управува овие средства со цел реализација на нивната пазарна/објективна вредност и одлуките при управувањето ги носи врз основа на нивната пазарна/објективна вредност.

ОББУ е останата, т.н. резидуална категорија во која може да се вклучат финансиските инструменти, доколку не припаѓаат на деловен модел „чувано за наплата“ или „чувано за наплата и продажба“.

Анализа на договорните парични текови на инструментот – дали претставуваат единствено плаќање на главница и камата – СППИ

По утврдување на припадноста во одделен деловен модел за управување со финансиските средства, се утврдува дали договорните услови на финансиското средство доведуваат до парични текови, на одредени датуми, кои се само наплати на главница и камата на ненаплатената главница (наречен „СППИ тест“).

СППИ условот единствено може да се разгледува само за должничките финансиски средства.

Главница, претставува објективната вредност на финансиското средство при првичното признавање.

Камата претставува надомест за временската вредност на паричниот и кредитниот ризик. Сепак, каматата може да земе предвид и други основни ризици за кредитирање (на пример, ликвидносен ризик), како и трошоци (на пример, трошоци за сервисирање или административни трошоци) поврзани со чување на финансиското средство на одреден временски период, како и профитна маржа.

Анализата дали е исполнет условот СППИ се прави при почетното признавање на секое/група должничко финансиско средство. Анализата дали е исполнет условот на СППИ се прави врз основа на договорните услови на инструментот и се земаат предвид сите парични текови утврдени во договорот. За оние должнички финансиски средства кои произлегуваат од одреден производ за кој има типизиран договор (или договорни услови) кој се применува за сите одделни побарувања по тој производ, анализата дали е исполнет условот на СППИ се прави на ниво на производ, а не по одделно финансиско средство.

Во случај на измена на договорните парични текови на постоечко финансиско средство, на датумот на изменувањето се оценува/проверува дали е исполнет условот на СППИ со новите изменети договорни услови. Соодветно на добиените резултати, се утврдува дали финансиското средство и понатаму ќе продолжи да се класифицира и да се мери по амортизирана набавна вредност (доколку СППИ условот повторно е исполнет) или пак ќе се утврди дека во понатамошниот животен век финансиското средство ќе треба да се мери по објективна вредност (доколку СППИ условот не е исполнет).

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

3. Значајни сметководствени политики (продолжение)

3.7 Финансиски средства и финансиски обврски (продолжение)

Финансиските средства, генерално се поделени на:

- Должнички финансиски средства, и
- Сопственички финансиски средства.

Должнички финансиски средства

Должничките финансиски средства се класифицираат и мерат во следните категории:

- Финансиски средства кои се мерат по амортизирана набавна вредност,
- Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка,
- Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку биланс на успех

Финансиски средства кои се мерат по амортизирана набавна вредност

Во оваа категорија Банката ги класифицира финансиските средства кои ги исполнуваат следните критериуми:

- ги управува финансиските средства со цел наплата на договорните парични текови, и
- согласно со договорните услови на средството, исполнет е условот на „единствено отплати на главница и камата“ - СППИ.

Финансиските средства вклучени во оваа категорија, всушност иницијално се признаваат по објективна вредност, а последователно се мерат по амортизирана набавна вредност.

Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка

Во оваа категорија Банката ги класифицира финансиските средства кои ги исполнуваат следните критериуми:

- го управува финансиското средство со цел наплата на договорните парични текови и/или за продажба, и
- согласно со договорните услови на средството, исполнет е условот на „единствено отплати на главница и камата“ - СППИ.

Финансиските средства вклучени во оваа категорија, иницијално се признаваат и последователно се мерат по објективна вредност.

Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку билансот на успех

Во оваа категорија Банката ги класифицира финансиските средства со намена за тргување и остварување на готовински текови од продажба на истите.

Ова е и резидуална категорија, односно Банката во оваа категорија ги класификува и сите оние финансиски средства коишто не ги исполнуваат критериумите на останатите две категории.

Банката ги поседува овие финансиските средства со цел тргување и остварување добивка од промените во објективната вредност на средството.

Финансиските средства вклучени во оваа категорија ги мери по објективна вредност.

Сопственички финансиски средства

Класификацијата на сопственичките инструменти се прави за поединечен инструмент, и тоа само при почетно признавање на инструментот, и потоа не е дозволена прекласификација.

Сопственичките инструменти се класифицираат и се мерат по објективна вредност (немаат договорни парични текови врз основа на главница и камата, односно не го исполнуваат условот СППИ).

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

3. Значајни сметководствени политики (продолжение)

3.7 Финансиски средства и финансиски обврски (продолжение)

Сопственички инструменти чувани за тргување

Сопственичките инструменти коишто Банката ги чува за тргување, задолжително се мерат по објективна вредност и сите промени во објективната вредност се евидентираат во Билансот на успех.

Останати сопственички инструменти

За сопственичките инструменти со кои не се тргува, Групата може при првичното признавање да избере дали промените во објективната вредност (реализирани и нереализирани/пресметани) ќе ги евидентира во билансот на успех или во ревалоризациските резерви во рамки на Останата сеопфатна добивка. Понатаму, износите во ревалоризациските резерви може само да се прекласификуваат во друга категорија на резерви, но никогаш не може да се признаат во билансот на успех.

За вложувањата на Банката во сопственички инструменти на одредени специфични институции за коишто нема активен пазар и чиешто поседување е утврдено со закон и/или е поврзано со можноста за користење на услугите коишто ги вршат овие институции, може да се смета дека нивната набавна вредност ја одразува нивната објективна вредност.

Финансиски средства – политика применливи пред 1 јануари 2018

Пред 1 јануари 2018 година Банката ги класификуваше финансиските средства во една од следнива категории:

- Кредити и побарувања
- Чувани до достасасување
- Расположиви за продажба
- По објективна вредност преку билансот на успех

Финансиски обврски

Банката ги класификува своите финансиски обврски како такви кои се мерат по амортизирана набавна вредност.

Рекласификации

Финансиските средства не се рекласифицираат последователно по иницијалното признавање, освен во периодот кога Групата го менува деловниот модел за управување со финансиските средства.

iii. Депризнавање

Финансиски средства

Групата ги депризнава финансиските средства кога ги губи правата од договорот за паричните текови од средството, или кога ги пренесува правата на паричните текови од средството со трансакција во која сите ризици и награди од сопственоста на финансиското средство се пренесени на друг или кога Групата ниту ги пренесува ниту ги зачувува суштински сите ризици и награди од сопственоста и нема контрола на финансиското средство.

При депризнавање на финансиско средство, разликата помеѓу сметководствената вредност на средството (или сметководствената вредност алоцирана на дел од депризнаеното средство) и збирот од (i) примениот надомест (вклучувајќи било кое ново средство минус нова обврска) и (ii) било која кумулативна добивка или загуба која била признаена во останата сеопфатна добивка се признава во билансот на успех.

Од 1 јануари 2018 секоја кумулативна добивка/загуба признаена во ОСД а која се однесува на сопственички инструменти определени по ОВОСД не се признава во билансот на успех при нивно депризнавање.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

3. Значајни сметководствени политики (продолжение)

3.7 Финансиски средства и финансиски обврски (продолжение)

Финансиски обврски

Групата депризнава финансиска обврска кога договорните обврски се прекинати или откажани, или истечени.

iv. Модификација на финансиските средства и финансиските обврски

Финансиски средства - политика применлива од 1 јануари 2018 година

Доколку условите на финансиско средство се модифицирани, тогаш Групата проценува дали паричните текови од модифицираното средство се суштински различни.

Доколку модификацијата на финансиско средство мерено по амортизирана набавна вредност или ОВОСД не резултира во значително различни парични текови (депризнавање на финансиското средство) тогаш Групата ја пресметува сегашната вредност на изменетите парични текови користејќи ја оригиналната ефективна каматна стапка (ефективната каматна стапка валидна пред модификацијата) и разликата помеѓу бруто сметководствената вредност на финансиското средство пред модификацијата и сегашната вредност на изменетите парични текови. Разликата се признава како модификација во билансот на успех.

За финансиски средства во променливи каматни стапки и финансиски средства со прилагодливи каматни стапки, тековната ефективна каматна стапка е употребена да се пресмета добивка или загуба од модификација бидејќи промената на стапката ги рефлектира тековните пазарни услови во времето на модификација.

Сите настанати трошоци или примени провизии како дел од модификацијата не ја коректираат бруто сметководствената вредност пред модификацијата, и оттаму произлегува добивката или загубата од модификацијата. Тие се вклучени во ефективната каматна стапка на модифицираните парични текови и се амортизирани низ останатиот животен век на модифицираното финансиско средство.

Доколку паричните текови се значително различни, тогаш договорните права на парични текови од оригиналното финансиско средство се смета за истечени. Во тој случај, оригиналното финансиско средство е депризнаено (види (iii)) и ново финансиско средство е признаено по објективна вредност плус трансакциски трошоци. Примени провизии како дел од модификацијата се признаваат како што следи:

- провизии кои се земаат предвид при утврдување на објективната вредност на новото средство и провизии кои претставуваат надомест за трансакциски трошоци се вклучени во иницијалното мерење на средството, и
- останати провизии се вклучени во биланс на успех како дел од добивка или загуба од депризнавање.

Доколку паричните текови се модифицирани кога клиентот е во финансиски потешкотии, тогаш модификацијата е иницирана вообичаено да се максимизира враќањето на договорните парични текови наместо нови парични текови со значително различни услови. Доколку Групата планира да модифицира финансиско средство на начин кој би резултирал во „простување“ на парични текови, тогаш најпрвин се разгледува дали побарувањето треба да биде отпишано пред модификацијата (види подолу за Отписи). Овој пристап влијае на резултатот од квантитативните пресметки и значи дека критериумите за депризнавање не се вообичаено задоволени во вакви случаи.

Доколку ваква модификација настане поради финансиски потешкотии на клиентот, тогаш добивката или загубата се презентира заедно со загубата за оштетување. Во други случаи, се презентира како приход од камата пресметан користејќи го методот на ефективна каматна стапка.

Финансиски обврски

Групата ги депризнава финансиските обврски кога условите на обврската се изменети и паричните текови на финансиската обврска се суштински различни. Во таков случај, се признава нова обврска врз основа на модифицираните услови по објективна вредност. Разликата помеѓу сметководствената вредност на обврската која се депризнава и новата обврска се признава во билансот на успех.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

3. Значајни сметководствени политики (продолжение)

3.7 Финансиски средства и финансиски обврски (продолжение)

Доколку измената на финансиската обврска не се смета за депризнавање, тогаш амортизираната набавна вредност на обврската се пресметува со дисконтирање на изменетите парични текови користејќи ја оригиналната ефективна каматна стапка и како резултат на добивката или загубата се признава во билансот на успех. За финансиските обврски со променлива стапка, оригиналната ефективна каматна стапка користена за пресметување на добивката или загубата од модификација е прилагодена за да ги одразува тековните услови на пазарот во моментот на измената. Трошоци и провизии кои настануваат се признаени како корекција на сметководствената вредност на обврската и се амортизираат низ останатиот животен век на модифицираната обврска со нова пресметка на ефективната каматна стапка на инструментот.

Политика во примена пред 1 јануари 2018 година

Финансиски средства

Доколку условите на финансиското средство беа модификувани, Групата оценуваше дали паричните текови на модифицираното финансиско средство беа значително различни. Ако паричните текови беа значително различни, тогаш договорните услови на паричните текови се сметаше дека се истечени. Во тој случај, оригиналното финансиско средство беше депризнаено, и ново финансиско средство беше признаено по објективна вредност.

Доколку условите на финансиско средство беа модифицирани поради потешкотии на клиентот и средството не беше депризнаено, тогаш исправка на вредност на средството беше пресметана користејќи ја каматната стапка пред модификацијата.

Финансиски обврски

Групата депризнава финансиска обврска кога условите беа модифицирани и паричните текови на модифицираната обврска беа значително различни. Во тој случај, нова финансиска обврска беше признаена по објективна вредност врз основа на модифицираните услови. Разликата помеѓу затворената сметководствена вредност и платениот надомест беше признаен во билансот на успех.

Платениот надомест вклучуваше трансфери на нефинансиски средства, доколку има, и претпоставка за обврски, вклучително ја и новата изменета финансиска обврска.

Доколку модификацијата на финансиската обврска не беше евидентирана како депризнавање, тогаш било кои трошоци и провизии настанати беа признаени како корекција на сметководствената вредност на обврската и амортизирано преку останатиот животен век на модифицираната обврска со нова пресметка на ефективната каматна стапка на инструментот.

v. Исправка на вредност на финансиски средства од 1 јануари 2018

Групата признава кредитна загуба на следните финансиски инструменти кои не се мерени по ОББУ:

- финансиски средства кои се должнички инструменти,
- побарувања по наеми,
- издадени договори за финансиски гаранции, и
- издадени договори.

Не се пресметува исправка на вредност на сопственички инструменти.

Групата пресметува кредитни загуби во износ на очекувана кредитна загуба за целиот животен век, освен за следните, за кои се мерени како 12 месечни очекувани кредитни загуби:

- должнички инструменти кои се смета дека имаат низок кредитен ризик на датумот на известување,
- останати финансиски инструменти (освен побарувања по наеми) на кои кредитниот ризик не се зголемил значително од иницијално признавање.

Кредитната загуба за побарувањата по наеми се секогаш мерени по очекувана кредитна загуба за целиот животен век.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

3. Значајни сметководствени политики (продолжение)

3.7 Финансиски средства и финансиски обврски (продолжение)

Групата смета дека должничките хартии од вредност имаат низок кредитен ризик кога кредитниот рејтинг е еквивалент на глобално прифатената дефиниција на „инвестициски оцени“. Групата не ги употребува исклучоците за низок кредитен ризик за останати финансиски инструменти.

12 месечна кредитна загуба е дел од очекувана кредитна загуба која резултира од настани на ненаплатливост на финансиски инструмент кои се можни по 12 месеци по датумот на известување. Финансиските инструменти за кои 12 месечна кредитна загуба е признаена се реферираат како „финансиски инструменти во Група 1“.

Кредитната загуба за целиот животен век е очекувана кредитна загуба која резултира од сите можни настани на ненаплатливост во текот на целиот животен век на финансискиот инструмент. Финансиските инструменти за кои е признаена кредитна загуба за целиот животен век а кои не се кредитно оштетени се реферирани како „финансиски инструменти во Група 2“.

Мерење на ОКЗ

ОКЗ е пондериран износ на веројатноста за кредитните загуби. Тие се мерат на следниот начин:

- *финансиските средства кои не се кредитно оштетени на датумот на известување*: како сегашна вредност на сите кредитни загуби (разлика меѓу готовинските текови кои ентитетот ги должи во согласност со договорот и готовинските текови што Групата очекува да ги добие);
- *финансиски средства кои се кредитно оштетени на датумот на известување*: како разлика помеѓу бруто сметководствената вредност и сегашната вредност на проценетите идни готовински текови;
- *неискористени превземени обврски*: како сегашна вредност на разликата помеѓу договорните готовински текови што се должат на Групата, доколку обврската е активирана и готовинските текови кои Групата очекува да ги добие;
- *договори за финансиска гаранција*: очекуваните плаќања што треба да му се рамбурсираат на корисникот минус износот што Групата очекува да го надомести.

Реструктурирани финансиски средства

Доколку условите на финансиско средство се преговарани или модифицирани или на постоечко средство е пласирано ново поради финансиски потешкотии на клиентот, тогаш проценка се прави дали финансиското средство треба да се депризнае и ОКЗ се мери:

- Доколку очекуваните реструктурирања нема да резултираат во депризнавање на постоечкото средство, тогаш очекуваните парични текови кои настануваат од модифицираното средство се вклучени во пресметка на парични кусоци од постоечкото средство,
- доколку очекуваните реструктурирања резултираат во депризнавање на постоечкото средство, тогаш очекуваната објективна вредност на новото средство се третира како последен паричен тек од постоечкото средство за време на депризнавањето, Овој износ е вклучен во пресметката на парични кусоци од постоечкото финансиско средство кои се дисконтирани од очекуваниот датум на депризнавање до датумот на известување, со користење на оригиналната ефективна каматна стапка на постоечкото финансиско средство.

Кредитно оштетени финансиски средства

На секој датум на известување, Групата проценува дани финансиските средства по амортизирана набавна вредност и должнички финансиски средства по ОВОСД се кредитно оштетени. Финансиско средство е кредитно оштетено кога еден или повеќе настани кои имаат штетно влијание на паричните текови се случиле.

Докази дека финансиско средство е кредитно оштетено ги вклучува следните податоци за надгледување:

- значајна финансиска потешкотија на клиентот или издавачот,
- прекршување на договор како ненаплата или настан на доцнење,
- реструктурирање на кредит или аванс од Групата кои инаку не би ги понудила,
- станува веројатно дека клиентот ќе банкротира или ќе направи финансиска реорганизација,
- исчезнувањето на активен пазар за обезбедување поради финансиски потешкотии,
- кредит кој се доцни 90 дена или повеќе се смета за оштетен.

При правење оценки дали вложување во суверен долг е кредитно оштетен, Групата ги зема предвид рејтинг агенциите за утврдување на кредитоспособностите.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

3. Значајни сметководствени политики (продолжение)

3.7 Финансиски средства и финансиски обврски (продолжение)

Презентација на очекувани кредитни загуби во билансот на состојба

Очекувани кредитни загуби се признаени во билансот на состојба како што следи:

- финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност: како намалување од бруто сметководствената вредност на средствата,
- договори за преземени обврски и финансиски гаранции: генерално, провизији,
- каде финансиски инструмент вклучува повлечена и неповлечена компонента, Групата презентира комбинирана исправка на вредност за двете компоненти. Комбинираниот износ е презентира како намалување на бруто сметководствената вредност на повлечената компонент. Секое надминување на кредитната загуба над сметководствената вредност на повлечената компонента се смета за провизија,
- должнички инструменти мерени по ОВОСД: не се признава кредитна загуба во билансот на состојба бидејќи сметководствената вредност на овие инструменти е нивна објективна вредност. Без разлика, нивната кредитна загуба се обелоденува и се признава во резерви за објективна вредност.

Отписи

Кредити и должнички инструменти се отпишани (парцијално или целосно) кога нема реално можност за наплата. Ова е генерално случај кога Групата оценува дека клиентот нема средства или извор на приходи кој може да генерира доволно парични текови да ги отплати износите кои се предмет на отпис. Финансиските средства кои се отпишани сепак би можеле да се предмет на активности за наплата со цел да се усогласат процедурите на Групата за наплата на достасаните износи.

Политики применливи пред 1 јануари 2018

Објективни докази за исправка

На секој датум на известување, Групата оценуваше дали постоеле објективни докази со кои финансиските средства кои не се мерени преку ОВБУ се оштетени. Финансиско средство или група на финансиски средства беа оштетени кога објективните докази покажуваа дека настанал настан кој предизвикал загуба по иницијалното признавање на средството и дека тој настан имал влијание на идните парични текови на средството, и можат да се измерат.

Објективен доказ дека финансиско средство е оштетено вклучуваше:

- значајни финансиски потешкотии на клиентот или издавачот
- доцнење или неисполнување на обврските на клиентот или издавачот
- реструктурирање на кредит или аванс од Групата кои инаку не би ги зела понудила,
- индикации дека клиент или издавач ќе влезе во банкрот,
- исчезнувањето на активен пазар за обезбедување,
- податоци за група средства како неповолни промени во статусот на плаќања на клиентите или издавачите, или економски услови кои се директно поврзани со доцнењата со плаќања во групата.

Кредит кој е склучен со нови услови поради влошување на услови на клиентот се сметаше дека е оштетен освен доколку имаше докази дека ризикот од недобивање на паричните текови е намален значително и нема други индикатори за оштетување.

Дополнително, за вложувања во сопственички ХВ, значително или продолжено намалување на објективната вредност под набавната вредност е објективен доказ за исправка. Генерално, Групата смета намалување од 20% да е значано и период од девет месеци да е пролонгирано. Сепак, во одредени услови, помало намалување или пократок период може да е посоодветно.

При правење проценки дали вложување во суверен долг е кредитно оштетен, Групата ги зема предвид рејтинзите од рејтинг агенциите за кредитоспособноста.

Индивидуална или групна оценка

Индивидуално мерење на исправката е базирано на најдобрата проценка на менаџментот за сегашната вредност на паричните текови за кои се очекуваше дека ќе се примат. При проценка на овие парични текови, менаџментот правеше расудување за финансиската ситуација на должникот и за вредноста на обезбедувањето. Секое оштетено средство беше оценето по свои услови, и стратегијата и проценките на паричните текови се сметаа дека ќе бидат вратени.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

3. Значајни сметководствени политики (продолжение)

3.7 Финансиски средства и финансиски обврски (продолжение)

Мерење на исправка на вредност

Исправка на вредност на средства мерени по амортизирана набавна вредност беше пресметана како разликата помеѓу сметководствената вредност и сегашната вредност на очекуваните парични текови дисконтирани со употреба на оригиналната ефективна каматна стапка. Исправката на вредност на средствата расположливи за продажба беше пресметана како разлика помеѓу сметководствената вредност и објективната вредност.

Ослободување на исправка

- *За средства мерени по амортизирана набавна вредност:* Доколку се случи настан по оштетувањето кој предизвикува да се намали исправката на вредност, тогаш намалувањето на исправката на вредност е низ билансот на успех,
 - *за финансиски средства расположливи за продажба:* Доколку во последователен период објективната вредност на должничкото средство се зголеми и зголемувањето може да се поврзе објективно со настан кој се случил по евиденција на исправката на вредност, тогаш исправката на вредност ќе се ослободи низ билансот на успех, поинаку, секое зголемување на објективна вредност се признава преку ОСД.

Секое последователно зголемување на објективната вредност на оштетено сопственичко средство расположливо за продажба се признава во ОСД.

Презентација

Исправките на вредност беа признаени во биланс на успех и се рефлектираа на сметки за исправка на вредност наспроти кредити и побарувања или финансиски средства чувани до достасување. Каматата на оштетените средства продолжуваше да се признава преку амортизација на дисконтот.

Исправката на вредност на вложувања во средства расположливи за продажба беше признаена со рекласифицирање на акумулираните загуби во резервите за објективна вредност во билансот на успех. Кумулативните загуби кои се рекласифицирани од резерви во биланс на успех беа разликите меѓу трошокот за набавка, нето од сите отплати на главница и амортизација, и моменталната објективна вредност претходно признаена во биланс на успех. Промени во исправката кои произлегуваа од користење на методот на ефективна камата беа рефлектирани како компонента на приходот од камата.

Отписи

Групата отпишуваше кредит или вложување во должнички инструменти, или парцијално или целосно, и сите поврзани исправки на вредност кога Групата оценуваше дека нема реални можности за наплата.

vi. Определување по објективна вредност преку биланс на успех

Финансиски средства

При иницијално признавање, Групата определи одредени финансиски средства преку ОББУ, бидејќи ова одредување ги елиминира или значајно ги намалува разликите во сметководствените неусогласеност, кои поинаку би се зголемувале.

Пред 1 јануари 2018, Групата исто така одредуваше одредени финансиски средства по ОББУ, бидејќи тие средства беа управувани, проценувани и известувани интерно по објективна вредност.

Финансиски обврски

Групата нема одредено финансиски обврски по ОББУ.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

3. Значајни сметководствени политики (продолжение)

3.7 Финансиски средства и финансиски обврски (продолжение)

Парични средства и парични еквиваленти

Паричните средства и паричните еквиваленти вклучуваат готовина, неограничени сметки чувани кај НБРСМ и високоликвидни финансиски средства кои доспеваат во рок од 3 месеци или помалку од датумот на набавка и имаат незначителни промени на објективната вредност, и се користат од Групата за управување на краткорочните обврски.

Паричните средства и паричните еквиваленти се мерат по амортизирана набавна вредност во билансот на состојба.

Средства и обврски за тргување

„Средства и обврски за тргување“ се тие средства и обврски кои Групата ги презема со цел да ги продаде или откупи во близок рок, или ги чува како дел од портфолио кое е управувано за краткорочни добивки или заземање позиција.

Средствата и обврските за тргување иницијално се признаени и последователно се мерени по објективна вредност во билансот на состојба, а трансакциските трошоци се признаени во билансот на успех. Сите промени во објективната вредност се признаени како дел од нето приходи за тргување.

Кредити и побарувања

„Кредити и побарувања“, во билансот на состојба вклучуваат кредити и аванси мерени по амортизирана набавна вредност. Тие се иницијално мерени по објективна вредност плус инкрементални директни трансакциски трошоци, и последователно по нивната амортизирана набавна вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка.

Вложувања во хартии од вредност

Политики применливи од 1 јануари 2018

„Вложувања во хартии од вредност“, во билансот на состојба вклучуваат:

- должнички хартии од вредност мерени по амортизирана набавна вредност, тие се иницијално мерени по објективна вредност плус инкрементални директни трансакциски трошоци, и последователно по нивната амортизирана набавна вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка.

- должнички и сопственички хартии од вредност задолжително мерени по ОББУ или определени по ОББУ, овие се по објективна вредност со промените признаени во билансот на успех.

- должнички хартии од вредност мерени по ОВОСД, и

- сопственички хартии од вредност определени по ОВОСД.

За должнички инструменти мерени по ОВОСД, добивките или загубите се признаени во ОСД; освен за следните кои се признаени во биланс на успех на ист начин како средствата мерени по амортизирана набавна вредност:

- приход од камата пресметан користејќи го методот на ефективна камата, и

- очекувани кредитни загуби и ослободувања.

Кога должничките хартии од вредност мерени по ОВОСД се депризнаени, кумулативните добивки или загуби претходно признаени во ОСД се рекласифицираат од капиталот во билансот на успех.

Групата избира да ги презентира во ОСД промените во објективната вредност на одредени вложувања во сопственички инструменти кои не се чувани за тргување. Изборот се прави на основа инструмент-по-инструмент при иницијално признавање и е неотповиклив.

Добивки или загуби на такви сопственички инструменти никогаш не се рекласифицираат во билансот на успех и не се признава исправка на вредност. Дивидендите се признаваат во билансот на успех освен доколку претставуваат поврат на дел од инвестицијалата, во кој случај тие се признаени во ОСД. Кумулативните добивки или загуби признаени во ОСД се пренесени во задржана добивка при отуѓување на вложувањето.

Политики применливи пред 1 јануари 2018

Вложувањата во хартии од вредност беа иницијално мерени по објективна вредност, плус, во случај на вложувања кои не се по ОББУ, инкременталните директни трансакциски трошоци, и последователно се евидентираа зависно од нивната класификација како чувани до доставање, ОББУ или расположливи за продажба.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

3. Значајни сметководствени политики (продолжение)

3.7 Финансиски средства и финансиски обврски (продолжение)

i. Чувани до достасување

“Вложувањата во ХВ чувани до достасување“ се недеривативни средства со фиксни или определени плаќања и фиксен период на достасување, за кои Групата има намера и способност да ги чува до достасување, и кои не се определени по ОББУ или расположливи за продажба. Вложувањата во ХВ чувани до достасување се мерени по амортизирана набавна вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка, минус исправка на вредност. Продажба или рекласификација на повеќе од значен износ на ХВ чувани до достасување ќе резултира во рекласификација на сите ХВ чувани до достасување како расположливи за продажба, и ќе ја спречи Групата да признава ХВ како чувани до достасување во наредните две години.

ii. Објективна вредност преку биланс на успех

Групата определува некои ХВ по објективна вредност, со сите промени во објективната вредност евидентирани веднаш во билансот на успех.

iii. Расположливи за продажба

“Вложувања во ХВ расположливи за продажба“ се недеривативни вложувања кои се определени како расположливи за продажба или не се класифицирани во друга категорија на финансиски средства. ХВ расположливи за продажба се состојат од сопственички и должнички ХВ. Некотираните сопственички вложувања чија објективна вредност не може да се измери се водат по набавна вредност. Сите останати ХВ расположливи за продажба се мерени по објективна вредност по иницијално признавање.

Приходите од камата се признаени во биланс на успех користејќи го методот на ефективна каматна стапка. Приходите од дивиденда се признаени во билансот на успех кога Групата има право на дивидендата. Исправката на вредност се признава во биланс на успех.

Останати промени во објективната вредност, освен исправката на вредност, се признаени во ОСД и презентирани во резерви за објективна вредност во капиталот. Кога вложувањето се продава, добивката или загубата акумулирана во капиталот се рекласифицира во биланс на успех.

3.8 Мерење по објективна вредност

‘Објективна вредност’ е цената која би се добила да се продаде средство или платена за пренос на обврска во редовна трансакција меѓу учесниците на пазарот на денот на мерење во основниот, или во негово отсуство, на најповолниот пазар на кој Групата има пристап на тој датум. Објективната вредност на обврската го одразува и ризикот од нејзино неисполнување.

Кога има расположливи информации, Групата ја мери објективната вредност на инструментот со употреба на котирани цени на тој инструмент на активниот пазар. Активен пазар е пазарот на кој се вршат трансакции со средството или обврската со доволна фреквенција и обем, за да обезбедат ценовна информација за средството или обврската.

Доколку нема котирана пазарна цена, Групата користи техники за вреднување кои го максимизираат користењето на релевантни влезни информации (инпути) кои може да се набљудуваат и го минимизираат користењето на не-воочливите инпути, кои не може да се набљудуваат. Избраните техники за вреднување ги вклучуваат сите фактори кои пазарните учесници би ги земале во предвид при вреднување на трансакција.

Најдобар доказ за објективната вредност на финансиски инструмент при почетно признавање нормално е цената на трансакцијата – односно објективната вредност на дадениот или примениот надомест. Доколку Групата утврди дека при почетно признавање објективната вредност се разликува од цената на трансакцијата и дека објективната вредност не се одредува од котирана цена на активен пазар за исто средство или обврска ниту пак врз основа на техника за вреднување која користи податоци само од пазар што може да се набљудува, тогаш финансискиот инструмент почетно се мери по објективна вредност, коригирана за да ја одложи на разликата меѓу објективната вредност при почетното признавање и цената на трансакција. Последователно, разликата се признава во добивката или загубата на соодветна основа во текот

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

3. Значајни сметководствени политики (продолжение)

3.8 Мерење по објективна вредност (продолжение)

на животниот век на инструментот, но не подоцна од кога вреднувањето може да се потврди со влезни податоци кои може да се набљудуваат или додека трансакцијата не се затвори.

Доколку средство или обврска кои се мерат по објективна вредност имаат цена на понуда или на побарувачка, тогаш Групата ги мери средствата и долгите позици по цената на понудата а обврските и кратките позици по цената на побарувачката.

Објективната вредност на депозит по видување не е помала од износот на кој треба да се плати во било кое време, дисконтиран од првичниот датум на кој износот може да биде побарано да се плати.

Групата признава трансфер помеѓу нивоа во хиерархијата на објективна вредност од крајот на известувачкиот период во текот на кој промената се случила.

3.9 Вложувања во придружени друштва

Придружени друштва се друштва над кои Групата има значајно влијание и кои не преставуваат ниту подружница ниту заедничко вложување. Значајно влијание е моќта да се учествува во одлуките за финансиските и оперативните политики на друштвото, но не претставува контрола или заедничка контрола врз тие политики. Доколку Групата поседува директно или индиректно 20 или повеќе проценти од гласачката моќ на придруженото друштво се претпоставува дека Групата има значајно влијание. Суштинска или мнозинска сопственост од друг вложувач нужно не го спречува вложувачот од поседување на значајно влијание.

Вложувањата во придружени друштва се мерат според методата на главнина, според која вложувањата во придружени друштва почетно се признаваат по нивната набавна вредност. Последователно, сметководствената вредност се зголемува или намалува за да се прикаже учеството на Групата во добивката или загубата по датумот на стекнување, како и потенцијални загуби поради обезвреднување. Распределбите од придружените друштва ја намалуваат сметководствената вредност на вложувањето.

3.10 Недвижности и опрема

Недвижностите и опремата се евидентираат според набавната вредност, намалена за акумулираната амортизација и акумулираната загуба поради оштетување, доколку има. Издатоците направени за замена на дел од недвижностите и опремата што се евидентираат одделно, се капитализираат. Останати последователни издатоци се капитализираат само кога ја зголемуваат идната економска корисност на ставката вклучена во дел од недвижностите и опремата.

Сите останати издатоци се признаваат како трошоци во билансот на успех кога настануваат. Амортизацијата на недвижностите и опремата се пресметува по пропорционална метода на начин да се отпише набавната вредност на средствата во текот на нивниот пропишан корисен век на траење. Земјата не се амортизира. На инвестициите во тек не се пресметува амортизација се до нивното ставање во употреба.

Корисен век на траење на одделните категории недвижности и опрема, за тековниот и споредливите периоди, е како што следи:

Градежни објекти	40 години
Мебел и опрема	4-20 години
Вложувања во имот даден под закуп	5 години

Добивките или загубите остварени со отуѓување или ставање надвор од употреба на недвижностите и опремата се определуваат како разлика помеѓу приливите од продажба и сметководствената вредност на средството и истите се признаваат во билансот на успех. Недвижностите и опремата се предмет на годишна анализа за можноста од нивно оштетување. Кога сметководствената вредност на средството е повисока од проценетата надоместувачка вредност, вредноста на средството веднаш се намалува до висината на неговата надоместувачка вредност.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

3. Значајни сметководствени политики (продолжение)

3.11 Нематеријални средства

Нематеријалните средства се евидентираат по набавна вредност намалена за акумулираната амортизација, како и акумулираната загуба поради оштетување, доколку постои. Нематеријалните средства вклучуваат компјутерски софтвер кој е набавен одделно од хардверот. Трошокот за софтверот се амортизира со употреба на праволиниска метода на проценетиот век на траење кој изнесува 5 години. На крајот на секоја година Групата врши анализа на сметководствените вредности на нематеријалните средства и проценува дали постојат индикации кои укажуваат дека средствата се оштетени. Доколку постојат било какви навестувања, се утврдува проценетата надоместувачка вредност на средството и доколку истата е помала од сметководствената вредност, сметководствената вредност на средството се намалува до неговата надоместувачка вредност.

3.12 Загуби поради оштетување на нефинансиски средства

Раководството на Групата редовно ги разгледува сметководствените вредности на нефинансиски средства. Доколку постојат било какви навестувања дека овие средства се оштетени, се проценува надоместувачката вредност на средството со цел да се одреди степенот на загуба поради оштетување. Доколку проценетата надоместувачка вредност на средството е помала од сметководствената вредност, сметководствената вредност на средството се намалува до неговата надоместувачка вредност. Загубата поради оштетување се признава како трошок во тековниот период. Доколку надоместливиот износ на средството се зголеми поради промена во индикациите и факторите за оштетување во моментот кога последната загуба поради оштетување била признаена, сметководствената вредност на средството се зголемува до неговиот сегашен надоместлив износ. Анулирањето на загубата поради оштетување се признава како приход на Групата.

3.13 Вложување во недвижности

Вложувањето во недвижности вклучуваат згради во сопственост на Групата кои се чуваат со намера за заработка од наем или за капитална апрецијација, или двете, и се првично признаени по набавна вредност, со вклучени трансакциски трошоци. Класификацијата на вложувања во недвижности се базира на критериумот дека недвижноста се чува за да се заработат наемнини, во споредба со недвижностите кои Групата ги користи за сопствени потреби.

По почетното признавање, недвижностите дадени под закуп се евидентираат според набавната вредност, намалена за акумулираната амортизација и акумулираната загуба заради оштетување, доколку постојат. Амортизацијата на недвижностите дадени под закуп пресметува по пропорционална метода на начин да се отпише набавната вредност на средствата во текот на нивниот пропишан корисен век на траење, кој што го отсликува корисниот век на слични средства вклучени во недвижности и опрема.

Вложувањата во недвижности се оценуваат годишно за оштетување. Доколку постојат индикации дека таквите средства се оштетени, се проценува надоместувачката вредност на средството, за да се процени висината на загубата поради оштетување. Доколку проценетата надоместувачка вредност е пониска од сметководствената вредност, сметководствената вредност се намалува до нејзината надоместувачка вредност. Загуба поради оштетување се признава како трошок за тековниот период.

3.14 Преземени средства по основ на ненаплатени побарувања

Преземените средства вклучуваат недвижности и опрема кои се стекнати преку постапка на преземање како би се исполниле обврските на комитентите, целосно или делумно, за соодветниот кредит и истите се прикажани во ставката преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања. Овие средства почетно се признаваат по пониската од проценетата вредност, намалена за очекуваните трошоци за продажба кои ќе паднат на товар на Групата и набавната вредност на превземеното средство. Проценетата вредност се определува од страна на овластени проценители на денот на преземањето.

По почетното признавање, најмалку еднаш годишно се врши проценка на преземените средства и се анализираат за загуби поради оштетувања и истите се мерат по пониската вредност од сметководствена вредност намалена за проценетите трошоци за продажба.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

3. Значајни сметководствени политики (продолжение)

3.15 Средства од комисионо работење

Групата делува како доверител и во останати доверителски работи во име и за сметка на правни лица, граѓани, инвестициски и пензиски фондови и други институции за кои чува и управува со различни финансиски инструменти врз основа на насоките на комитентите. Групата добива надомест за овие услуги. Средствата од комисионото работење не претставуваат средства на Групата и истите не се признаени во финансиските извештаи. Групата не е изложена на било каков ризик поврзан со овие средства, со оглед на тоа дека не ги гарантира истите.

3.16 Резервирања

Резервирањата се признаваат во случај кога Групата има тековни обврски (законски или изведена) како резултат на минати настани и притоа е веројатно дека Групата ќе биде обврзана истите да ги плати и износот на обврската може веродостојно да се процени. Износот признаен како резервација ја претставува најдобрата проценка на потребниот износ за измирување на тековната обврска на датумот на извештајот за финансиската состојба, земајќи ги во предвид ризиците и неизвесностите кои ја опкружуваат обврската.

Онаму каде што резервацијата се мери со користење на проценетите парични текови за измирување на тековната обврска, нејзината сметководствена вредност претставува сегашна вредност на тие парични текови.

3.17 Користи за вработените

Придонесите за здравствено, пензиско и социјално осигурување од бруто плати и нето платите се плаќаат од страна на Групата во текот на годината според законските прописи. Ваквите придонеси претставуваат дефинирани планови за придонеси и се признаваат како трошок како вработените ги извршуваат услугите кои има даваат право на овие придонеси. Не постојат дополнителни обврски за овие планови.

Групата има обврска за исплаќање отпремнина при пензионирање на вработените, во висина на двократен износ од просечно исплатена нето плата во Република Северна Северна Македонија. Групата евидентира резервации за отпремнини за пензионирање со цел да ги алоцира таквите трошоци по периоди за коишто истите се однесуваат. Согласно МСС 19 отпремнините за пензионирање претставуваат дефинирани користи по исполнување на условите. Сметководствената вредност на обврските на Групата кои произлегуваат од овие користи за вработените се пресметуваат на крајот на периодот на известување. Состојбата на овие обврски на крајот на периодот на известување го претставува износот на дисконтираните плаќања што ќе се направат во иднина.

3.18 Останати обврски

Во групата останати обврски спаѓаат обврски кои не припаѓаат и не се презентирани во некоја друга позиција од пасивата на Билансот на состојба. Останатите обврски се евидентираат по номинална вредност согласно прописите и одлуките на Групата, и главно вклучуваат обврски кон добавувачи, останати обврски, пресметани недостасани обврски и одложен приход.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

3. Значајни сметководствени политики (продолжение)

3.19 Вонбилансна евиденција

Групата води вонбилансна евиденција на потенцијални/неизвесни средства и обврски за извршени трансакции кои во моментот не ги исполнуваат критериумите за признавање како средство или обврска, а кои можат да создадат идни приливи и одливи на средства и кои претставуваат извор на информации за работењето, за утврдувањето на ризикот од работењето и евентуалните идни обврски. Вонбилансната евиденција се евидентира на денот на случување на настанот.

3.20 Капитал и резерви

Капиталот го сочинуваат:

- основната главнина која е еднаква на номиналната вредност на сите акции (запишан и уплатен капитал);
- зголемување на капиталот по основ на остварена разлика помеѓу номиналната вредност на акциите и износите по кои се продадени (премии на акции);
- ревалоризациска резерва;
- останати резерви; и
- задржана добивка / акумулирани загуби од претходни години.

3.20.1 Ревалоризациски резерви

Ревалоризациските резерви опфаќаат ревалоризациска резерва на должнички средства кои се мерат по ОВОСД. Овие резерви ги сочинува нето кумулативната промена во објективната вредност на средствата, чишто промени во објективната вредност се признаваат директно во капиталот.

3.20.2 Останати резерви

Според локалната законска регулатива треба да се пресметува и издвојува 5% од нето добивката за годината за законска резерва додека нивото на резервите не достигне износ кој е еднаков на една десетина од акционерскиот капитал. Додека законската резерва не го надмине определениот најмал износ, може да се употребува само за покривање на загубите. Кога законската резерва ќе го надмине најмалиот износ и по покривање на сите загуби од годишните завршни сметки, со одлука на Собранието, вишокот може да се употреби за дополнување на дивидендата, доколку таа за деловната година не го достигнала најмалиот износ пропишан со Законот за трговски друштва или со Статутот.

Останатите резерви се формираат во дополнение на законската резерва, врз основа на одлука на органите за управување за распределба на добивката, и може да се користат за покривање на определени загуби или за други издатоци.

Одржувањето на нивото на резервите е детерминирано од исполнувањето на капиталните барања пропишани со регулативата од Народна Банка на Република Северна Македонија (НБРСМ) согласно која овие позиции треба да се во целост и веднаш на располагање за покривање на ризиците и загубите за време на работењето, како и обврските согласно Закон за трговски друштва.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

3. Значајни сметководствени политики (продолжение)

3.21 Заработка по акција

Групата ја прикажува заработката по акција во основната структура на Билансот на успех, ако обичните акции се предмет на јавно тргување на пазарот или ако е во процес на издавање на обични акции на јавните пазари.

Основната заработка по акција претставува дел од добивката или загубата кој им припаѓа на акционерите – сопственици на обични акции за ефектите на сите обични акции во оптек во текот на периодот.

Основната заработка по акција се пресметува кога нето добивката или загубата која им припаѓа на имателите на обични акции се дели со пондерираниот просечен број на обични акции во оптек во текот на периодот. Пондерираниот просечен број на акции во оптек во текот на периодот, се добива кога бројот на акции во оптек на почетокот на периодот се корегира за бројот на акции кои се издадени или откупени во тек на периодот, помножени со (временскиот пондер) бројот на денови во текот на кој конкретните акции се во оптек – во однос на вкупниот број на денови во годината.

Разводнетата заработка по акција во Групата е идентична со основната заработка по акција, поради непостоење на издадени потенцијални обични акции за чиј ефект се врши корекција на нето добивката која им припаѓа на имателите на обични акции.

3.22 Данок на добивка

Данокот од добивка се состои од тековен и одложен данок. Данокот од добивка се признава во билансот на успех, освен кога се однесува за ставки коишто се однесени директно во капиталот и соодветниот данок од добивка се признава во капиталот.

Тековниот данок од добивка е очекувана даночна обврска од добивката пред оданочување за годината, применувајќи ја важечката даночна стапка од 10% на денот на билансот на состојба и корекции на даночната обврска која се однесува на претходни години.

Одложениот данок се признава со користење на методата на билансот на состојба, и произлегува од времените разлики помеѓу сметководствената вредноста на средствата и обврските за потребите на финансиското известување и вредноста на истите за даночни цели. Одложениот данок се мери со примена на даночните стапки кои се очекува да се применат кога ќе се реализираат времените разлики врз основа на законите кои се усвоени или значајно усвоени на денот на известувањето.

Одложено даночно средство се признава за неискористени даночни загуби, неискористен даночен кредит и одбитни временни разлики до износот за кој е веројатно дека ќе има оданочив приход во иднина наспроти кој средството би се искористило. Одложено даночно средство се проценува на крајот на секој период на известување и се намалува до степенот до кој веќе не е веројатно дека овие даночни приходи ќе се реализираат. Секое вакво намалување треба да се анулира до степенот до кој станува веројатно дека ќе биде расположива доволна оданочива добивка. Непризнаено одложено даночно средство се проценува на крајот на секој период на известување и се признава до степенот до кој е веројатно дека идните даночни приходи на товар на кои може да се искористи тоа средство ќе бидат доволни.

3.23 Наеми

Средствата дадени под оперативен наем се вклучени во извештајот за финансиската состојба како недвижности дадени под наем. Групата дава средства под наем по основ на оперативни наеми. Приходите и расходите по основ на наемници се признаваат во билансот на успех на праволиниска основа во рамките на времетраењето на наемот. Добиените стимулативни давачки се признаваат како составен дел од вкупниот трошок за закуп, во текот на времетраење на наемот.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

3. Значајни сметководствени политики (продолжение)

3.24 Критични сметководствени проценки и претпоставки

Најзначајните области за кои се потребни проценки и претпоставки се:

Објективна вредност на финансиските инструменти

Објективната вредност на финансиските инструменти кои не котираат на активните пазари се определува со користење на интерни техники за вреднување. Тие вклучуваат користење на методи на сегашна вредност и модели врз основа на параметри кои се достапни. Сите модели на вреднување прво се потврдуваат пред да бидат користени како основа за финансиско известување и периодично се разгледуваат од страна на квалификуван персонал кој што е независен во однос на областа за која е креиран моделот. Каде што е можно, Групата ги споредува вреднувањата добиени од различните модели со оние кои котираат на активни пазари на слични инструменти и со стварните вредности кога истите се реализираат, со цел понатаму да ги потврди и стандардизира моделите. Голем број на различни фактори се вклучени во моделите, вклучувајќи стварни или проценети пазарни цени и стапки, како што се временска вредност и непостојаност, пазарни услови и ликвидност.

Групата ги применува моделите конзистентно од еден до друг период, обезбедувајќи споредливост и континуитет на вреднувањата низ периодите, но оценката на објективната вредност инхерентно инволвира значаен степен на проценување.

Во Република Северна Македонија не постои доволно пазарно искуство, стабилност и ликвидност за купување и продажба на побарувања и други финансиски средства и обврски, за кои не постојат официјално објавени пазарни цени.

Раководството врши проценка на вкупната изложеност на ризик така што кога е проценето дека постојат навестувања дека евидентираната сметководствена вредност нема да може да биде реализирана, во тој случај се признава резервација. Според мислењето на раководството, искажаните сметководствени вредности на средствата кои не котираат на активниот пазар всушност ги претставуваат највалидните и најкорисните вредности за известување кои важат под сегашните пазарни околности.

Исправка на вредноста на кредитите

Информации околу проценките кои се правата при приманата на сметководствените политики поврзни со исправка на вредност се вклучени во белешка 5.1. Кредитен ризик – iii. Износи на очекувани кредитни загуби.

Раководството користи проценки врз основа на историското искуство за загуби кои се однесуваат на средства кои имаат карактеристики на кредитен ризик и постоење на објективен доказ за оштетување кои се слични на оние во портфолиото кога ги планира идните парични текови. Методологијата и претпоставките користени за проценка на износот и времето на идните парични текови се анализира на редовна основа со цел да се намалат разликите меѓу проценетата загуба и искуството од стварните загуби. Повеќе детали се прикажани во Белешка 5.1. Кредитен ризик.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

3. Значајни сметководствени политики (продолжение)

3.24 Критични сметководствени проценки и претпоставки (продолжение)

Корисен век на материјалните и нематеријалните средства

Раководството на Групата го одредува проценетиот корисен век и соодветниот трошок за амортизација на материјалните и нематеријалните средства. Соодветноста на проценетиот корисен век се анализира секогаш кога постојат индикации за значајни промени во користените претпоставки, како што се предвидениот технолошки развој, факторите кои влијаат на економијата во поширокото опкружување и индустријата.

Недвижности дадени под закуп и Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања

Информации во врска со претпоставките направени при мерење на објективната вредност на недвижности дадени под закуп и преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања се вклучени во следниве белешки:

- Белешка 26 - Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања

Одредување на контрола над придруженото претпријатие

Раководството ги применува своите проценки за да одреди дали контролните индикатори кои се утврдени во сметководствената политика 3.1 укажуваат на тоа дека Групата има контрола над придруженото претпријатие или инвестициски фонд.

Инвестициони фондови

Групата делува како менаџер на четири инвестициските фондови. За да се утврди дали Групата ги контролира инвестициски фондови обично се фокусира на проценката на вкупниот економски интерес на Групата во фондовите (во која се вклучени сите удели и очекувани надоместоци за раководството) и правата на инвеститорите. Средствата на инвестиционите фондови се законски одделени од средства на Групата. Во случај на стечај на Групата, средствата на инвестиционите фондови им припаѓаат на сопствениците на удели во инвестициски фондови. Покрај тоа, Групата има слаб збиен економски интерес во фондовите. Како резултат на тоа, Групата заклучи дека таа дејствува како агент за инвеститорите во сите случаи, и затоа не ги консолидираше овие фондови.

3.25 Компаративни информации

Групата иницијално го усвои МСФИ 9 на 1 јануари 2018. Поради методот на транзиција избран од Групата при воведување на МСФИ 9, компаративните информации низ овие консолидирани финансиски извештаи не се корегирани согласно барањата на стандардот.

Разликите во сметководствените вредности на финансиските средства кои се резултат од примената на МСФИ 9 се признаени во задржана добивка и резерви на 1 јануари 2018. Соодветно на тоа, информациите презентирани за 2017 година не ги одразуваат барањата на МСФИ 9 и затоа не се споредливи со информациите презентирани за 2018 согласно МСФИ 9.

Групата направи неколку рекласификации на компаративните информации во овие финансиски извештаи со цел да се обезбеди подобра презентација и споредливност со тековната година. Рекласификациите не влијаат на добивката за годината.

Следните рекласификации беа направени:

Во Консолидираниот Биланс на успех и останата сеопфатна добивка:

- Приходи од дивиденда за 2017 во износ од МКД 11,526 илјади се рекласифицирани во Нето приходи од тргување во износ од МКД 5,733 илјади и во Останати оперативни приходи во износ од МКД 5,793 илјади.

- Останати приходи од дејноста за 2017 беа рекласифицирани:

- Од Капитална добивка од продажба на недвижности опрема во износ од МКД 4,229 илјади во Останати приходи.
- Од Наплатени претходно отпишани побарувања во износ од МКД 306,596 илјади во Исправка на вредност на финансиски средства

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

3. Значајни сметководствени политики (продолжение)

3.25 Компаративни информации (продолжение)

- Од Добивка од продажба на преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања во износ од МКД 166,318 илјади во Нето загуби од преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања
- Од Нето приходи од девизно работење во износ од МКД 41,915 илјади, Приходи од кирии во износ од МКД 9,461 илјади и Останато во износ од МКД 11,631 илјади во Останати оперативни приходи.

- Нето исправка на вредност на нефинансиски средства за 2017 година во износ од МКД 106,960 илјади е рекласифициран во Нето загуби од преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања

- Загуби од продажба на преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања за 2017 година во износ од МКД 68,864 илјади во Нето загуби од преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања.

Во Консолидираниот биланс на состојба:

- Ограничените сметки на 31 декември 2017 во износ од МКД 829,191 илјади се рекласифицирани од Парични средства и парични еквиваленти во Останати средства

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

4 Класификација на финансиски средства и финансиски обврски

А Класификација на финансиски средства и финансиски обврски

	По објективна вредност преку биланс на успех		По објективна вредност преку останата сеопфатна добивка		По амортизирана набавна вредност	Вкупно
	Задолжително по ОББУ	Определени по ОББУ	Должнички инструменти	Сопственички инструменти		
<i>Во илјади денари</i>						
2018 (тековна година)						
Финансиски средства						
Парични средства и парични еквиваленти	-	-	-	-	48,791,547	48,791,547
Средства за тргување	40,196	-	-	-	-	40,196
Вложувања во хартии од вредност	-	331,829	8,852,308	64,947	3,389,429	12,638,513
Кредити и аванси на банки	-	-	-	-	2,517,123	2,517,123
Кредити и аванси на други комитенти	-	-	-	-	46,525,432	46,525,432
Останати средства	-	-	-	-	1,795,239	1,795,239
Вкупни финансиски средства	40,196	331,829	8,852,308	64,947	101,877,829	101,877,829
Финансиски обврски						
Депозити од банки и други финансиски институции	-	-	-	-	1,736,509	1,736,509
Депозити од комитенти	-	-	-	-	97,650,762	97,650,762
Обврски по кредити	-	-	-	-	928,925	928,925
Останати обврски	-	-	-	-	1,038,873	1,038,873
Вкупно финансиски обврски	-	-	-	-	101,355,069	101,355,069

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

4 Класификација на финансиски средства и финансиски обврски (продолжение)

А.а. Класификација на финансиски средства и обврски, согласно МСС 39 пред 1 јануари 2018

		Чувани за тргување	По објективна вредност при иницијално признавање	Чувани до достасување	Кредити и побарувања	Расположливи за продажба	Останати средства по амортизирана набавна вредност	Вкупно
<i>Во илјади денари</i>								
2017 (претходна година)								
Финансиски средства								
Парични средства и парични еквиваленти	-	-	-	-	-	-	37,208,775	37,208,775
Средства за тргување	481,925	-	-	-	-	-	-	481,925
Финансиски средства по објективна вредност преку биланс на успех при иницијално признавање	-	-	-	-	-	-	-	-
Кредити и побарувања на банки	-	-	-	-	5,834,393	-	-	5,834,393
Кредити и побарувања на комитенти	-	-	-	-	45,366,241	-	-	45,366,241
- мерени по објективна вредност	-	-	-	-	-	8,839,390	-	8,839,390
- мерени по амортизирана набавна вредност	-	-	1,899,035	-	-	-	-	1,899,035
Останати средства	-	-	-	-	-	-	2,113,279	2,113,279
Вкупно финансиски средства	481,925	-	1,899,035	51,200,634	8,839,390	38,492,863	100,913,847	
Финансиски обврски								
Депозити од банки и останати финансиски институции	-	-	-	-	-	-	1,277,271	1,277,271
Депозити од комитенти	-	-	-	-	-	-	90,400,307	90,400,307
Обврски по кредити	-	-	-	-	-	-	1,237,823	1,237,823
Останати обврски	-	-	-	-	-	-	688,249	688,249
Вкупно финансиски обврски	-	-	-	-	-	-	93,603,650	93,603,650

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

4 Класификација на финансиски средства и финансиски обврски (продолжение)

В. Класификација на финансиски средства и финансиски обврски од 1 јануари 2018 (датум на првична примена на МСФИ 9)

В.1. Споредба на класификацијата на крајот и иницијалната сметководствена вредност на финансиските средства и обврски на 31 декември 2017 и 1 јануари 2018

	Класификација		Сметководствена вредност	
	Претходна категорија (на 31.12.2017)	Нова категорија (од 01.01.2018)	Сметководствена вредност 31.12.2017	Сметководствена вредност 01.01.2018
Финансиски средства	Опис		Во илјади денари	
Парични средства и парични еквиваленти Средства за тргување	Парични средства и парични еквиваленти	Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност	36,379,584	36,374,874
	Финансиски средства по објективна вредност преку биланс на успех	Финансиски средства мерени по објективна вредност преку биланс на успех	96,431	15,155
<i>Должнички инструменти</i>	Финансиски средства по објективна вредност преку биланс на успех	Финансиски средства мерени по објективна вредност преку биланс на успех	385,494	59,231
<i>Сопственички инструменти</i> <i>Деривативи за тргување</i> Финансиски средства по објективна вредност преку биланс на успех при иницијално признавање	Финансиски средства по објективна вредност преку биланс на успех	Финансиски средства мерени по објективна вредност преку биланс на успех, определени при иницијално признавање	-	324,561
<i>Должнички инструменти</i> <i>Сопственички инструменти</i> Кредити и побарувања на банки Кредити и побарувања на комитенти	Кредити и побарувања	Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност	5,834,393	5,835,151
Кредити и побарувања на банки	Кредити и побарувања	Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност	45,366,241	45,475,197
Кредити и побарувања на комитенти Вложувања во хартии од вредност <i>Должнички инструменти</i>	Финансиски средства расположливи за продажба	Финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	8,774,465	8,774,465
- мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	Финансиски средства чувани до достасување	Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност	1,899,035	1,979,888
- мерени по амортизирана набавна вредност				

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

4 Класификација на финансиски средства и финансиски обврски (продолжение)

В. Класификација на финансиски средства и финансиски обврски од 1 јануари 2018 (датум на првична примена на МСФИ 9) (продолжение)

В.1. Споредба на класификацијата на крајот и иницијалната сметководствена вредност на финансиските средства и обврски на 31 декември 2017 и 1 јануари 2018 (продолжение)

	Класификација		Сметководствена вредност	
	Нова категорија (од 01.01.2018)	Сметководствена вредност 31.12.2017	Нова категорија (од 01.01.2018)	Initial carrying value on 1.1.2018
Финансиски средства	<i>Опис</i>		<i>Во илјади денари</i>	
<i>Сопственички инструменти</i>				
- мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	Финансиски средства расположливи за продажба	Финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	64,925	64,925
Останати средства	Кредити и побарувања	Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност	2,149,976	2,155,549
Вкупно финансиски средства			100,950,544	101,058,996
Финансиски обврски				
Депозити од банки	Депозити	Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност	1,277,271	1,277,271
Deposits from other customers	Депозити	Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност	90,400,307	90,400,307
Обврски по кредити	Кредити	Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност	1,237,823	1,237,823
Останати обврски	Останати обврски	Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност	688,249	688,249
Резервирања	Останати обврски	Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност	183,395	80,393
Вкупно финансиски обврски			93,787,045	93,684,043

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

4 Класификација на финансиски средства и финансиски обврски (продолжение)

В. Класификација на финансиски средства и финансиски обврски од 1 јануари 2018 (датум на првична примена на МСФИ 9) (продолжение)

В.1. Споредба на класификацијата на крајот и иницијалната сметководствена вредност на финансиските средства и обврски на 31 декември 2017 и 1 јануари 2018 (продолжение)

Следната табела ги прикажува усогласувањата на сметководствените вредности по МСС 39 и сметководствените вредности по МСФИ 9 при транзиција на МСФИ 9 на 1 јануари 2018

Во илјади денари	МСС 39 сметковод- ствена вредност 31 декември 2017	Рекла- сифи- кации	Ново вред- нување	МСФИ 9 сметководствена вредност 1 јануари 2019
Финансиски средства				
Амортизирана набавна вредност				
Парични средства и парични еквиваленти				
Почетна состојба	36,379,584			
Ново вреднување			(4,710)	
Крајна состојба				36,374,874
Кредити на банки				
Почетна состојба	5,834,393			
Ново вреднување			758	
Крајна состојба				5,835,151
Кредити на други комитенти				
Почетна состојба	45,366,241			
Ново вреднување			108,956	
Крајна состојба				45,475,197
Вложувања во хартии од вредност				
Почетна состојба	1,899,035			
Од Средства за тргување		82,978		
Ново вреднување			(2,125)	
Крајна состојба				1,979,888
Останати средства				
Почетна состојба	2,149,976			
Ново вреднување			5,573	
Крајна состојба				2,155,549
	91,629,229	82,978	108,452	91,820,659
Расположливи за продажба				
Вложувања во хартии од вредност				
Почетна состојба	8,839,390			
Во ОВОСД - должнички		(8,774,465)		
Во ОВОСД – сопственички		(64,925)		
Крајна состојба				-
Вкупно расположливи за продажба	8,839,390	(8,839,390)	-	-
ОВОСД – должнички				
Вложувања во хартии од вредност				
Почетна состојба	-			
Од расположливи за продажба		8,774,465		
Крајна состојба				8,774,465
ОВОСД – сопственички				
Вложувања во хартии од вредност				
Почетна состојба	-			
Од расположливи за продажба		64,925		
Крајна состојба				64,925
Вкупно ОВОСД		8,839,390	-	8,839,390
ОВБУ				
Средства за тргување - должнички	96,431	(81,276)	-	15,155
Средства за тргување – сопственички	385,494	(326,263)	-	59,231
Вложувања во ХВ	-	324,561	-	324,561
Вкупно ОВБУ	481,925	(82,978)	-	398,947
Вкупно	100,950,544	-	108,452	101,058,996

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

4 Класификација на финансиски средства и финансиски обврски (продолжение)

V. Класификација на финансиски средства и финансиски обврски од 1 јануари 2018 (датум на првична примена на МСФИ 9) (продолжение)

V.1. Споредба на класификацијата на крајот и иницијалната сметководствена вредност на финансиските средства и обврски на 31 декември 2017 и 1 јануари 2018 (продолжение)

Во илјади денари	МСС 39 сметковод- ствена вредност 31 декември 2017	Рекла-сифи- кации	Ново вред- нување	МСФИ 9 сметководствена вредност 1 јануари 2019
Финансиски обврски				
Амортизирана набавна вредност				
Обврски за тргување				
Депозити на банки	1,277,271	-	-	1,277,271
Депозити на комитенти	90,400,307	-	-	90,400,307
Обврски по кредити	1,237,823	-	-	1,237,823
Останати обврски	688,249	-	-	688,249
Резервации	183,395	-	(103,002)	80,393
Вкупно амортизирана набавна вредност	93,787,045	-	(103,002)	93,684,043

Следната табела ги покажува ефектите од рекласификацијата на финансиски средства од Средства за тргување по МСС 39 во средства по амортизирана набавна вредност по МСФИ 9

Во илјади денари	2018
Од средства за тргување по МСС 39	
Објективна вредност на 31 Декември 2018	117,582
Добивки од промена на објективна вредност кои би биле признаени во БУ во 2018 доколку финансиските средства не биле рекласифицирани	34,605

Следната табела го анализира ефектот од транзиција на МСФИ 9 на резервите на објективна вредност и задржана добивка. Нема ефект на капиталот.

Во илјади денари	Ефект од примена на МСФИ 9 на 1 јануари 2018
Резерви за објективна вредност	
Крајна состојба по МСС 39 (31 декември 2017)	8,794
Признавање на очекувана кредитна загуба по МСФИ 9 за должнички финансиски средства по ОВОСД	6,843
Почетна состојба по МСФИ 9 (1 јануари 2018)	15,637
Задржана добивка	
Крајна состојба по МСС 39 (31 декември 2017)	1,402,891
Признавање на очекувана кредитна загуба по МСФИ 9	204,611
Данок	(20,461)
Почетна состојба по МСФИ 9 (1 јануари 2018)	1,587,041

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

4 Класификација на финансиски средства и финансиски обврски (продолжение)

В. Класификација на финансиски средства и финансиски обврски од 1 јануари 2018 (датум на првична примена на МСФИ 9) (продолжение)

В.1. Споредба на класификацијата на крајот и иницијалната сметководствена вредност на финансиските средства и обврски на 31 декември 2017 и 1 јануари 2018 (продолжение)

Следната табела ги усогласува:

- исправката на вредност на финансиски средства во согласност со МСС 39 и резервирања за потенцијални средства и финансиски гаранции во согласност со МСС 37 Резервирања, потенцијални средства и потенцијални обврски на 31 декември 2017, и
- почетната очекувана кредитна загуба утврдена во согласност со МСФИ 9 на 1 јануари 2018.

Во илјади денари	31 Декември 2017 (МСС 39/МСС 37)	Рекласификации	Ново вреднување	1 јануари 2018 (МСФИ 9)
Кредити и побарувања и чувани до достасување ХВ по МСС 39/Финансиски средства по амортизирана набавна вредност по МСФИ 9 (вклучува парични средства и парични еквиваленти, кредити на банки, кредити на комитенти и вложувања во ХВ)	7,499,136	-	(108,452)	7,390,684
Расположливи за продажба должнички ХВ по МСС 39/должнички финансиски средства ОВОСД по МСФИ 9	-	-	6,843	6,843
Издадени договори за заеми и финансиски гаранции	183,395	-	(103,002)	80,393
Вкупно	7,682,531	-	(204,611)	7,477,920

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ

Активностите на Групата ја изложуваат кон различни видови ризици, а тие активности опфаќаат анализа, евалуација, прифаќање и управување со одреден степен на ризик или комбинација на ризици. Преземањето ризик е основа на финансиското работење, а оперативните ризици се неизбежна последица на вршењето на деловните активности. Затоа, целта на Групата е да постигне соодветна рамнотежа помеѓу ризикот и приносот како и да ги минимизира потенцијалните негативни ефекти врз финансиските перформанси на Групата.

Најважните видови на ризици се кредитниот ризик, ликвидносниот ризик, пазарниот ризик и оперативниот ризик.

Рамка за управување со ризиците

Групата има воспоставено Стратегија, која е одобрена од страна на Надзорниот одбор и истата редовно се ревидира. Стратегијата ги дефинира предметот и дефинициите, системот за управување со ризиците и опфатот за истата, со посебен осврт на општиот пристап при управувањето со ризиците, општиот пристап при интерното утврдување и оцената на потребната адекватност на капиталот на Групата и општата рамка за прифатливо ниво на ризик на кое може да биде изложена Групата во своето работење.

Собранието на акционери ги назначува Надзорниот одбор и Одборот за ревизија. Надзорниот одбор има целосна одговорност за воспоставување и следење на рамката управување со ризици и истиот ги назначува членовите на Управниот одбор, Кредитниот одбор и Одборот за управување со ризици. Овие тела се одговорни за следење и развивање на политиките за управување со ризиците. Групата има воспоставено јасна поделба на надлежностите и одговорностите. Секторот за управување со ризици и планирање е одговорен за следење и известување на целокупната изложеност на ризици, а организационите делови на Групата, кои се носители на изложеноста на ризици, се одговорни за практична примена на управувањето со ризиците. Дирекцијата за внатрешна ревизија е одговорна за ревидирање на управувањето со ризиците.

5.1. Кредитен ризик

Групата е изложена на кредитен ризик, кој претставува ризик од финансиска загуба која произлегува од неможноста должникот да ги исполни своите договорни обврски. Кредитниот ризик е најважниот ризик за работењето на Банката; Затоа, раководството внимателно управува со изложеноста на Банката на кредитен ризик. Изложеноста на овој ризик главно произлегува од активности на кредитирање, како и активности поврзани со вонбилансни финансиски инструменти, како што одобрени лимити на претпријатија и домаќинства, гаранции и акредитиви.

Имајќи ги предвид настаните што произлегуваат од глобалната финансиска криза, Групата применува порестриктивни кредитни политики, поголеми мерки на претпазливост во оценување на кредитната способност на секој клиент и на проектите кои се предмет на финансирање.

А Управување со кредитен ризик

Групата има воспоставена организациска структура, со јасно дефинирани надлежности и одговорности на Надзорниот одбор и Управниот одбор во врска со управувањето со кредитниот ризик.

Организацијата на управување со кредитен ризик е воспоставена на следниве нивоа на хиерархија:

- Стратешко ниво - функцијата за управување со ризици ја вршат членовите на Надзорниот одбор и Управниот одбор; Одборот за управување со ризици и Одборот за ревизија;
- Макро ниво - функција за управување со ризик на ниво на деловна единица или деловна линија ја вршат лица со посебни права и одговорности кои ја извршуваат раководна функција и / или од посебен организационен дел надлежен за следење на управувањето со кредитниот ризик.

Управувањето со кредитниот ризик на ниво на деловна единица во Групата го вклучува секој Сектор во кој се презема кредитен ризик и лицата со посебни права и одговорности што ја извршуваат раководната функција во соодветниот Сектор. Надлежностите на ниво на деловните единици на Групата се регулираат со соодветните интерни акти усвоени од страна на Надзорниот одбор на Групата. Организацијата единица во Банката одговорна за управување со кредитен ризик е Сектор за управување со ризици и планирање - Сектор за управување со кредитен ризик.

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.1. Кредитен ризик (продолжение)

Сите кредитни изложености кои надминуваат 10% од сопствените средства на Банката до законски утврдениот лимит на изложеност кон еден клиент (до 25% од регулаторниот капитал) подлежат на одобрување од страна на Надзорниот одбор.

Кредитниот одбор го надгледува целокупното работење на Групата. Исто така, Кредитниот одбор е главно одговорен за одобрување и предлог на сите политики, процедури и измени и дополнувања поврзани со продолжување на кредитите до Одборот за управување со ризици и Управниот одбор на Групата, да се осигура дека политиките се применети конзистентно и доследно во целата Банка, како и за одобрување на кредитни изложености од 3% до 10% од сопствените средства на Групата

Одобрувањето на кредитната изложеност до 3% од сопствените средства на Групата е во надлежност на Управниот одбор, директорот на сектор и директорот на дирекција.

Б Проценка на кредитен ризик

(а) Максимална изложеност на кредитен ризик без да се земе предвид колатералот или друго кредитно обезбедување, по исправка на вредност

Анализа на кредитниот квалитет

Следната табела дава информации за квалитетот на кредитот на финансиските средства измерени по амортизирана набавна вредност, за вложувања во должнички на ОВОСД и средства расположливи за продажба (2017). За финансиските средства, износите во табелата претставуваат бруто сметководствени вредности. За одобрени лимити и договорите за гаранција, износите во табелата ги претставуваат соодветно гарантираните износи.

Максимална изложеност на кредитен ризик без да се земе предвид колатералот или друго кредитно обезбедување, по исправка на вредност е како што следува:

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.1 Кредитен ризик (продолжение)

(а) Максимална изложеност на кредитен ризик без да се земе предвид колатералот или друго кредитно обезбедување, по исправка на вредност

i. Анализа на кредитно портфолио (продолжува)

Декември 31, 2018

<i>Во илј.ден</i>	Кредити на и побарувања од банки	Кредити на и побарувања од други комитенти	Вложувања во хартии од вредност по ОВОСД	Вложувања во хартии од вредност по амортизирана набавна вредност	Парични средства и парични еквиваленти	Останат и средства	Превземен и потенцијални обврски	ВКУПНО
Изложеност на кредитен ризик, класифицирана во Ниво 1								
Сметководствена вредност пред исправка	2,517,319	37,078,689	8,852,308	3,392,816	45,814,198	1,224,696	13,706,627	112,586,653
исправка на вредноста	(649)	(382,314)	(6,204)	(3,387)	(4,843)	(3,284)	(29,508)	(430,189)
Сметководствена вредност намалена за исправка на вредност	2,516,670	36,696,375	8,852,308	3,389,429	45,809,355	1,221,412	13,677,119	112,162,668
Изложеност на кредитен ризик, класифицирана во Ниво 2								
Сметководствена вредност пред исправка	828	9,649,285	-	-	-	8,087	1,033,497	10,691,697
исправка на вредноста	(375)	(575,344)	-	-	-	(4,475)	(12,455)	(592,649)
Сметководствена вредност намалена за исправка на вредност	453	9,073,941	-	-	-	3,612	1,021,042	10,099,048
Изложеност на кредитен ризик, класифицирана во Ниво3								
Сметководствена вредност пред исправка	-	5,585,031	-	-	-	678,839	675,641	6,939,511
исправка на вредноста	-	(4,854,738)	-	-	-	(78,375)	(331,435)	(5,264,548)
Сметководствена вредност намалена за исправка на вредност	-	730,293	-	-	-	600,464	344,206	1,674,963
Изложеност на кредитен ризик, купени кредитно оштетени финансиски средства								
исправка на вредноста	-	50,659	-	-	-	-	-	50,659
исправка на вредноста	-	(25,836)	-	-	-	-	-	(25,836)
Сметководствена вредност намалена за исправка на вредност	-	24,823	-	-	-	-	-	24,823
Вкупна Сметководствена вредност на побарувања со кредитен ризик пред исправка	2,518,147	52,363,664	8,852,308	3,392,816	45,814,198	1,911,622	15,415,765	130,268,520
Вкупна исправка на вредност	(1,024)	(5,838,232)	(6,204)	(3,387)	(4,843)	(86,134)	(373,398)	(6,313,222)
Вкупна Сметководствена вредност на побарувања со кредитен ризик по исправка	2,517,123	46,525,432	8,852,308	3,389,429	45,809,355	1,825,488	15,042,367	123,961,502

* Сметководствената вредност намалена за исправката на вредност за вложувања во должнички хартии од вредност класифицирани во ОВОСД е нивната објективна вредност

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.1 Кредитен ризик (продолжение)

(а) Максимална изложеност на кредитен ризик без да се земе предвид колатералот или друго кредитно обезбедување, по исправка на вредност

i. Анализа на кредитно портфолио (продолжува)

Јануари1, 2018								
<i>Во илј ден</i>	Кредити на и побарувања од банки	Кредити на и побарувања од други комитенти	Вложувања во хартии од вредност по ОВОСД	Вложувања во хартии од вредност по амортизирана набавна вредност	Парични средства и парични еквиваленти	Останати средства	Превземени и потенцијални обврски	ВКУПНО
Изложеност на кредитен ризик, класифицирана во Ниво 1								
Сметководствена вредност пред исправка	5,836,008	38,026,068	8,852,128	1,899,035	36,379,648	1,675,282	14,519,639	107,187,808
исправка на вредноста	(857)	(403,088)	(6,843)	(2,125)	(4,774)	(14,399)	(29,874)	(461,960)
Сметководствена вредност намалена за исправка на вредност	5,835,151	37,622,980	8,852,128	1,896,910	36,374,874	1,660,883	14,489,765	106,732,691
Изложеност на кредитен ризик, класифицирана во Ниво 2								-
Сметководствена вредност пред исправка	-	6,551,844	-	-	-	71,550	1,455,801	8,079,195
исправка на вредноста	-	(382,874)	-	-	-	(3,580)	(7,591)	(394,045)
Сметководствена вредност намалена за исправка на вредност	-	6,168,970	-	-	-	67,970	1,448,210	7,685,150
Изложеност на кредитен ризик, класифицирана во Ниво3								-
Сметководствена вредност пред исправка	-	8,160,991	-	-	-	510,438	70,620	8,742,049
исправка на вредноста	-	(6,487,368)	-	-	-	(83,743)	(42,927)	(6,614,038)
Сметководствена вредност намалена за исправка на вредност	-	1,673,623	-	-	-	426,695	27,693	2,128,011
Изложеност на кредитен ризик, купени кредитно оштетени финансиски средства								17,500
исправка на вредноста	-	17,500	-	-	-	-	-	(7,875)
Сметководствена вредност намалена за исправка на вредност	-	9,625	-	-	-	-	-	9,625
Вкупна Сметководствена вредност на побарувања со кредитен ризик пред исправка	5,836,008	52,756,404	8,852,128	1,899,035	36,379,648	2,257,271	16,046,060	121,960,781
Вкупна исправка на вредност	(857)	(7,281,207)	(6,843)	(2,125)	(4,774)	(101,722)	(80,392)	(7,477,920)
Вкупна Сметководствена вредност на побарувања со кредитен ризик по исправка	5,835,151	45,475,197	8,852,128	1,896,910	36,374,874	2,155,548	15,965,668	114,489,704

* Сметководствената вредност намалена за исправката на вредност за вложувања во должнички хартии од вредност класифицирани во ОВОСД е нивната пазарна вредност

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.1 Кредитен ризик (продолжение)

Финансиските инструменти во рамките на МСФИ 9, но не во опфатот на оштетување на МСФИ 9, вклучуваат сопственички инструменти со сметководствена вредност 93.696 илјади денари и финансиски инструменти измерени по објективна вредност преку билансот на успех со сметководствена вредност од 331.829 илјади МКД. Максималната изложеност на кредитен ризик на крајот на периодот на известување е претставена преку нивната сметководствена вредности.

(a) Максимална изложеност на кредитен ризик без да се земе предвид колатералот или друго кредитно обезбедување, по исправка на вредност

i. Анализа на кредитно портфолио (продолжува)

<i>Во илј.ден.</i>				2018	2017
Парични средства и парични еквиваленти	12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво е 2)	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	Вкупно	Вкупно
		Бруто вредност	45,814,198		
Исправка на вредност	(4,843)	-	-	(4,843)	(64)
Сметководствена вредност	45,809,355	-	-	45,809,355	36,379,584
<i>Во илј.ден.</i>				Јануари 1, 2018	
Парични средства и парични еквиваленти	12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво е 2)	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	Вкупно	
		Бруто вредност	36,379,648	-	-
Исправка на вредност	(4,774)	-	-	-	(4,774)
Сметководствена вредност	36,374,874	-	-	-	36,374,874
<i>Во илј.ден.</i>				2018	2017
Кредити на и побарувања од банки по амортизирана набавна вредност	12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво е 2)	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	Вкупно	Вкупно
		Бруто вредност	2,517,319		
Исправка на вредност	(649)	(375)	-	(1,024)	(1,615)
Сметководствена вредност	2,516,670	453	-	2,517,123	5,834,393

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.1 Кредитен ризик (продолжение)

(а) **Максимална изложеност на кредитен ризик без да се земе предвид колатералот или друго кредитно обезбедување, по исправка на вредност**

i. Анализа на квалитет кредитно портфолио (продолжува)

<i>Во илј.ден.</i>		Јануари 1, 2018			
Кредити на и побарувања од банки по амортизирана набавна вредност	12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво е 2)	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)		Вкупно
Бруто вредност	5,836,008				5,836,008
Исправка на вредност	(857)				(857)
Сметководствена вредност	5,835,151			-	5,835,151

<i>Во илј.ден.</i>		2018		2017		
Кредити на и побарувања од други комитенти по амортизирана набавна вредност	12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво е 2)	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	Купени кредитно оштетени финансиски средства	Вкупно	Вкупно
Бруто вредност	37,078,689	9,649,285	5,585,031	50,659	52,363,664	52,756,403
Исправка на вредност	(382,314)	(575,344)	(4,854,738)	(25,836)	(5,838,232)	(7,390,162)
Сметководствена вредност	36,696,375	9,073,941	730,293	24,823	46,525,432	45,366,241

<i>Во илј.ден.</i>		Јануари 1, 2018			
Кредити на и побарувања од други комитенти по амортизирана набавна вредност	12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво е 2)	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	Купени кредитно оштетени финансиски средства	Вкупно
Бруто вредност	38,026,068	6,551,844	8,160,991	17,500	52,745,802
Исправка на вредност	(403,088)	(382,874)	(6,476,768)	(7,875)	(7,270,605)
Сметководствена вредност	37,622,980	6,168,970	1,684,223	9,625	45,475,197

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**
5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)
5.1 Кредитен ризик (продолжение)

(a) **Максимална изложеност на кредитен ризик без да се земе предвид колатералот или друго кредитно обезбедување, по исправка на вредност**

i. Анализа на квалитет на кредитно портфолио (продолжува)

<i>Во илј.ден.</i>				2018	2017	
Кредити на и побарувања од други комитенти по амортизирана набавна вредност-Население	12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво е 2)	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	Вкупно	Вкупно	
Бруто вредност	12,953,148	462,823	376,092	13,792,063	13,585,052	
Исправка на вредност	(39,898)	(1,734)	(287,932)	(329,563)	(466,924)	
Сметководствена вредност	12,913,250	461,089	88,160	13,462,500	13,118,128	
<i>Во илј.ден.</i>				Јануари 1, 2018		
Кредити на и побарувања од други комитенти по амортизирана набавна вредност-Население	12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво е 2)	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	Вкупно		
Бруто вредност	12,654,650	491,247	439,155	13,578,515		
Исправка на вредност	(55,129)	(2,553)	(329,762)	(387,444)		
Сметководствена вредност	12,599,521	488,694	109,393	13,191,071		
<i>Во илј.ден.</i>				2018	2017	
Кредити на и побарувања од други комитенти по амортизирана набавна вредност-Правни лица	12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво е 2)	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	Купени кредитно оштетени финансиски средства	Вкупно	Вкупно
			5,208,938			
Бруто вредност	24,125,541	9,186,462		50,659	38,571,600	39,171,351
Исправка на вредност	(342,416)	(573,610)	(4,566,807)	(25,836)	(5,508,669)	(6,923,238)
Сметководствена вредност	23,783,125	8,612,852	642,131	24,823	33,062,931	32,248,113

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.1 Кредитен ризик (продолжение)

(а) **Максимална изложеност на кредитен ризик без да се земе предвид колатералот или друго кредитно обезбедување, по исправка на вредност**

i. Анализа на квалитет на кредитно портфолио (продолжува)

<i>Во илј.ден.</i>		Јануари 1, 2018			
Кредити на и побарувања од други комитенти по амортизирана набавна вредност-Правни лица	12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво е 2)	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	Купени кредитно оштетени финансиски средства	Вкупно
Бруто вредност	25,371,419	6,060,596	7,721,836	17,500	39,171,351
Исправка на вредност	(347,959)	(380,323)	(6,157,606)	(7,875)	(6,893,763)
Сметководствена вредност	25,023,460	5,680,273	1,574,230	9,625	32,277,588

<i>Во илј.ден.</i>		2018		2017	
Вложувања во хартии од вредност по амортизирана набавна вредност	12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво е 2)	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	Вкупно	Вкупно
Бруто вредност	3,392,816			3,392,816	1,899,035
Исправка на вредност	(3,387)			(3,387)	-
Сметководствена вредност	3,389,429	-	-	3,389,429	1,899,035

<i>Во илј.ден.</i>				Јануари 1, 2018	
Вложувања во хартии од вредност по амортизирана набавна вредност	12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво е 2)	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	Вкупно	Вкупно
Бруто вредност	1,899,035				1,899,035
Исправка на вредност	(2,125)				(2,125)
Сметководствена вредност	1,896,910	-	-		1,896,910

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.1 Кредитен ризик (продолжение)

(а) Максимална изложеност на кредитен ризик без да се земе предвид колатералот или друго кредитно обезбедување, по исправка на вредност

i. Анализа на квалитет на кредитно портфолио (продолжува)

<i>Во илј.ден</i>				2018	2017	
Должнички инструменти по ОВОСД	12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво е 2)	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	Вкупно	Вкупно	
Бруто вредност	8,852,308	-	-	8,852,308	8,852,128	
Исправка на вредност	(6,204)	-	-	(6,204)	-	
Сметководствена вредност – објективна вредност	8,852,308	-	-	8,852,308	8,852,128	
<i>Во илј.ден</i>					Јануари 1, 2018	
Должнички инструменти кои се мерат по ОВОСД сеопфатна добивка*	12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво е 2)	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)		Вкупно	
Бруто вредност	8,852,128	-	-	-	8,852,128	
Исправка на вредност	(6,843)	-	-	-	(6,843)	
Сметководствена вредност – објективна вредност	8,852,128	-	-	-	8,852,128	
<i>Во илј.ден</i>					2018	2017
Останати средства	12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво е 2))	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	Вкупно	Вкупно	
Бруто вредност	1,224,696	8,087	678,839	1,911,622	2,257,271	
Исправка на вредност	(3,284)	(4,475)	(78,375)	(86,134)	(107,295)	
Сметководствена вредност	1,221,412	3,612	600,463	1,825,488	2,149,976	
<i>Во илј.ден</i>					Јануари 1, 2018	
Останати средства	12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво е 2)	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)		Вкупно	
Бруто вредност	1,675,282	71,550	510,438		2,257,271	
Исправка на вредност	(14,399)	(3,580)	(83,743)		(101,722)	
Сметководствена вредност	1,660,883	67,970	426,695		2,155,548	

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.1 Кредитен ризик (продолжение)

(а) **Максимална изложеност на кредитен ризик без да се земе предвид колатералот или друго кредитно обезбедување, по исправка на вредност**

i. Анализа на квалитет на кредитно портфолио (продолжува)

<i>Во илј.ден</i>				2018	2017
Превземени и потенцијални обврски	12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво е 2)	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	Вкупно I	Вкупно
Бруто вредност	13,706,627	1,033,497	675,641	15,415,765	16,046,062
Исправка на вредност	(29,508)	(12,455)	(331,435)	(373,398)	(183,395)
Сметководствена вредност	13,677,118	1,021,042	344,206	15,042,367	15,862,667
<i>Во илј.ден</i>				January 1, 2018	
Превземени и потенцијални обврски	12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво е 2)	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	Вкупно	
Бруто вредност	14,519,639	1,455,801	70,620	16,046,060	
Исправка на вредност	(29,874)	(7,591)	(42,927)	(80,392)	
Сметководствена вредност	14,489,765	1,448,210	27,693	15,965,668	

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.1 Кредитен ризик (продолжение)

- (a) Максимална изложеност на кредитен ризик без да се земе предвид колатералот или друго кредитно обезбедување, по исправка на вредност
- ii. Колатералот или друго кредитно обезбедување

Банката има колатерал и други кредитни подобрувања во однос на одредени кредитни изложености.

Обелоденетата пазарна вредност на колатералот е определена од лиценцирани проценувачи и ја претставува вредноста која би можела да биде реализирана од страна на законските сопственици на средствата. Банката врши проценки на пазарната вредност на станбен имот или комерцијален недвижен имот најмалку еднаш годишно. Банката е должна да обезбеди проценка на имотот и во пократок период доколку постои значаен пад на пазарната цена на слични имоти.

Преглед на обезбедувањето:

- Поголемиот дел од потрошувачките кредити се покриени со имот за сопствена употреба (станови, куќи),
- Кредитите за корпоративни клиенти се покриени со: 1) комерцијален недвижен имот 2) имот за сопствена употреба и залог на подвижен имот.

Бруто износот на кредитно оштетените кредитни изложености, заедно со објективната вредност на соодветниот колатерал земен од страна на Банката како обезбедување, е следниот:

31 декември 2018	кредитно оштетени средства	Објективна вредност на колатералот	кредитно оштетени средства нетирани за колатерлот	Исправка на вредност
Кредити на и побарувања од други комитенти	5,635,690	5,116,520	519,170	4,880,574
Останати средства	678,839	20,002	658,837	78,375
Превземени и потенцијални обврски	675,641	437,233	238,408	331,435
Вкупно	6,990,170	5,573,755	1,416,415	5,290,384

1 јануари 2018	кредитно оштетени средства	Објективна вредност на колатералот	кредитно оштетени средства нетирани за колатерлот	Исправка на вредност
Кредити на и побарувања од други комитенти	8,178,491	9,220,542	(1,042,051)	6,495,243
Останати средства	510,438	32,583	477,855	83,743
Превземени и потенцијални обврски	70,620	24,182	46,438	42,927
Вкупно	8,759,549	9,277,307	(517,758)	6,621,913

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.1 Кредитен ризик (продолжение)

(а) Максимална изложеност на кредитен ризик без да се земе предвид колатералот или друго кредитно обезбедување, по исправка на вредност

Резиденцијални хипотекарни кредити

Следниве табели претставуваат распределба на кредитните изложености за хипотекарни кредити на физички лица според односот помеѓу износот на кредитната изложеност и проценетата вредност на обезбедувањето (Loan to value -LTV).

LTV се пресметува како односот на бруто износот на обврските по кредитот или по вонбилансната изложеност со пазарната вредноста на обезбедувањето. Вредноста на обезбедувањето за станбени хипотекарни кредити се заснова врз вредноста на обезбедувањето на датумот на одобрување ажурирана врз основа на промените во индексите на цените на становите. За кредитно оштетените изложености, вредноста на обезбедувањето се заснова на најновите проценки.

Хипотекарни кредити (вкупно)

Во илј.ден.	31 Декември 2018 Сметководствена вредност	31 Декември 2017 Сметководствена вредност
LTV процент		
Помалку од 50%	2,039,935	1,946,987
51-70%	2,366,984	2,300,764
71-90%	1,819,387	1,660,595
91-100%	276,874	341,003
Повеќе од 100%	41,444	31,949

**колатералот или друго кредитно обезбедување
Хипотекарни кредити (кредитно оштетени)**

Во илј.ден.	31 Декември 2018 Сметководствена вредност	31 Декември 2017 Сметководствена вредност
LTV процент		
Помалку од 50%	16,569	27,026
51-70%	12,409	13,263
71-90%	13,748	29,466
91-100%	5,961	5,972
Повеќе од 100%	-	2,542

Средства преземени од обезбедување:

	31 декември 2018	31 декември 2017
Недвижности	818,912	1,094,673
Должнички ХВ	-	-
Останато	42,270	301,592

Износи што произлегуваат од ОКЗ

Влезни параметри, претпоставки и техники користени за проценка на оштетување

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.1 Кредитен ризик (продолжение)

(а) Максимална изложеност на кредитен ризик без да се земе предвид колатералот или друго кредитно обезбедување, по исправка на вредност

Значајно зголемување на кредитниот ризик

При утврдување дали ризикот од ненаплата на финансиското средство значително се зголемил во однос на првичното признавање, Групацијата ги разгледува сите расположливи информации достапни без дополнителни трошоци и напор. Ова вклучува и квантитативни и квалитативни информации и анализи, засновани на историското искуство на Групацијата и експертска кредитна проценка, вклучително и информации за предвидување.

Со цел да се утврди дали изложеноста е мигрирана кон ОКЗ за целиот животен век на не кредитно оштетени средства, Групацијата проценува дали има значајно зголемување на кредитниот ризик од првичното признавање. При формирањето проценката за оваа миграција, Групацијата посветува особено внимание на факторите наведени подолу:

- Договорни плаќања кои се со задоцнување подолго од 30 дена;
- Усогласеност со клаузулите од договорите;
- Интерен рејтинг на клиентот што укажува на можност од ненаплата;
- Клиенти на Watch list;
- Влијание на нефункционалните кредитни изложености во групата на поврзани лица;
- Индикатор за финансиски потешкотии на клиентот: пад на продажба, намалување на обртниот капитал, намалување на обртот; зголемување на долгот на клиентот, неповолен финансиски резултат на деловната година, несоодветен показател за капитализација, неможност за намалување на долгот итн.);
- Влошување на категоријата на изложеност на ризик за клиент кој има реструктурирано побарување;
- Намалување на рејтингот на клиентот од страна на призната агенција за кредитен рејтинг или во рамките интерниот рејтинг систем на Банката;
- Влошување на ризикот во земјата;
- Актуелни и очекувани значителни промени во политичкото, регулаторно и технолошко опкружување на клиентот или во неговите деловните активности.

Значајно зголемување на кредитниот ризик

Без оглед на начинот на кој Групацијата проценува значајно зголемување на кредитниот ризик, постои претпоставка која може да се побие дека кредитниот ризик на финансиско средство значително се зголемил од првичното признавање кога договорните плаќања се повеќе од 30 дена доцнење. Политиката на Групацијата е дека субјектот може да ја побие оваа претпоставка ако има разумни информации и информации кои можат да се поткрепат што се достапни без дополнителни трошоци или напор, што покажува дека кредитниот ризик не се зголемил значително од првичното признавање иако договорните плаќања се повеќе од 30 дена доцнење.

Кога Банката утврдува дека има значителни зголемувања на кредитниот ризик пред договорните плаќања да бидат со доцнење повеќе од 30 дена, не се применува претпоставка која може да се побие. Деновите на доцнење се одредуваат со броене на денови од најраниот датум за кој не се измирени доспеаните обврски.

Оцени за кредитен ризик

Групацијата има развиено методологија за системот на интерно рангирање на клиентот преку модел на оценување во процесот на утврдување оштетување на финансиските инструменти. Оценките за кредитен ризик се дефинираат со употреба на квалитативни и квантитативни фактори засновани врз одреден збир на критериуми индикативни за ризикот од ненаплата. Интерниот систем на оценување на Групацијата се состои од два поединечни модела: за нефинансиски правни лица и за физички лица.

Оценките за кредитен ризик се следат редовно и секоја нова информација како критериуми за предупредување се вклучува, така што резултатот се менува во зависност од промената на критериумот или влијанието на новите информации.

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. Управување со кредитен ризик (продолжува)

5.1 Кредитен ризик (продолжува)

Дефиниција за ненаплата

Групата смета дека финансиското средство е има статус на ненаплата, односно нефункционалност кога: 1) кредитна изложеност за поединечен договор не е наплатена во период подолг од 90 дена од датумот на достасување, 2) Групацјата смета дека должникот веројатно нема да ги измири обврските во целост.

Вклучување на информации за предвидувања

Групацјата вклучува информации за предвидувањата во процесот на мерење на ОКЗ. Групацјата користи непристрасен и пондериран износ на веројатноста за ОКЗ, како резултат на употребени три сценарија, поодделно за правни и физички лица - оптимистичко, базично и песимистичко.

Утврдени се следните веројатности за секое сценарио:

- Песимистичко -25% веројатност за појава
- Базично- 50% веројатност за појава
- Позитивно-25% веројатност за појава

Најзначајните макроекономски индикатори кои се земени предвид при предвидувања за ненаплатливост, односно нефункционалност се: бруто домашниот производ, стапката на невработеност и стапката на инфлација

Мерење на ОКЗ

Групацјата го проценува нивото на очекувани кредитни загуби на индивидуална основа за кредитно оштетени изложености, а остатокот од портфолиото се проценува на групна основа (редовни/функционални кредитни изложености класифицирани во ниво 1 и ниво 2). Индивидуалната основа се заснова на постоење на објективен доказ за оштетување, при што очекуваните готовински текови кои произлегуваат од редовни активности или евентуални преземања на средства се проценуваат на индивидуална основа.

За да се процени оштетувањата на очекуваната загуба на групна основа, Групацјата има методологија за моделирање која користи статистички историски методи. Целната вредност е ОКЗ од 1 година и ОКЗ за целиот животен век, што се определува како комбинација на неколку компоненти:

- Веројатност за ненаплата (Probability of default-PD)
- Загубата поради ненаплата (Loss given default - LGD)
- Изложеност на ненаплата (Exposure at default - EAD)

Во процесот на пресметување на горенаведените параметри, Групацјата ги групира кредитните изложености во под портфолија на кредити според сличноста на нивните карактеристики на кредитен ризик кои вклучуваат големина на клиенти за сегментот правни лица и тип на производ за сегментот физички лица.

Веројатноста за ненаплата (PD) се одредува врз основ на историските податоци на Групацјата и притоа се користат два пристапа: матрици на миграција за портфолио правни лица и vintage based approach за физички лица при одредување на ОКЗ за цел животен век. PD за банки и државни тела се користи од надворешни кредитни рејтинг агенции (матрици на миграции на Fitch).

Загубата поради ненаплата претставува дел од нефункционални кредитни изложености кои Групацјата нема да може да ги наплати. Односно, овој параметар рефлектира кој дел од нефункционалната изложеност на Групата ќе се изгуби за време на процесот на закрепнување кога ќе се настане нефункционалниот статус. Загубата поради ненаплата на изложеноста се утврдува како просечна загуба на Групацјата за кредитни изложености кои станале нефункционални изложености во портфолио со слични карактеристики како портфолиото за кое се утврдува стапката на загуба заради ненаплата.

Изложеноста на ненаплата, односно нефункционалност ја претставува очекуваната изложеност во случај на ненаплата. Изложеноста на ненаплата е збир збир на билансната изложеност и вонбилансната изложеност помножена со фактор на конверзија (credit conversion factor CCF). Процентката на CCF се фокусира на одредување на делот вонбилансната изложеност која ќе се конвертира во билансна на датумот на ненаплата.

Пресметката на оштетување на Групацјата се врши со множење на изложеноста на ненаплата со соодветната веројатност за ненаплата коригирана за макроекономскиот фактор со загубата поради ненаплата. Добиевата очекувана кредитна загуба е дисконтирана на сегашната вредност. За изложеноста класифицирана во ниво 1, се пресметува само 12 месечна ОКЗ, а за изложеноста во ниво 2 е земена предвид загубата на финансиски средства за целиот животен век до достасување.

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. Управување со финансиски ризици (продолжува)

5.1. Кредитен ризик (продолжува)

iii. Износи што произлегуваат од ОКЗ (продолжува)

Исправка на вредност

Следниве табели покажуваат усогласувања од почетокот и крајот на периодот за загуба по класа на финансиски инструмент. Компаративните износи за 2017 година претставуваат сметки за исправка на вредност за 2017 и ја одразуваат основата за мерење според МСС 39.

Во илј.ден.

Парични средства и парични еквиваленти	2018			2017	
	12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво е 2)	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	Вкупно	Вкупно
Движење на ОКЗ					
1 Јануари 2018	4,774	-	-	4,774	136
ОКЗ					
Дополнување на ОКЗ (ослободување на ОКЗ)	4,069	-	-	4,069	432
пренос:	(4,000)	-	-	(4,000)	(503)
12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	-	-	-	-	-
ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво е 2)	-	-	-	-	-
ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	-	-	-	-	-
(отписи)	-	-	-	-	-
Состојба на 31 Декември 2018	4,843	-	-	4,843	64

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**
5. Управување со финансиски ризици (продолжува)
5.1 Кредитен ризик (продолжува)
iii. Износи што произлегуваат од ОКЗ (продолжува)
Во илј.ден.

	2018			2017	
Кредити на и побарувања од банки по амортизирана набавна вредност	12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво 2)	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	Вкупно	Вкупно
Движење на ОКЗ					
1 Јануари 2018	857	-	-	857	1,207
ОКЗ					
Дополнување на ОКЗ	171	375	-	546	4,622
(ослободување на ОКЗ)	(380)	-	-	(380)	(4,213)
пренос:					
12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	-	-	-	-	-
ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво 2)	-	-	-	-	-
ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	-	-	-	-	-
(отписи)	-	-	-	-	-
Состојба на 31 Декември 2018	649	375	-	1,023	1,615

Во илј.ден.

	2018			2017		
Кредити на и побарувања од други комитенти по амортизирана набавна вредност- Правни лица	12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво е 2)	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	Купени кредитно оштетени финансиск и средтва	Вкупно	Вкупно
Движење на ОКЗ						
1 Јануари 2018	403,089	382,875	6,476,768	7,875	7,270,606	7,893,051
ОКЗ						
Дополнување на ОКЗ	225,785	313,492	1,039,188	17,961	1,596,427	4,607,017
(ослободување на ОКЗ)	(230,933)	(117,733)	(1,129,887)	-	(1,478,553)	(3,112,950)
пренос:						
12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	(58,735)	47,971	10,765	-	-	-
ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво 2)	34,448	(75,356)	40,908	-	-	-
ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	8,661	24,095	(32,756)	-	-	-
(отписи)	-	-	(1,550,249)	-	(1,550,249)	(1,996,956)
Состојба на 31 Декември 2018	382,314	575,344	4,854,738	25,836	5,838,232	7,390,162

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. Управување со финансиски ризици (продолжува)

5.1 Кредитен ризик (продолжува)

iii. Износи што произлегуваат од ОКЗ (продолжува)

Должнички инструменти кои се мерат по ОВОСД*	2018			2017	
	12 month ECL (Stage 1)	Lifetime ECL (Stage 2)	Lifetime ECL (Stage 3)	Total	Total
Движење на ОКЗ					
1 Јануари 2018	6,843	-	-	6,843	-
ОКЗ	-	-	-	-	-
Дополнување на ОКЗ	6,174	-	-	6,174	-
(ослободување на ОКЗ)	(6,813)	-	-	(6,813)	-
пренос:	-	-	-	-	-
12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	-	-	-	-	-
ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво 2)	-	-	-	-	-
ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	-	-	-	-	-
(отписи)	-	-	-	-	-
Состојба на 31 Декември 2018	6,204	-	-	6,204	-

Горенаведената исправка на вредност не се признава во билансот на состојба, бидејќи сметководствената вредност на вложувањата во должнички инструменти кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка (2017-расположливи за продажба) е нејзината објективна вредност

Вложувања во хартии од вредност по амортизирана набавна вредност	2018			2017	
	12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво е 2)	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	Вкупно	Вкупно
Движење на ОКЗ					
1 Јануари 2018	2,125	-	-	2,125	-
ОКЗ	-	-	-	-	-
Дополнување на ОКЗ	2,688	-	-	2,688	-
(ослободување на ОКЗ)	(1,426)	-	-	(1,426)	-
пренос:	-	-	-	-	-
12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	-	-	-	-	-
ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво е 2)	-	-	-	-	-
ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	-	-	-	-	-
(отписи)	-	-	-	-	-
Состојба на 31 Декември 2018	3,387	-	-	3,387	-

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. Управување со финансиски ризици (продолжува)

5.1 Кредитен ризик (продолжува)

Износи што произлегуваат од ОКЗ (продолжува)

Во илј.ден

Останати средства	2018			2017	
	12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво е 2)	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	Вкупно	Вкупно
Движење на ОКЗ					
1 Јануари 2018	14,399	3,580	83,743	101,722	86,773
ОКЗ					
Дополнување на ОКЗ	1,064	4,293	48,014	53,372	103,130
(ослободување на ОКЗ)	(2,840)	(2,416)	(11,468)	(16,723)	(37,402)
пренос:					
12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	(9,626)	16	9,611	-	
ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво 2)	14	(1,054)	1,040	-	
ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	272	56	(329)	-	
(отписи)	-	-	(52,237)	(52,237)	(45,206)
Состојба на 31 Декември 2018	3,284	4,475	78,375	86,134	107,295

Во илј.ден.

Превземен и потенцијални обврски	2018			2017	
	12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво е 2)	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	Вкупно	Вкупно
Движење на ОКЗ					
1 Јануари 2018	29,874	7,591	42,927	80,393	112,577
ОКЗ					
Дополнување на ОКЗ	18,584	9,369	318,253	346,206	244,700
(ослободување на ОКЗ)	(19,642)	(6,548)	(27,011)	(53,201)	(173,882)
пренос:					
12 – месечни ОКЗ (ниво 1)	(1,800)	1,027	772	-	
ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени (ниво 2)	766	(1,547)	781	-	
ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени (ниво 3)	1,726	2,562	(4,288)	-	
(отписи)	-	-	-	-	
Состојба на 31 Декември 2018	29,508	12,455	331,435	373,398	183,395

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. Управување со финансиски ризици (продолжува)

5.1 Кредитен ризик (продолжува)

Износи што произлегуваат од ОКЗ (продолжува)

Модификација на финансиски средства

Табелата во продолжение обезбедува податоци за финансиски средства кои биле модифицирани, и за кои е пресметана кредитна загуба за целиот животен век.

Во МКД илјади

Финансиски средства кои се модифицирани во периодот на известување	2018
Амортизирана набавна вредност пред модификација	906,936
Нето загуба од модификација	(627)

Финансиски средства кои се модифицирани по почетно признавање

Бруто сметководствена вредност на 31 декември на финансиски средства за кои кредитната загуба во текот на известувачкиот период е променета на 12-месечна кредитна загуба	23,226
---	--------

(б) Должнички хартии од вредност

Групата се стреми кон одржување на прифатливо ниво на изложеност на кредитен ризик во поглед на должничките хартии од вредност, па затоа инвестиционите активности се главно во државни должнички хартии од вредност.

В Контрола на лимитите за ризична изложеност и политика за заштита од ризик

Групата управува и ја контролира концентрацијата на кредитниот ризик по клиент, како и по сектори и земји.

Групата го структурира нивото на преземен кредитен ризик преку поставување на лимити за висината на прифатлив ризик по кредитокорисник, или група на кредитокорисници, како и по географски и секторски сегменти. Таквите ризици се надгледувани постојано и се предмет на годишен или пофреквентен преглед.

Управување со изложеноста на кредитен ризик е овозможено преку редовна анализа на способноста на кредитокорисниците и потенцијалните кредитокорисници за исполнување на нивните обврски кон Групата и со промена на кредитните лимити, онаму каде што тоа е потребно.

Како мерки за специфична контрола и намалување на кредитниот ризик, пропишани во интерните акти на Банката за регулирање на кредитните активности и процедури, се вклучени колатералот и потенцијални обврски.

(а) Залог

Залогот се смета како секундарен фактор при оценувањето на кредитната способност. Залогот, сам по себе, без способност да генерира паричен тек, не е доволен да го оправда одобрувањето на кредитот. Основни видови на залог како обезбедување по кредити се:

- (1) За правни лица
 - Парични средства
 - Недвижности
 - Опрема и моторни возила
 - Залихи
 - Побарувања
 - Гаранции (банкарски гаранции и гаранции од правни лица)
 - Хартии од вредност (должнички хартии од вредност издадени од Владата на Р.Северна Македонија, обврзници издадени од правни лица).

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. Управување со финансиски ризици (продолжува)

5.1 Кредитен ризик (продолжува)

В Контрола на лимитите за ризична изложеност и политика за заштита од ризик

Кредитите одобрени на правни лица главно се секогаш обезбедени.

(2) За население

- Недвижен имот
- Патнички возила
- Депозити
- Хартии од вредност (должнички хартии од вредност издадени од Владата на Р.С.Северна Македонија, хартии од вредност издадени од правни лица)
- Во некои случаи индосирани меници или сопствени кои ги покриваат вкупните побарувања.

Кредитите за население главно се секогаш обезбедени.

(б) Потенцијални обврски

Основната цел на овие инструменти е да се обезбеди сигурност дека средствата ќе бидат на располагање на клиентот кога ќе бидат побарани. Гаранциите и акредитивите носат ист кредитен ризик како и кредитите. Групата издава гаранции и акредитиви со или без колатерал. Групата ги надгледува роковите на достасување на овие кредитни обврски, бидејќи долгорочните обврски имаат повисок степен на кредитен ризик отколку краткорочните, како и обврските кои се без обезбедување, во однос на оние со колатерал.

Е Должнички хартии од вредност, благајнички записи и други хартии од вредност

Во табелата подолу е презентирана анализа на должнички хартии од вредност, благајнички записи и други хартии од вредност според издавач на ден 31 декември 2018 година. Издвачи на истите се НБРМ и Р.Северна Македонија. Кредитната агенција, „Fitch“ додели кредитен рејтинг 'BB'+ за долгорочна ненаплатливост и 'BB+' за долгорочна ненаплатливост во домашна валута на Република Северна Македонија.

**Во илјади денари
31 декември 2018**

Издавач	Парични средства и парични еквиваленти	Средства за тргување	Вложувања во хартии од вредност	Вкупно
Народна Банка на Република Северна Македонија	5,616,762	-	-	5,616,762
Република Северна Македонија	-	-	12,241,737	12,241,737
Вкупно	5,616,762		12,241,737	17,858,499

**Во илјади денари
31 декември 2017**

Издавач	Парични средства и парични еквиваленти	Средства за тргување	Вложувања во хартии од вредност	Вкупно
Народна Банка на Република Северна Македонија	6,124,553	-	-	6,124,553
Република Северна Македонија	-	96,431	10,673,500	10,769,931
Вкупно	6,124,553	96,431	10,673,500	16,894,484

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.1 Кредитен ризик (продолжение)

3 Концентрација на ризици на финансиските средства со изложеност на кредитен ризик

а) Географски подрачја

Во следната табела е прикажана сметководствената вредност на кредитната изложеност на Банката, според географските подрачја, врз основа на земјата на потекло на договорните страни.

	Вкупно	Република Северна Македо- нија	Земји- членки на Европска- та унија	Земји кои не се членки на ЕУ	Во илј.ден
					Останати земји
Средства					
Парични средства и парични еквиваленти	45,809,353	23,027,070	15,617,872	1,121,191	6,043,220
Кредити на и побарувања од банки	2,517,123	50,757	2,466,366	-	-
Кредити на и побарувања од други комитенти					
Кредити на население					
- Кредити	11,496,236	11,496,236	-	-	-
- Дозволени пречекорувања	1,003,430	1,003,430	-	-	-
- Кредитни картички	962,834	962,834	-	-	-
Кредити на правни лица					
- Големи корпоративни клиенти	15,585,563	15,585,563	-	-	-
- Мали и средни претпријатија (МСП)	17,477,369	17,477,369	-	-	-
Вложувања во хартии од вреднос	12,241,737	12,241,737	-	-	-
Останати средства	1,825,488	1,604,020	-	-	221,468
Превземени и потенцијални обврски	15,042,367	15,042,367	-	-	-
Вкупно 31 Декември 2018	123,961,500	98,491,383	18,084,238	1,121,191	6,264,688

Сите средства вклучени во Останати средства ги исполнуваат условите и критериумите на финансиски средства.

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.1 Кредитен ризик (продолжение)

I Концентрација на ризици на финансиските средства со изложеност на кредитен ризик (продолжение)

а) Географски подрачја (продолжение)

3.

	Вкупно	Република Северна Македо- нија	Земји- членки на Европска- та унија	Земји кои не се членки на ЕУ	Во илј.ден
					Вкупно
Средства					
Парични средства и парични еквиваленти	36,379,584	17,844,162	12,450,739	5,894,026	190,657
Кредити на и побарувања од банки	5,834,393	49,313	3,354,599	1,967,702	462,779
Кредити на и побарувања од други комитенти					
Кредити на население					
- Кредити	11,091,945	11,091,945	-	-	-
- Дозволени пречекорувања	1,038,951	1,038,951	-	-	-
- Кредитни картички	987,232	987,232	-	-	-
Кредити на правни лица					
- Големи корпоративни клиенти	15,259,266	15,259,266	-	-	-
- Мали и средни претпријатија (МСП)	16,988,847	16,988,847	-	-	-
Вложувања во хартии од вредност	10,738,425	10,736,555	1,408	-	462
Останати средства	2,149,976	1,958,478	-	-	191,498
Превземени и потенцијални обврски	15,862,666	15,862,666	-	-	-
Вкупно 31 Декември 2018	116,331,285	91,817,415	15,806,746	7,861,728	845,396

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.1 Кредитен ризик (продолжение)

I Концентрација на ризици на финансиските средства со изложеност на кредитен ризик (продолжение)

б) Секторска структура

Во следнава табела е анализирана сметководствената вредност на кредитната изложеност, категоризирана според секторска структура на договорните страни:

Во илј.ден

	Вкупно	Производ-ство	Трговија и финанси	Население	Земјодел-ство	Владини институции и локални власти	Градеж-ништво	Транспорт	Трговија	Останато
СРЕДСТВА										
Парични средства и парични еквиваленти	45,809,353	-	45,809,353	-	-	-	-	-	-	-
Кредити на и побарувања од банки	2,517,123	-	2,517,123	-	-	-	-	-	-	-
Кредити на и побарувања од други комитенти										
Кредити на население										
- Кредити	11,496,236	-	-	11,496,236	-	-	-	-	-	-
- Дозволени пречекорувања	1,003,430	-	-	1,003,430	-	-	-	-	-	-
- Кредитни картички	962,834	-	-	962,834	-	-	-	-	-	-
Кредити на правни лица										
- Големи корпоративни клиенти	15,585,562	3,891,244	41,825	-	51,414	1,238,449	1,998,588	63,048	4,234,452	4,066,542
- Мали и средни претпријатија (МСП)	17,477,370	4,196,213	5,985	-	679,482	290,707	2,248,160	766,111	4,688,470	4,602,242
Вложувања во хартии од вредност	12,241,737	-	-	-	-	12,241,737	-	-	-	-
Останати средства	1,825,488	-	1,825,488	-	-	-	-	-	-	-
Превземени и потенцијални обврски	15,042,367	1,430,971	17,417	2,874,734	12,773	2,642	3,325,731	702,651	3,473,322	3,202,126
Вкупно 31 Декември 2018	123,961,500	9,518,428	50,217,191	16,337,234	743,669	13,773,535	7,572,479	1,531,810	12,396,244	11,870,910

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.1 Кредитен ризик (продолжение)

I Концентрација на ризици на финансиските средства со изложеност на кредитен ризик (продолжение)

б) Секторска структура (продолжение)

	In thousands of Denars									
	Вкупно	Производ- ство	Трговија и финансии	Население	Земјодел- ство	Владини институц ии и локални власти	Градеж- ништво	Транспор т	Тргови ја	Останато
СРЕДСТВА										
Парични средства и парични еквиваленти	36,379,584	-	36,379,584	-	-	-	-	-	-	-
Кредити на и побарувања од банки	5,834,393	-	5,834,393	-	-	-	-	-	-	-
Кредити на и побарувања од други комитенти										
Кредити на население	11,091,945	-	-	11,091,945	-	-	-	-	-	-
- Кредити	11,091,945	-	-	11,091,945	-	-	-	-	-	-
- Дозволени пречекорувања	1,038,951	-	-	1,038,951	-	-	-	-	-	-
- Кредитни картички	987,232	-	-	987,232	-	-	-	-	-	-
Кредити на правни лица										
- Големи корпоративни клиенти	15,259,266	4,192,747	37,845	-	126,387	1,377,547	751,598	134,212	4,231,775	4,407,155
- Мали и средни претпријатија (МСП)	16,988,847	3,971,997	8,702	-	799,283	192,533	2,978,492	678,620	4,713,007	3,646,213
Вложувања во хартии од вредност	10,738,425	-	64,925	-	-	10,673,500	-	-	-	-
Останати средства	2,149,976	-	2,149,976	-	-	-	-	-	-	-
Превземени и потенцијални обврски	15,862,666	1,641,882	17,796	2,884,023	15,034	2,644	4,065,636	685,140	3,148,782	3,401,729
Вкупно 31 Декември 2017	116,331,285	9,806,626	44,493,221	16,002,151	940,704	12,246,224	7,795,726	1,497,972	12,093,564	11,455,097

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.2. Пазарен ризик

Групата е изложена на пазарен ризик. Пазарниот ризик произлегува од отворените позиции на каматните стапки, валутите, како и ценовен ризик, кои се изложени на општите и специфичните пазарни движења. Групата го проценува пазарниот ризик и очекуваните максимални загуби врз основа на големиот број различни претпоставки за промени на пазарните услови. Надзорниот одбор поставува лимити за вредноста на ризикот кој може да биде прифатлив и истиот се следи на редовна основа.

А Мерење на пазарниот ризик

Во однос на управувањето во и мерењето на пазарниот ризик, Раководството на Групата преку соодветни анализи и извештаи, врши следење на:

- Промена на каматните стапки врз основа на пазарните движења и внатрешните одлуки и влијанието врз каматносноста актива и пасива и нето каматната маржа;
- Промени на девизните курсеви во однос на девизните средства и обврски и одржување на адекватна структура врз основа на девизната изложеност.

Целта на Групата е максимизирање на стабилноста и профитабилноста преку применување на оптимална комбинација на девизи и каматни стапки во структурата на средствата и обврските.

Сите средства и обврски вклучени во Останати средства и Останати обврски ги исполнуваат условите и критериумите за финансиски средства и финансиски обврски.

Б Валутен ризик

Групата е изложена на ефектите од флукуација на девизните курсеви кои имаат влијание на финансискиот резултат и на паричниот тек на Групата. Управниот одбор го поставува нивото на изложеноста на валутен ризик и вкупната отворена позиција, која се следи дневно. Табелата која следува ја прикажува изложеноста на Групата по странски валути со состојба на 31 декември 2018 и 2017 година. Средствата и обврските се прикажани по нивната сметководствена вредност, категоризирани по видови валути.

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.2. Пазарен ризик (продолжение)

Б Валутен ризик (продолжение)

(I) Концентрација на средствата и обврските

Групата ја има следната значајна валутна изложеност:

	ЕУР	УСД	МКД	Во илјади денари 31 декември 2018	
				Останато	Вкупно
СРЕДСТВА					
Парични средства и парични еквиваленти	15,410,376	5,136,082	24,185,452	2,918,696	47,650,606
Средства за тргување	423	-	39,773	-	40,196
Вложување во хартии од вредност	2,396,870	484	10,241,159	-	12,638,513
Кредити на и побарувања од банки	2,466,368	-	50,522	233	2,517,123
Кредити на и побарувања од други комитенти	17,342,732	25,911	29,156,789	-	46,525,432
Вложувања во придружени друштва	-	-	274,037	-	274,037
Останати средства	1,019,774	344,948	430,264	253	1,795,239
Вкупно средства	38,636,543	5,507,425	64,377,996	2,919,182	111,441,146
ОБВРСКИ					
Депозити на банки	40,548	86,994	1,539,982	68,985	1,736,509
Депозити на други комитенти	37,013,165	5,493,841	52,288,850	2,854,906	97,650,762
Обврски по кредити	805,334	-	123,591	-	928,925
Останати обврски	165,148	25,255	840,613	7,857	1,038,873
Вкупно обврски	38,024,195	5,606,090	54,793,036	2,931,748	101,355,069
Нето билансна изложеност	612,348	(98,665)	9,584,960	(12,566)	10,086,077

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.2. Пазарен ризик (продолжение)

Б Валутен ризик (продолжение)

(I) Концентрација на средствата и обврските

	ЕУР	УСД	МКД	Во илјади денари 31 декември 2017	
				Останато	Вкупно
СРЕДСТВА					
Парични средства и парични еквиваленти	11,506,958	4,537,625	17,844,678	2,490,323	36,379,584
Средства за тргување	83,599	-	398,326		481,925
Вложување во хартии од вредност	2,304,514	462	8,433,449		10,738,425
Кредити на и побарувања од банки	5,417,250	-	49,313	367,830	5,834,393
Кредити на и побарувања од други комитенти	16,138,038	253,229	28,974,974	-	45,366,241
Вложувања во придружени друштва			235,164		235,164
Останати средства	864,147	303,315	945,514	303	2,113,279
Вкупно средства	<u>36,314,506</u>	<u>5,094,631</u>	<u>56,881,418</u>	<u>2,858,456</u>	<u>101,149,011</u>
ОБВРСКИ					
Депозити на банки	135,931	146,618	813,575	181,147	1,277,271
Депозити на други комитенти	34,808,143	4,913,293	47,946,885	2,731,986	90,400,307
Обврски по кредити	1,113,044	-	124,779	-	1,237,823
Останати обврски	118,394	28,608	537,514	3,733	688,249
Вкупно обврски	<u>36,175,512</u>	<u>5,088,519</u>	<u>49,422,753</u>	<u>2,916,866</u>	<u>93,603,650</u>
Нето билансна изложеност	138,994	6,112	7,458,665	(58,410)	7,545,361

Табелата подолу ја прикажува анализата на чувствителноста на валутен ризик и ефектите врз Билансот на успех:

	Пораст во 2018	Пораст во 2017	Во илјади денари Ефект на билансот на успех и капиталот	
			2018	2017
ЕУР	0.5%	0.5%	3,062	695
УСД	5.0%	5.0%	(4.933)	306
Останато	1.0%	1.0%	(125)	(584)

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА****5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)****5.2. Пазарен ризик (продолжение)****В Каматен ризик**

Групата е изложена на ризик од променливост на каматните стапки како резултат на тоа што каматносните средства и каматносните обврски достасуваат или нивната каматна стапка се менува во различен период или во различни износи. Во случај на средства и обврски со променливи каматни стапки, Групата е исто така изложена на основниот ризик, кој произлегува од различниот начин на менување на променливите каматни стапки, како што се, на пример, каматната стапка на штедните влогови на населението, LIBOR/EURIBOR и различни видови камати. Активностите за управување со ризикот се наменети за оптимизирање на нето-приходите од камати, со пазарни каматни стапки кои се конзистентни со деловните стратегии на Групата.

Активностите за управување со средствата и обврските се спроведуваат од аспект на реагирање на сензитивноста на Групата на промените на каматните стапки. Генерално, Групата е повеќе осетлива на промените во активата поради поголемата доминантност на каматносните средства.

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.2. Пазарен ризик (продолжение)

В Каматен ризик (продолжение)

Во илјади денари
31 декември 2018

	До 1 месец	Од 1-3 месеци	Од 3-12 месеци	Од 1-5 години	Над 5 години	Некамато- носни	Вкупно
СРЕДСТВА							
Парични средства и парични еквиваленти	34,188,551	6,932,093	-	-	-	6,529,962	47,650,606
Средства за тргување	-	-	-	-	-	40,196	40,196
Вложувања во хартии од вредност	520,213	1,578,627	7,474,876	2,614,341	32,406	418,050	12,638,513
Кредити на и побарувања од банки	54,081	706	1,507,486	-	-	954,850	2,517,123
Кредити на и побарувања од други комитенти	2,931,582	3,602,643	34,123,099	4,418,657	612,745	836,706	46,525,432
Вложувања во придружени друштва	-	-	-	-	-	274,037	274,037
Останати средства	221,468	553,455	-	-	-	1,020,316	1,795,239
Вкупно средства	37,915,895	12,667,524	43,105,461	7,032,998	645,151	10,074,117	111,441,146
ОБВРСКИ							
Депозити на банки и останати финансиски институции	678,398	226,558	480,782	-	-	350,771	1,736,509
Депозити на други комитенти	15,455,391	9,663,999	30,027,184	26,230	-	42,477,958	97,650,762
Обврски по кредити	75,066	1,014	311,539	412,640	3,058	125,608	928,925
Останати обврски	-	-	-	-	-	1,038,873	1,038,873
Вкупно обврски	16,208,855	9,891,571	30,819,505	438,870	3,058	43,993,210	101,355,069
Нето каматен јаз	21,707,040	2,775,953	12,285,956	6,594,128	642,093	(33,919,093)	10,086,077

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.2. Пазарен ризик (продолжение)

В Каматен ризик (продолжение)

Во илјади денари
31 декември 2017

	До 1 месец	Од 1-3 месеци	Од 3-12 месеци	Од 1-5 години	Над 5 години	Некамато- носни	Вкупно
СРЕДСТВА							
Парични средства и парични еквиваленти	22,905,390	3,240,725	-	-	-	10,233,469	36,379,584
Средства за тргување	-	-	-	-	-	481,925	481,925
Вложувања во хартии од вредност	735,367	1,421,307	7,299,158	1,200,844	-	81,749	10,738,425
Кредити на и побарувања од банки	50,873	2,952,148	1,876,426	-	-	954,946	5,834,393
Кредити на и побарувања од други комитенти	2,385,385	3,087,430	30,291,575	3,508,891	4,319,287	1,773,673	45,366,241
Вложувања во придружени друштва	-	-	-	-	-	235,164	235,164
Останати средства	142,793	553,416	-	-	-	1,417,070	2,113,279
Вкупно средства	26,219,808	11,255,026	39,467,159	4,709,735	4,319,287	15,177,996	101,149,011
ОБВРСКИ							
Депозити на банки и останати финансиски институции	354,582	191,073	497,906	-	-	233,710	1,277,271
Депозити на други комитенти	14,021,405	10,131,245	29,180,128	2,349	-	37,065,180	90,400,307
Обврски по кредити	94,174	1,339	293,235	679,127	43,171	126,777	1,237,823
Останати обврски	-	-	-	-	-	688,249	688,249
Вкупно обврски	14,470,161	10,323,657	29,971,269	681,476	43,171	38,113,916	93,603,650
Нето каматен јаз	11,749,647	931,369	9,495,890	4,028,259	4,276,116	(22,935,920)	7,545,361

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.2. Пазарен ризик (продолжение)

В Каматен ризик (продолжение)

Анализата на чувствителноста од промената на каматните стапки е направена врз основа на изложеноста на каматен ризик на денот на известување. Доколку променливите каматни стапки на 31 декември 2018 година беа повисоки/пониски за 100 базични поени (2017: повисоки/пониски за 100 базични поени), додека сите други варијабли се непроменети, добивката за 12 месечениот период кој завршува на 31 декември 2018 година би била поголема/помала за околу 239,780 илјади денари (2017: поголема/помала за околу 136,844 илјади денари). Доколку прилагодливите каматни стапки беа 100 базични поени (2017: 100 базични поени) повисоки/пониски додека сите други варијабли се непроменети, добивката или загубата на Групата за 12 месечниот период кој завршува на 31 декември 2018 година би била соодветно помала/поголема за околу 284,240 илјади денари (2017: 263,356 илјади денари).

Сензитивната анализа се однесува на Банката, поради незначително учество (под 1%) на вкупните средства на Подружницата во средствата на Банката.

5.3. Ликвидносен ризик

Ликвидносниот ризик претставува ризик дека Групата нема да биде во можност да ги исполни своите обврски како доспеваат и да ги замени изворите на средства кога тие ќе бидат повлечени. Последица од ликвидносниот ризик може да биде неможност на Групата да ги подмири своите обврски за исплата на штедачите и неможност за понатамошно исполнување на барањата на кредитокорисниците.

А Процес на управување со ликвидносниот ризик

Политиката за управување со ликвидносниот ризик на Групата го дефинира начинот на управување со ликвидноста на Групата.

Согледувањето и следењето на ликвидноста на Групата е предуслов за нејзино стабилно и успешно работење. Спроведувањето на утврдената Политика на ликвидност се врши преку дефиниран процес на управување со ризикот, кој вклучува планирање и управување со паричните текови, одржување на адекватна структура на средствата и обврските, финансиски инструменти кои се користат за управување со ризикот на ликвидноста, адекватна диверзификација на депозитите и другите обврски по доспеаност и клиент, процедури за идентификација и следење на стабилноста на депозитите, следење на доспеаноста на средствата и обврските, следење на вонбилансните позиции, следење на стапките на ликвидност, интерни индикатори за ликвидност, тестирање на ликвидноста преку стрес-сценарија и план за вонредни услови, известување на тела во Групата, адекватен информационален менаџмент систем и надлежности на организационите единици на Групата во процесите на управување со ликвидносниот ризик. Цел на Групата е да ја максимизира профитабилноста преку применување на оптимална комбинација на рочноста и валутната структурата на средствата и обврските.

Сепак, Групата настојува да одржи адекватна рочна структура на средствата и обврските, врз основа на договорна и очекувана рочност на депозитната база. Основна стратегија на Групата е да ја одржи ликвидноста на највисоко ниво.

Табелата подолу ги анализира недисконтираните договорни парични текови од средствата и обврските на Групата во соодветни рочни блокови врз основа на преостанатиот период до договорната рочност на средствата и обврските. Презентираните информации претставуваат бруто номинален одлив/прилив, кои вклучуваат и очекувани плаќања по основ на камати.

Иако Групата има помалку краткорочни средства од краткорочни обврски кои доспеваат во интервал до еден месец, раководството на Групата смета дека нејзината депозитна база е стабилна и ликвидноста не е загрозна. Ова се базира на статистички податоци и пресметки на очекуваната рочност со цел да се одреди финансирањето и стабилноста на депозитната база.

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.3. Ликвидносен ризик (продолжение)

А Процес на управување со ликвидносниот ризик

Доспеаност на средствата и обврските

Во илјади денари
31 декември 2018

	До 1 месец	Од 1-3 месеци	Од 3-12 месеци	Од 1-5 години	Над 5 години	Вкупно	Сметковод ствена вредност
Обврски							
Депозити на банки и останати финансиски институции	1,021,051	228,481	317,309	172,467	-	1,739,308	1,736,509
Депозити на други комитенти	56,437,695	9,705,947	22,367,210	9,463,080	75,842	98,049,774	97,650,762
Обврски по кредити	77,741	1,014	214,626	602,686	56,867	952,934	928,925
Останати обврски	964,669	5,710	6,687	14,678	47,129	1,038,873	1,038,873
Вкупно обврски (договорни датуми на доспевање)	58,501,156	9,941,152	22,905,832	10,252,911	179,838	101,780,889	101,355,069
Вкупно средства (договорни датуми на доспевање)	40,566,404	12,693,857	22,304,749	24,608,642	11,023,706	111,197,358	111,471,396
Нето позиција	(17,934,752)	2,752,705	(601,083)	14,355,731	10,843,868	9,416,469	10,116,327

Во илјади денари
31 декември 2017

	До 1 месец	Од 1-3 месеци	Од 3-12 месеци	Од 1-5 години	Над 5 години	Вкупно	Сметковод ствена вредност
Обврски							
Депозити на банки и останати финансиски институции	480,672	195,700	274,186	332,939	-	1,283,497	1,277,271
Депозити на други комитенти	50,322,466	10,115,20	0	8,609,837	6,422	90,766,977	90,400,307
Обврски по кредити	96,976	1,339	242,549	842,330	81,232	1,264,426	1,237,823
Останати обврски	623,293	4,552	3,905	15,079	41,420	688,249	688,249
Вкупно обврски (договорни датуми на доспевање)	51,523,407	10,316,791	22,233,692	9,800,185	129,074	94,003,149	93,603,650
Вкупно средства (договорни датуми на доспевање)	32,694,536	11,242,972	23,359,514	22,209,589	11,444,431	100,951,042	101,355,069
Нето позиција	(18,828,871)	926,181	1,125,822	12,409,404	11,315,357	6,947,893	7,751,419

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.3. Ликвидносен ризик (продолжение)

Б Средства чувани за управување со ликвидносниот ризик

Групата чува диверзифицирано портфолио на готовина, високо ликвидни средства и високо ликвидни хартии од вредност за поддршка на обврските за плаќање во вонредни услови. Како средства кои Групата ги чува за управување со ликвидносниот ризик се:

- Парични средства и депозити кај Народната банка на Република Северна Македонија
- Благајнички записи
- Државни записи кои се прифатливи во репо договори со Народната банка на Република Северна Македонија
- Краткорочни кредити и пласмани во банки.

В Вонбилансна евиденција (без колатерал)

(а) Гаранции

Рочната структура се базира на преостаната договорна рочност на гаранциите, односно најраниот период во кој истите може да бидат повикани.

(б) Акредитиви

Рочната структура на акредитивите, која се базира на преостанатиот период до договорниот датум на доспевање, е прикажана во табелата подолу.

(в) Останато

Оваа позиција ги вклучува дозволените неискористени пречекорувања на тековни сметки и картички и денарските кредити. Рочната структура, која се базира на преостанатиот период до договорниот датум на доспевање, е прикажана во табелата подолу:

Во илјади денари 31 декември 2018				
	До 1 година	Од 1-5 години	Над 5 години	Вкупно
Гаранции	4,772,064	3,170,176	144,412	8,086,652
Акредитиви	2,651,189	170,306	-	2,821,495
Останато	4,507,618	-	-	4,507,618
Вкупно	11,930,871	3,340,482	144,412	15,415,765

Во илјади денари 31 декември 2017				
	До 1 година	Од 1-5 години	Над 5 години	Вкупно
Гаранции	5,747,783	2,612,709	452,717	8,813,209
Акредитиви	2,590,900	132,440	-	2,723,340
Останато	4,509,511	-	-	4,509,511
Вкупно	12,848,194	2,745,149	452,717	16,046,060

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5 УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.4. Финансиски инструменти

А Објективна вредност

Објективната вредност претставува износ за кој некое средство може да се замени или обврска да се подмири по пазарни услови. Објективната вредност се базира на процена од страна на Раководството на Групата според профилот на базата на средства и обврски.

Во табелата која следува се прикажани сметководствената и објективната вредност на финансиските средства и обврски кои не се мерени по објективна вредност.

	Сметководствена вредност		Во илјади денари Објективна вредност	
	31 декември	31 декември	31 декември	31 декември
	2018	2017	2018	2017
Финансиски средства				
Кредити на и побарувања од банки	2,517,123	5,834,393	2,517,123	5,834,393
Кредити на и побарувања од други комитенти	46,525,432	45,366,241	46,525,432	45,361,621
- Население (поединци)	13,462,500	13,118,128	13,462,500	13,118,128
- Големи корпоративни клиенти	15,585,552	15,259,266	15,585,552	15,259,265
- Мали и средни клиенти	17,477,380	16,988,847	17,477,380	16,984,227
Вложување во хартии од вредност мерени по амортизирана вредност	3,389,429	1,899,035	3,392,816	1,912,045
Финансиски обврски				
Депозити на банки	1,736,509	1,277,271	1,736,509	1,277,271
Депозити на други комитенти	97,650,762	90,400,307	97,650,762	90,400,307
Обврски по кредити	928,925	1,237,823	928,925	1,237,823

а) Кредити на и побарувања од банки

Поради незначителениот ризик од промена во вредноста, објективната вредност на кредитите и побарувањата од банки е еднаква на нивната сметководствена вредност.

б) Кредити на и побарувања од други комитенти

Кредитите и авансите на комитентите се прикажани според амортизираната набавна вредност намалени за исправка на вредност. Поголемиот дел од кредитите и авансите на комитенти се со прилагодлива (согласно интерните акти на Групата) и променлива каматна стапка. Процентата објективна вредност од кредитите и побарувањата од комитенти се определува со дисконтирање на очекуваните идни парични текови. Очекуваните идни парични текови за утврдување на објективната вредност пак се дисконтираат со користење на тековните пазарни каматни стапки.

в) Финансиски средства чувани до доспевање

Објективната вредност на хартии од вредност мерени по амортизирана вредност се базира на објавени цени на активен пазар или објавени цени достапни од берза, дилер и брокер. Во случаи кога овие информации не се достапни на Групата, објективната вредност се проценува според информации за постигнатите цени за трансакции помеѓу запознаени, доброволни странки, повикување на тековната пазарна цена на друг случаен финансиски инструмент, дисконтирани парични текови со примена на пазарни дисконтни стапки и други алтернативни модели за определување на цената.

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА****5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)****4.4. Финансиски инструменти (продолжение)****А Објективна вредност (продолжение)***а) Депозити на банки и други финансиски институции*

Поради краткиот рок на доспевање и поради незначителниот ризик од промена на вредност, објективната вредност на депозитите по видување и орочените депозити е еднаква со нивната сметководствена вредност.

б) Депозити на други комитенти

Објективната вредност на депозитите по видување, како и на орочените депозити со прилагодлива и променлива каматна стапка е еднаква со нивната сметководствена вредност. Од вкупните депозити на други комитенти, износот на орочени депозити со фиксна каматна стапка изнесува 3,684,543 илјади денари (2017: 1,241,603 илјади). Фиксните каматни стапки најмногу се однесуваат за орочени депозити до една година (3.658.313 илјади) кои започнаа да се применуваат од 01.10.2017 година, а производи со вакви карактеристики и каматни стапки се нудат и од други банки на пазарот. Оттука, овие каматни стапки може да се смета дека се пазарни, поради што објективната вредност на овие депозити е еднаква на нивната сметководствена вредност.

в) Обврски по кредити

Објективната вредност на обврските по кредити со променливи каматни стапки, не се разликува од сметководствената вредност, поради прилагодувањето на каматните стапки за конкретните финансиски обврски со пазарните каматни стапки за слични инструменти. Објективната вредност на кредитните линии коишто се регулирани со посебни услови и за кои на пазарот нема други финансиски инструменти со исти или слични карактеристики, апроксимативно ја претставува нивната сметководствена вредност.

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.4. Финансиски инструменти (продолжение)

Б Објективна вредност-хиерархија

Групата ги класифицира сите финансиски средства и обврски по објективна вредност, користејќи хиерархија на објективна вредност, која ја рефлектира значајноста на инпутите во определувањето на објективната вредност. Објективната вредност се определува според следната хиерархија:

- а) Ниво 1 – Објективната вредност е определена директно преку употреба на котирани пазарни цени на финансиските инструменти на активен пазар;
- б) Ниво 2 - Објективната вредност е определена со употреба на техники на вреднување, кои вклучуваат активни пазарни инпути, кои можат да бидат директни, односно цени, или индиректни, односно изведени од цени;
- в) Ниво 3 - Објективната вредност е определена со употреба на техники на вреднување, кои вклучуваат инпути кои не можат да бидат директно или индиректно следени на активен пазар или не се достапни.

За финансиските инструменти прикажани по објективна вредност, нивото во хиерархијата на објективна вредност, по кое објективните вредности се категоризирани, е како што следува:

	Во илјади денари 31 декември 2018			
	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Вкупно
<i>Финансиски средства по ОББУ</i>				
- Должнички вложувања во хартии од вредност	-	331,829	-	331,829
- Сопственички инструменти	31,430	8,766	-	40,196
<i>Финансиски средства ОВОСД</i>				
- Сопственички инструменти	-	-	64,947	64,947
- Државни записи	-	8,749,402	-	8,749,402
- Државни обврзници	-	102,906	-	102,906
Вкупно средства	31,430	9,192,903	64,947	9,289,280

	Во илјади денари 31 декември 2017			
	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Вкупно
<i>Финансиски средства по ОББУ</i>				
- Должнички вложувања во хартии од вредност	96,431	-	-	96,431
- Сопственички инструменти	-	385,494	-	385,494
<i>Финансиски средства расположливи за продажба</i>				
- Сопственички инструменти	-	-	64,925	64,925
- Државни записи	-	8,671,656	-	8,671,656
- Државни обврзници	-	102,809	-	102,809
Вкупно средства	96,431	9,159,959	64,295	9,321,315

За годините кои завршуваат на 31 декември 2018 и 31 декември 2019 немаше трансфери низ нивоата на објективна вредност.

Следната табела ги прикажува објективните вредности на финансиските инструменти кои не се мерат според објективната вредност и ги анализира според нивото во хиерархијата на објективната вредност во коешто се категоризира секое мерење на објективната вредност.

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.4. Финансиски инструменти (продолжение)

Б Објективна вредност-хиерархија

	Ниво 1	Ниво 2	Во илјади денари 31 декември 2018	
			Ниво 3	Вкупно
Финансиски средства				
- Парични средства и парични еквиваленти	-	47,650,603	-	47,650,603
- Кредити на и побарувања од банки	-	2,517,123	-	2,517,123
- Кредити на и побарувања од други комитенти	-		46,525,432	46,525,432
- Вложувања во хартии од вредност кои се мерат по амортизирана набавна вредност	175,479	3,299,076	-	3,474,555
Финансиски обврски				
- Депозити на банки и други финансиски институции	-	1,736,509	-	1,736,509
- Депозити на други комитенти	-	97,650,762	-	97,650,762
- Обврски по кредити	-	928,925	-	928,925

	Ниво 1	Ниво 2	Во илјади денари 31 декември 2017	
			Ниво 3	Вкупно
Финансиски средства				
- Парични средства и парични еквиваленти	-	36,379,584	-	36,379,584
- Кредити на и побарувања од банки	-	5,834,393	-	5,834,393
- Кредити на и побарувања од други комитенти	-		45,366,241	45,366,241
- Вложувања во хартии од вредност кои се мерат по амортизирана набавна вредност	-	1,912,045	-	1,912,045
Финансиски обврски				
- Депозити на банки и други финансиски институции	-	1,277,271	-	1,277,271
- Депозити на други комитенти	-	90,400,307	-	90,400,307
- Обврски по кредити	-	928,925	-	928,925

5.5. Оперативен ризик

Оперативен ризик е ризикот од загуба поради несоодветни или неуспешни внатрешни процеси, луѓе и системи или од надворешни настани. Оперативниот ризик го вклучува и правниот ризик, како и ризикот од перење пари и финансирање на тероризмот, ризикот од несоодветност на информативните системи и други оперативни ризици.

Правниот ризик претставува тековен или иден ризик врз добивката и сопствените средства на Групата, предизвикан од прекршувања или непочитувања на законските и подзаконските прописи, договори, пропишани практики, етички стандарди, или како последица на погрешно толкување на прописите, правилата, договорите и други правни документи.

Групата има воспоставено рамка за управување со оперативен ризик која се базира на Стратегија, Политика и Методологија, соодветна организациска структура и воспоставен процес за управување со овој ризик. Таа овозможува во рамките на различните процеси во Групата да се идентификуваат ризиците кои произлегуваат од овие процеси, нивно мерење и превземање на корективни акции со цел да се избегне потенцијалниот негативен ефект врз финансискиот резултат и капиталната позиција на Групата. Соодветноста на воспоставената рамка за управување со оперативен ризик редовно се ревидира.

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)

5.5. Оперативен ризик (продолжение)

Групата го идентификува и мери оперативниот ризик преку анализа на прибраните податоци за настани кои предизвикале или може да предизвикаат штета во Групата, анализа на клучните показатели за ризик на Групата, примена на метод на самооценување преку квалитативен пристап, како и анализа на надворешни податоци за загуби кај други банки.

Групата го утврдува капиталот за покривање на оперативниот ризик, применувајќи го стандардизираниот пристап, во согласност со регулативата.

5.6. Управување со капиталот

Целите на Банката при управување со капиталот, што е поширок концепт од акционерски капитал кој се прикажува во билансот на состојба, се:

- обезбедување капитална усогласеност на Банката со барањата на НБРМ;
- одржување на способноста на Банката да продолжи да функционира како успешна компанија и да продолжи да обезбедува позитивни финансиски резултати за акционерите и поволности за другите инволвирани субјекти; и
- одржување соодветно ниво на капитал кое ќе овозможи успешно натамошно работење и развој.

Адекватноста на капиталот и употребата на регулаторниот капитал редовно се следат од Раководството на Банката, при што се применуваат техники базирани на инструкциите дадени од регулаторот за супервизорски цели. Потребните информации се доставуваат до НБРМ на квартална основа.

Согласно законската регулатива, Банката ги почитува следните стапки:

- редовниот основен капитал не смее да биде понизок од 4,5% од активата пондерирана според ризиците (стапка на редовен основен капитал),
- основниот капитал не смее да биде понизок од 6% од активата пондерирана според ризиците (стапка на основен капитал) и
- стапката на адекватност на капиталот не смее да биде пониска од 8% од активата пондерирана според ризиците.

Со состојба 31.12.2018 година Банката ги исполнува законски пропишаните капитални барања, капиталниот додаток и пропишаните заштитни слоеви капитал кои ги покрива со редовниот основен капитал.

Во дополнение, Групата има воспоставено Процес на утврдување на интерен капитал (ПИК) во согласност со Одлуката за управување со ризиците, пропишана од страна на НБРМ. Процесот на утврдување на интерниот капитал се базира на донесени Политика и Процедури и во рамките на истиот Групата:

- го утврдува потребниот интерен капитал за покривање на прифатливото ниво на ризик, што е во согласност со нејзиниот профил на ризичност и големината и сложеноста на тековните и идните финансиски активности;
- е насочена кон воспоставување одржливо ниво на капитал на долг рок, земајќи го предвид влијанието на сите материјални ризици и сл.

Групата ги утврдува сопствените средства и адекватноста на капиталот во согласност со пропишаната Методологија за утврдување на адекватност на капиталот од НБРМ. Согласно регулативата, активата пондерирана според кредитен ризик и капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик се пресметуваат со примена на стандардизиран пристап.

Сопствените средства на Групата претставуваат збир од:

- Основен капитал, кој се состои од: редовен основен капитал и додатен основен капитал; и
- Дополнителен капитал, дефинирани во Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот, која стапи на сила од 01.03.2017 година.

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА****5. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)****5.6. Управување со капиталот (продолжение)**

Активата пондерирана според ризиците претставува збир на активата пондерирана според кредитниот ризик, активата пондерирана според валутниот ризик, активата пондерирана според оперативниот ризик и активата пондерирана според други ризици.

Согласно националната регулатива, активата пондерирана според кредитниот ризик ги содржи активните билансни и вонбилансни позиции, кои распоредени по соодветни категории на изложеност се пондерираат со соодветен пондер на ризичност во зависност од степенот на кредитен квалитет на должникот, земајќи ги во предвид инструментите за кредитна заштита. Стапката на адекватност на капиталот се пресметува како сооднос помеѓу сопствените средства на Банката и активата пондерирана според ризиците.

Табелата во продолжение претставува збиен извештај за сопствените средства и стапката на адекватност на капиталот на Банката со состојба 31.12.2018 и 31.12.2017 година, во согласност со пропишаните барања од регулаторните тела. Во текот на двете извештајни години, Банката во целост ги исполнува регулаторно пропишаните капитални барања.

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. **УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ (продолжение)**
5.6. **Управување со капиталот (продолжение)**

	Во илјади денари 31 декември 2018
Основен капитал	
<i>Редовен основен капитал (РОК)</i>	10,616,908
Капитални инструменти од РОК	2,279,067
Премија од капиталните инструменти од РОК	771,526
Задолжителна резерва и задржана нераспоредена добивка/загуба	7,556,652
Збирна сеопфатна добивка/загуба	17,638
Одбитни ставки од РОК	(7,975)
<i>Додатен основен капитал (ДОК)</i>	-
Вкупен основен капитал	10,616,908
Дополнителен капитал	-
Вкупен дополнителен капитал	-
Вкупен капитал	10,616,908
Актива пондерирана според кредитниот ризик	55,387,374
Актива пондерирана според валутниот ризик	483,572
Актива пондерирана според оперативниот ризик	7,028,135
Актива пондерирана според други ризици	-
АДЕКВАТНОСТ НА КАПИТАЛОТ	16.9%

	Во илјади денари 31 декември 2017
Основен капитал	
<i>Редовен основен капитал (РОК)</i>	10,205,032
Капитални инструменти од РОК	2,279,067
Премија од капиталните инструменти од РОК	771,526
Задолжителна резерва и задржана нераспоредена добивка/загуба	7,146,303
Збирна сеопфатна добивка/загуба	9,771
Одбитни ставки од РОК	(1,635)
<i>Додатен основен капитал (ДОК)</i>	-
Вкупен основен капитал	10,205,032
Дополнителен капитал	-
Вкупен дополнителен капитал	-
Вкупен капитал	10,205,032
Актива пондерирана според кредитниот ризик	56,135,497
Актива пондерирана според валутниот ризик	210,977
Актива пондерирана според оперативниот ризик	7,477,644
Актива пондерирана според други ризици	-
АДЕКВАТНОСТ НА КАПИТАЛОТ	16.0%

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 ДЕКЕМВРИ 2018 ГОДИНА**

5. ИЗВЕСТУВАЊЕ СПОРЕД СЕГМЕНТИТЕ

Известувањето според сегментите се врши според оперативните сегменти на Групата.

Оперативен сегмент е компонента од активностите на Групата за која што се исполнети следниве услови:

- извршува активности како резултат на кои се остваруваат приходи и настануваат трошоци;
- се разгледуваат од страна на Надзорниот одбор на Групата, со цел оценување на остварувањата и носење на одлуки за идните деловни активности на сегментот; и
- достапни се финансиски информации за сегментот.

Групата одделно ги обелоденува информациите за секој значаен оперативен сегмент. Еден сегмент се смета за значаен доколку:

- приходите на сегментот учествуваат со повеќе од 10% од вкупните приходи на Групата;
- износот на добивката или загубата претставува 10% или повеќе од вкупната добивка на сите оперативни сегменти кои што прикажале добивка, или од вкупната загуба на сите оперативни сегменти кои што прикажале загуба;
- вкупните средства на сегментот учествуваат со 10% или повеќе од вкупните средства на Групата;
- раководството оцени дека се значајни за следење за потребите на управување со Групата.

За целите на финансиско известување, Групата групира два или повеќе сегменти во еден оперативен сегмент доколку тие оперативни сегменти се слични во однос на видот на производите и услугите, видот на корисниците на производите и услугите и методите за дистрибуција и понуда на истите. На 31 декември 2018 и 2017 година Групата не изврши групирање на два или повеќе оперативни сегменти во еден.

Географските подрачја според кои Групата известува се:

- земји-членки на Европската унија;
- други европски земји, надвор од Европската унија;
- земји надвор од Европа, членки на Организацијата за економска соработка и развој (ОЕЦД);
- други земји.

Заклучно со 31 декември 2018 и 2017 година не постојат значајни клиенти на Групата за кои Групата остварува 10% или повеќе од вкупните приходи или расходи.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

6. ИЗВЕСТУВАЊЕ СПОРЕД СЕГМЕНТИТЕ (продолжение)

А. Оперативни сегменти (продолжение)

31 декември 2018										
<i>во илјади денари</i>	Тргување и продажба	Банкарство на мало	Комерцијално банкарство	Платен промет и порамнување	Услуги како агент	Брокерски услуги на мало	Останати незначајни оперативни сегменти	Вкупно по сегменти	Неалоцирано	Вкупно
Нето-приходи/(расходи) од камата	-	478,027	2,070,972	53	-	-	-	2,549,052	-	2,549,052
Нето-приходи/(расходи) од провизии и надомести	1,873	93,411	120,943	624,651	29,382	6,547	45,984	922,791	-	922,791
Нето приходи од тргување	4,791	-	-	-	-	-	826	5,617	-	5,617
Нето-приходи од други инструменти по ОББУ	-	-	7,269	-	-	-	-	7,269	-	7,269
Останати оперативни приходи	40,259	4,114	3,004	3,303	-	-	-	50,680	29,280	79,960
Останати приходи	109,967	(196,593)	231,363	(8,195)	(5,254)	15	-	131,303	28	131,331
Удел во добивката на поврзаните страни	-	-	-	-	-	-	64,187	64,187	-	64,187
Приходи реализирани помеѓу сегментите	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Вкупно приходи по сегмент	156,890	378,959	2,433,551	619,812	24,128	6,562	110,997	3,730,899	29,308	3,760,207
Исправка на вредноста на финансиските средства, нето	-	68,003	(15,242)	4,464	(1)	-	-	57,224	(1,988)	55,236
Трошоци за вработени	(10,563)	(220,563)	(143,879)	(361,507)	(10,563)	(9,586)	(8,872)	(765,533)	(221,453)	(986,986)
Амортизација	(1,798)	(37,532)	(24,483)	(61,517)	(1,798)	(1,631)	(277)	(129,036)	(37,682)	(166,718)
Останати оперативни расходи	(9,178)	(267,275)	(49,015)	(106,270)	(1,884)	(2,477)	(2,704)	(438,803)	(181,877)	(620,680)
Вкупно расходи по сегмент	(21,539)	(457,367)	(232,619)	(524,830)	(14,246)	(13,694)	(11,853)	(1,276,148)	(443,000)	(1,719,148)
Финансиски резултат по сегмент	135,351	(78,408)	2,200,932	94,982	9,882	(7,132)	99,144	2,454,751	(413,692)	2,041,059
Данок на добивка										(217,834)
Добивка за годината										1,823,225
Вкупно средства по сегмент	391,891	14,943,237	95,926,681	2,879,952	33,260	27,946	286,775	114,489,742	688,962	115,178,704
Вкупно обврски по сегмент	1	75,030,199	26,005,387	106,403	358,967	1	3,226	101,504,184	437,640	101,941,824

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

6. ИЗВЕСТУВАЊЕ СПОРЕД СЕГМЕНТИТЕ (продолжение)

A. Оперативни сегменти (продолжение)

31 декември 2017										
<i>во илјади денари</i>	Тргување и продажба	Банкарство на мало	Комерцијално банкарство	Платен промет и порамнување	Услуги како агент	Брокерски услуги на мало	Останати незначајни оперативни сегменти	Вкупно по сегменти	Неалоцирано	Вкупно
Нето-приходи/(расходи) од камата	1,762	507,976	2,807,321	228	1	-	-	3,317,288	-	3,317,288
Нето-приходи/(расходи) од провизии и надомести	1,413	80,227	133,287	577,100	30,900	2,696	36,423	862,046	-	862,046
Нето приходи од тргување	21,764	-	-	-	-	-	518	22,282	-	22,282
Нето-приходи од други инструменти по ОББУ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Останати оперативни приходи	32,434	3,104	1,107	18,239	-	-	-	54,884	13,916	68,800
Останати приходи	118,079	680,006	(749,850)	58,405	3,248	49	-	109,937	778	110,715
Удел во добивката на поврзаните страни	-	-	-	-	-	-	55,128	55,128	-	55,128
Приходи реализирани помеѓу сегментите	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Вкупно приходи по сегмент	175,452	1,271,313	2,191,865	653,972	34,149	2,745	92,069	4,421,565	14,694	4,436,259
Исправка на вредноста на финансиските средства, нето	-	(26,803)	(1,331,370)	2,017	-	-	-	(1,356,156)	539	(1,355,617)
Трошоци за вработени	(9,176)	(203,768)	(126,381)	(314,309)	(9,176)	(9,954)	(6,618)	(679,382)	(192,861)	(872,243)
Амортизација	(1,896)	(42,100)	(26,111)	(64,939)	(1,896)	(2,057)	(178)	(139,177)	(39,846)	(179,023)
Останати оперативни расходи	(9,239)	(383,541)	(42,013)	(100,017)	(1,730)	(2,691)	(2,335)	(541,566)	(94,826)	(636,392)
Вкупно расходи по сегмент	(20,311)	(656,212)	(1,525,875)	(477,248)	(12,802)	(14,702)	(9,131)	(2,716,281)	(326,994)	(3,043,275)
Финансиски резултат по сегмент	155,141	615,101	665,990	176,724	21,347	(11,957)	82,938	1,705,284	(312,300)	1,392,984
Данок на добивка										(139,937)
Добивка за годината										1,253,047
Вкупно средства по сегмент	497,931	14,612,512	86,553,636	2,750,184	35,475	35,850	257,231	104,742,819	746,126	105,488,945
Вкупно обврски по сегмент	-	69,110,475	24,035,984	96,165	411,058	-	1,762	93,655,444	204,048	93,859,492

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

6. ИЗВЕСТУВАЊЕ СПОРЕД СЕГМЕНТИТЕ (продолжение)

Б Географски подрачја

во илјади денари

31 декември 2017

	Република Северна Македонија	Земји-членки на Европската Унија	Европа (останато))	Земји-членки на ОЕЦД (без европските земји- членки на ОЕЦД)	Сите останати незначајни географски сегмент	Неалоцирано	Вкупно
Вкупно приходи	3,524,991	122,364	102,181	10,601	371	(301)	3,760,207
Нетековни средства*	3,707,309	-	-	-	-	-	3,707,309

во илјади денари

31 Декември 2017

Вкупно приходи	5,186,337	(683,146)	(70,727)	1,472	2,251	72	4,436,259
Нетековни средства*	4,302,739	-	-	-	-	-	4,302,739

* Нетековните средства вклучуваат ставки на недвижности и опрема, вложувања во недвижности, нематеријални средства, средства стекнати врз основа на ненаплатени побарувања и нетековни средства кои се чуваат за продажба и група за отуѓување.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

6. НЕТО-ПРИХОДИ/(РАСХОДИ) ОД КАМАТА

	во илјади денари	
	31 декември 2018	31 декември 2017
Приходи од камата		
Кредити на и побарувања:		
- Од банки	1,275	1,820
- Од други комитенти	2,581,941	3,311,825
Пари и парични средства	304,671	297,929
Хартии од вредност по амортизирана набавна вредност	15,346	42,992
Хартии од вредност по ОВОСД (2017: расположливи за продажба)	167,345	152,838
Останато	-	1,776
	3,070,578	3,809,180
Расходи од камата		
Депозити од банки	60,693	31,299
Други комитенти	433,572	446,323
Останати обврски	18,912	14,270
Останато	8,349	-
	521,526	491,892

Приходите од наплатена нефункционална камата изнесуваат 159,791 илјади денари (2017: 735,927 илјади денари).

7. НЕТО-ПРИХОДИ/(РАСХОДИ) ОД ПРОВИЗИИ И НАДОМЕСТИ

	во илјади денари	
	31 декември 2018	31 декември 2017
Приходи од провизии и надоместоци		
Платен промет		
-во земјата	372,043	347,844
-со странство	223,549	189,521
Акредитиви и гаранции	136,412	144,688
Кредитни картички	327,782	283,642
Брокерско работење	10,019	4,656
Комисиски и доверителски активности	31,586	32,846
Банкарски услуги	82,845	67,078
Останато	97,737	92,354
	1,281,973	1,162,629
Расходи за провизии и надоместоци		
Кредитни картички	239,013	194,798
Платен промет		
-во земјата	74,507	74,255
-со странство	30,026	21,699
Брокерско работење	1,781	971
Комисиски и доверителски активности	2,063	1,838
Останато	11,792	7,022
	359,182	300,583

Приходите од провизии и надомести од договори со клиенти се мерат врз основа на надоместот утврден во договорот со клиентот. Групата признава приход кога ја пренесува контролата над услугата на клиентот. Табелата во продолжение обезбедува информации во врска со природата и времетраењето на исполнување на договорната обврска во договорите со клиенти, вклучувајќи значителни услови за плаќање и политиките на признавање на приходот.

Провизиите и надоместите погоре се однесуваат на финансиски средства и обврски кои не се мерат по ОББУ. Исто така, овие цифри не ги вклучуваат износите вклучени при детерминирање на ефективната каматна стапка на тие финансиски средства и обврски.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

7. НЕТО-ПРИХОДИ/(РАСХОДИ) ОД ПРОВИЗИИ И НАДОМЕСТИ (продолжение)

Вид на услуга	Природа и времетраење на остварување на договорна обврска, вклучувајќи значајни услови за плаќање	Признавање на приход согласно МСФИ 15 (применлив од 1 Јануари 2018)
Банкарски услуги за физички и правни лица Кредитни картички	Групата обезбедува банкарски услуги на физички и правни лица, вклучувајќи провизии за пречекорување за правни лица и кредитни картички. Групата ги поставува стапките поединечно за физички и правни лица клиенти на годишна основа. Провизиите по трансакции за размена, трансакции во странска валута и пречекорувања се наплатени на сметката на клиентот во моментот на склучување на трансакцијата. Провизиите за сервисирање се наплаќаат на месечно ниво и се базирани на фиксни стапки кои годишно се ревидираат од Групата.	Приходи по трансакции се признаваат во моментот кога се одвива трансакцијата. Приходите поврзани со пречекорувања се признаваат на месечна основа во текот на времетраењето на услугата. Приходите од членарини за кредитни картички се признаваат месечно.
Платен промет	Провизиите за платен промет се наплаќаат за парични трансакции и непарични трансакции настанати со следните инструменти: нарачки, наплати и чекови. Провизиите се наплаќаат во моментот кога е извршена трансакцијата. За водење на тековни сметки е наплатена фиксна провизија на месечно ниво.	Приходите поврзани со платен промет се признаваат во моментот кога трансакцијата е извршена. Приходот од водење на трансакциски сметки се признава месечно.
Акредитиви и гаранции	Провизиите за издадени акредитиви и гаранции во странска валута се пресметуваат на договорниот износ и преостанатите потенцијални обврски низ целиот животен век на потенцијалните обврски.	Приходите поврзани со акредитиви и гаранции се признаени во моментот на иницијално издавање и во текот на животниот век на производот на квартална основа.
Брокерски провизии	Групата обезбедува брокерски услуги со ХВ на Македонска берза на клиенти резиденти и нерезиденти. Провизиите се на ниво на трансакција и се наплаќаат од сметките на клиентите во моментот на случување на трансакцијата.	Приходите од брокерски услуги се евидентираат во моментот на склучување на трансакцијата.
Комисиски и доверителски активности	Групата обезбедува услуги на претставува депозитарна банка и старателски услуги на инвестициски и пензиски фондови и други комитенти. Провизиите се наплаќаат на месечно ниво.	Приходите од услуги на депозитарна банка и старателски услуги на инвестициски и пензиски фондови и останати клиенти се евидентираат во моментот кога услугите се извршуваат.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018
9. НЕТО ПРИХОД ОД ТРГУВАЊЕ

	во илјади денари	
	31 декември 2018	31 декември 2017
Добивка/(загуба) од промени во објективната вредност, нето (реализирани/нереализирани)	4,797	16,549
Дивиденда од сопственички инструменти	820	5,733
Нето (загуби)/добивки на финансиски инструменти класифицирани по објективна вредност преку биланс на успех	5,617	22,282

**10. НЕТО ПРИХОД ОД ОСТАНАТИ ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ ПО ОБЈЕКТИВНА ВРЕДНОСТ
ПРЕКУ БИЛАНС НА УСПЕХ**

	во илјади денари	
	31 декември 2018	31 декември 2017
Добивка/(загуба) од промени во објективната вредност на должничките хартии од вредност определени по ОВБУ, нето (реализирани/нереализирани)	7,269	-
Нето (загуби)/добивки на финансиски инструменти класифицирани по објективна вредност преку биланс на успех	7,269	

11. ОСТАНАТИ ПРИХОДИ ОД ДЕЈНОСТА

	во илјади денари	
	31 декември 2018	31 декември 2017
Дивиденда од сопственички инструменти по ОВОСД	5,478	-
Девизни арбитражи	35,131	41,915
Приходи од кирии	20,727	9,461
Останато	18,624	11,631
Дивиденда од сопственички инструменти расположливи за продажба	-	5,793
	79,960	68,800

12. ТРОШОЦИ ЗА ВРАБОТЕНИТЕ

	во илјади денари	
	31 декември 2018	31 декември 2017
Плати	682,143	593,193
Придонеси за пензиско осигурување	234,275	212,964
Останати трошоци	70,568	66,086
	986,986	872,243

13. ОСТАНАТИ РАСХОДИ ОД ДЕЈНОСТА

	во илјади денари	
	31 декември 2018	31 декември 2017
Премии за осигурување на депозити	171,777	290,754
Услуги	182,118	169,345
Административни и трошоци за маркетинг	87,026	77,309
Материјални трошоци	74,576	74,286
Даноци и придонеси	1,415	2,419
Трошоци за судски спорови	2,027	1,289
Резервирања за пензиските и за други користи за вработените, на нето-основа	8,536	10,448
Останато	93,205	10,542
	620,680	636,392

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018
14. НЕТО ЗАГУБИ ПОРАДИ ОШТЕТУВАЊЕ НА ФИНАНСИСКИТЕ СРЕДСТВА

	во илјади денари	
	31 декември 2018	31 декември 2017
Кредити на и побарувања од банки (Белешка 20)	166	408
Кредити на и побарувања од други комитенти (Белешка 21)	117,873	1,520,184
Вложувања во хартии од вредност (Белешка 19)	623	-
Останати средства (Белешка 25)	36,649	70,874
Потенцијални и превземени обврски (Белешка 34)	293,005	70,818
Парични средства и парични еквиваленти (Белешка 17)	69	(71)
	448,385	1,662,213
Наплатени претходно отпишани побарувања	(503,621)	(306,596)
	(55,236)	1,355,617

15. ДАНОК НА ДОБИВКА

Главните компоненти на данокот на добивка во добивката и загубата се следните:

	во илјади денари	
	31 декември 2018	31 декември 2017
Тековен данок	215,944	94,632
Одложен данок	1,890	45,305
	217,834	139,937

Вкупниот трошок за годината може да се усогласи со финансиската добивка како што следува:

	во илјади денари			
	во %	31 декември 2018	во %	31 декември 2017
Добивка пред данок на добивка		2,041,059		1,392,984
Пресметан данок по даночна стапка 10% (2017: 10%)	10	204,106	10.0	139,299
Расходи непризнаени за даночни цели	0.7	14,347	0.5	6,802
Даночно ослободени приходи	(0.1)	(619)	(0.4)	(6,164)
Трошок за данок на добивка		217,834	10.1	139,937

Признаени одложени даночни обврски

Одложените даночни обврски се распределуваат на следното:

	Средства			Обврски			Нето		
	2018			2017					
Во илјади денари									
Преземени средства врз основа на неплатени побарувања	-	(68,166)	(68,166)	-	(61,942)	(61,942)	-	(61,942)	(61,942)
Финансиски средства по ОВОСД	-	(1,764)	(1,764)	-	(977)	(977)	-	(977)	(977)
Исправка за очекувана кредитна загуба	-	(13,615)	(13,615)	-	-	-	-	-	-
Нефункционална камата	-	(2,511)	(2,511)	-	-	-	-	-	-
Нето даночни средства/(обврски)	-	(86,065)	(86,065)	-	(62,919)	(62,919)	-	(62,919)	(62,919)

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

15. ДАНОК НА ДОБИВКА (продолжение)

Движење во временските разлики во текот на годината

<i>Во илјади денари</i>	Состојба на 1 јануари	Признаено во билансот на успех	Признаено во останата сеопфатна добивка	Состојба на 31 декември
2018				
Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	61,942	6,224	-	68,166
Финансиски средства расположливи за продажба	977	-	787	1,764
Исправка за очекувана кредитна загуба	20,460	(6,845)	-	13,615
Нефункционална камата	-	2,511	-	2,511
	83,379	1,890	787	86,056

Износот на 1 Јануари 2018 го вклучува ефектот од првична примена на МСФИ 9 (Белешка 4).

16. ЗАРАБОТКА ПО АКЦИЈА

Пресметката на заработката по акција е направена врз основа на нето-добивката за годината која им припаѓа на имателите на обични акции и пондерираниот просечен број на обични акции во текот на. Пресметката за основната и разводнетата заработка по акција е:

	31 декември 2018	31 декември 2017
Нето-добивка која им припаѓа на имателите на акции за обична и разводнета заработка по акција (во илјади денари)	1,812,039	1,244,217
Пондериран просечен број на акции за основна и разводнета заработка по акција	2,279,067	2,279,067
Основна заработка по акција (во денари)	795	546
Разводнета заработка по акција (во денари)	795	546

Пресметата за пондерираниот просечен број на обични акции за годината што завршува на 31 декември 2018 и 2017 е како што следи:

	Број на акции	
	2018	2017
Издадени обични акции 1 јануари	2,279,067	2,279,067
На 31 декември	2,279,067	2,279,067

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

17. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ

	Во илјади денари	
	Декември 31, 2018	Декември 31, 2017
Парични средства во благајна	1,841,253	1,647,010
Сметка и депозити во НБРМ, освен задолжителна резерва во странска валута	17,642,377	10,937,805
Тековни сметки кај домашни банки	1,644	2,661
Тековни сметки кај странски банки	4,286,894	5,375,871
Орочени депозити кај банки до 3 месеци	13,738,331	8,157,014
Благајнички записи до 3 месеци	5,616,762	6,124,553
Останати краткорочни високо ликвидни средства	11,152	754
Вклучено во парични средства и парични еквиваленти	43,138,413	32,245,668
Задолжителни резерви во странска валута	4,517,036	4,133,980
	47,655,449	36,379,648
(Исправка на вредност)	(4,843)	(64)
	47,650,606	36,379,584

Нивото на задолжителната резерва во странска валута што се чува во Народна Банка во износ од 4,517,036 илјади денари (2017: 4,133,980 илјади денари) е утврдена со Одлуката за задолжителни резерви пропишана од Народна Банка. Овие резерви се пресметани врз основа на просечниот износ на депозити во странска валута во текот на еден месец. Од 14ти ноември 2018 година, Народна банка пресметува камата на овие резерви по каматна стапка која одговара на стапката која ЕЦБ ја пресметува за депозитите преку ноќ (-0.4%).

Сметки и депозити во НБРМ, освен задолжителни резерви во странска валута во износ од 17,642,377 илјади денари (2017: 10,937,805 илјади денари) претставуваат тековни денарски сметки во НБРСМ и депозити во денари во НБРСМ со рок на доспевање преку ноќ во износ од 13,000,000 илјади денари (2017: 6,500,000 илјади денари со рок на доспевање од 7 дена)

Орочени депозити до 3 месеци во износ од 13,738,331 илјади денари (2017: 8,157,014 илјади денари) се однесува на депозити пласирани кај домашни и странски банки, со достасување од 1 ден до 3 месеци и со каматна стапка во опсег од -0.83% до 2.65% годишно (2017: од 0.87% до 1.60% годишно).

Благајнички записи до 3 месеци во износ од 5,616,762 илјади денари (2017: 6,124,553 илјади денари) се должнички хартии од вредност издадени од НБРСМ со достасување од 35 дена и со каматна стапка од 2.50% годишно (2017: 3.25% годишно).

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

18. СРЕДСТВА ЗА ТРГУВАЊЕ

	In thousands of Denars	
	December 31, 2018	December 31, 2017
Должнички ХВ		
Државни обврзници	428	83,599
Државни записи	-	12,832
Останати должнички инструменти	8,766	-
Вкупно должнички ХВ	9,194	96,431
Сопственички ХВ	31,002	385,494
	40,196	481,925

Државните обврзници во износ од 428 илјади денари (2017: 83,599 илјади денари) се однесуваат на структурни државни обврзници со каматна стапка од 2% годишно. На 1 Јануари 2018 структурните државни обврзници во износ од 82,978 илјади денари беа рекласифицирани во бизнис модел чувани за наплата и се мерени по амортизирана набавна вредност.

Записи чувани за тргување (2017:12,832 илјади денари) се однесуваат на вложувања во државни записи.

Котираните сопственички инструменти чувани за тргување во износ од 31,002 илјади денари (2017: 59,231 илјади денари) се однесуваат на вложувања во акции издадени од домашни ентитети.

Останатите котирани сопственички инструменти во износ од 8,766 илјади денари (2017: 326,263 илјади денари) се однесуваат на вложувања во ОИФ. Останатите некотирани сопственички инструменти (2017: 324,561 илјади денари) се однесуваат на вложувања во ОИФ КБ Публикум – Балансиран и КБ Публикум – Паричен, и од 1 Јануари се рекласифицирани во ОББУ.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018
19. ВЛОЖУВАЊА ВО ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ

	Во илјади денари	
	Декември 31, 2018	Декември 31, 2017
Вложувања во ХВ определени по објективна вредност преку билансот на успех	331,829	-
Вложувања во ХВ мерени по амортизирана набавна вредност	3,389,429	-
Вложувања во ХВ мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка – должнички инструменти	8,852,308	
Вложувања во ХВ мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка – сопственички инструменти	64,947	
Вложувања во ХВ чувани до достасување	-	1,899,035
Вложувања во ХВ расположливи за продажба	-	8,839,390
	12,638,513	10,738,425
Вложувања во ХВ определени по ОББУ	Декември 31, 2018	Декември 31, 2017
Останати должнички инструменти	331,829	-
	331,829	-
Вложувања во ХВ мерени по амортизирана набавна вредност	Декември 31, 2018	Декември 31, 2017
Државни обврзници	3,392,816	-
(Исправка на вредност)	(3,387)	-
	3,389,429	-
Должнички ХВ мерени по ОВОСД	Декември 31, 2018	Декември 31, 2017
Државни обврзници	102,906	-
Државни записи	8,749,402	-
	8,852,308	-
Сопственички ХВ мерени по ОВОСД	Декември 31, 2018	Декември 31, 2017
Останати сопственички инструменти	64,947	-
	64,947	-

Вложувањата во хартии од вредност определени по ОББУ во износ од 331,829 илјади денари се однесуваат на вложувања во удели во ОИФ КБ Публикум – Балансиран во износ од 9,367 илјади денари и вложувања во удели во ОИФ КБ Публикум – Паричен во износ од 322,462 илјади денари.

Вложувањата во ХВ мерени по амортизирана набавна вредност вклучуваат државни обврзници во износ од 3,392,816 илјади денари. Државните обврзници во износ од 106,699 илјади денари се структурни државни обврзници со годишна каматна стапка од 2% и државни обврзници во износ од 3,286,117 илјади денари со каматна стапка од 0.90% до 4.60%.

Должничките вложувања мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка во износ од 8,852,308 илјади денари се однесуваат на државни обврзници во износ од 102,906 илјади денари со каматна стапка од 2.10% годишно и државни записи во износ од 8,749,402 илјади денари со каматна стапка од 2.30% до 1.20% годишно.

Вложувањата во сопственички инструменти мерени по ОВОСД во износ од 64,947 се однесуваат на вложувања во ХВ издадени од финансиски институции за кои нема активен пазар, како и недостасуваат скорешни трансакции кои можат да бидат употребени при утврдување на нивната објективна вредност. Соодветно на тоа, вложувањата во овие ХВ се водаат по нивната набавна вредност.

Групата не планира да ги продаде вложувањата чие работење е поврзано со редовното работење на Групата, додека останатите вложувања би се продале само кога Групата ќе оцени дека нема поволни услови на капиталните пазари за нивно отуѓување.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

19. ВЛОЖУВАЊА ВО ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ (продолжение)

Групацијата Балфин и Комерцијална банка АД Скопје имаат потпишано обврзувачки договор со Пиреус банка за купување на акциите на Тирана банка, при што Балфин ќе поседува мнозинство од овие акции. Балфин и Комерцијална банка АД Скопје планираат Тирана банка да функционира како независна банка со која ќе управуваат искусни професионалци, предводена од меѓународен Управен одбор и ќе продолжи да ги проширува активностите на банката во Република Албанија.

Купопродажната трансакција на 31 Декември 2018 беше предмет на соодветни регулаторни одобренија во поединечните јурисдикции.

На датумот на издавање на овие финансиски извештаи, трансакцијата беше реализирана. Групата нема контрола или заедничка контрола на овие вложувања.

ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА РАСПОЛОЖЛИВИ ЗА ПРОДАЖБА

	во илјади денари	
	31 декември 2018	31 декември 2017
Државни записи	-	8,671,656
Државни обврзници	-	102,809
Сопственички инструменти	-	64,925
	-	8,839,390
(исправка на вредноста)	-	-
	-	8,839,390

Финансиски средства расположливи за продажба на 1 Јануари се класифицирани во бизнис модел по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка.

ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА КОИ СЕ ЧУВААТ ДО ДОСПЕВАЊЕ

	во илјади денари	
	31 декември 2018	31 декември 2017
Државни обврзници	-	1,711,943
Државни записи	-	187,092
	-	1,899,035

Финансиски средства кои се чуваат до достасување на 1 Јануари се класифицирани во бизнис модел по амортизирана набавна вредност.

20. КРЕДИТИ НА И ПОБАРУВАЊА ОД БАНКИ

	во илјади денари	
	31 декември 2018	31 декември 2017
Кредити на странски банки	2,467,375	5,786,703
Кредити на домашни банки	50,771	49,305
	2,518,146	5,836,008
(исправка на вредноста)	(1,023)	(1,615)
	2,517,123	5,834,393

Вкупно тековниот дел на кредити и побарувања од банки изнесува 1,562,090 илјади денари (2017: 4,879,432 илјади денари).

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

21. КРЕДИТИ НА И ПОБАРУВАЊА ОД ДРУГИ КОМИТЕНТИ

	во илјади денари	
	31 декември 2018	31 декември 2017
Население:		
- дозволени пречекорувања	1,052,117	1,109,189
- Кредитни картички	1,010,381	1,052,147
- Кредити	<u>11,729,566</u>	<u>11,423,716</u>
	<u>13,792,064</u>	<u>13,585,052</u>
Нефинансиски друштва:		
- Големи	17,474,961	21,502,788
- Средни и мали	<u>21,096,639</u>	<u>17,668,563</u>
	<u>38,571,600</u>	<u>39,171,351</u>
	52,363,664	52,756,403
(исправка на вредноста)	<u>(5,838,232)</u>	<u>(7,390,162)</u>
	<u>46,525,432</u>	<u>45,366,241</u>
Тековни	19,925,958	18,928,128
Нетековни	26,599,474	26,438,113

Кредити на и побарувања од други комитенти вклучуваат пресметана камата и останати побарувања во износ од 155,118 илјади денари (2017: 167,015 илјади денари).

Од вкупните кредити на и побарувања од други комитенти Групата има засновано залог по под-кредитите одобрени од кредитната линија на Европската инвестициона банка ('ЕИБ'), и од Италијанската кредитна линија (ИКЛ), во корист на МБПР. Со состојба 31 декември 2017 година вкупниот износ на заложени кредити на и побарувања од други комитенти изнесува 679,687 илјади денари (2017: 1,179,808 илјади денари).

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

22. ВЛОЖУВАЊЕ ВО ПРИДРУЖЕНИ ДРУШТВА

Групата поседува 49% од вложувањата во капиталот што е еднакво на 49% од гласачките права во КБ Прво пензиско друштво АД Скопје. Главното седиште на КБ Прво пензиско друштво АД Скопје е Република Северна Северна Македонија.

	во илјади денари	
	31 декември 2018	31 декември 2017
КБ Прво Пензиско Друштво АД Скопје	235,164	210,171
Учество во резултатот за годината која завршува на 31 декември	64,187	55,128
Примени дивиденди	(25,314)	(30,135)
	274,037	235,164

Краток преглед на финансиските информации на придружените претпријатија е прикажан подолу:

	Средства	Обврски	Капитал	Приходи	Во илјади денари декември 31, 2018	
					Профит	Учество
КБ Прво Пензиско Друштво АД Скопје	<u>570,485</u>	<u>17,991</u>	<u>552,494</u>	<u>263,527</u>	130,993	49%
	<u>570,485</u>	<u>17,991</u>	<u>552,494</u>	<u>263,527</u>	<u>130,993</u>	
					Во илјади денари декември 31, 2017	
	Средства	Обврски	Капитал	Приходи	Профит	Учество
КБ Прво Пензиско Друштво АД Скопје	<u>491,418</u>	<u>18,257</u>	<u>473,161</u>	<u>245,172</u>	112,506	49%
	<u>491,418</u>	<u>18,257</u>	<u>473,161</u>	<u>245,172</u>	<u>112,506</u>	

Не постојат значајни ограничувања на способноста на соработниците за пренос на средства на Групата во форма на парични дивиденди или отплата на кредити и аванси.

**БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018**
23. НЕДВИЖНОСТИ И ОПРЕМА

					Во илјади денари
	Земјиште и градежни објекти	Опрема	Инвестиции во тек	Влог во туѓи основни средства	Вкупно
Сметководствена вредност на 1 јануари 2017	2,745,476	193,817	22,617	6,273	2,968,183
Зголемувања	-	-	63,837	-	63,837
Пренос	3,715	55,408	(59,348)	225	-
Расходувања и отуѓувања	-	(42)	-	-	(42)
Амортизација	(79,129)	(82,992)	-	(4,073)	(166,194)
Сметководствена вредност на 31 декември 2017	2,670,062	166,191	27,106	2,425	2,865,784
На 31 декември 2017					
Набавна вредност	3,275,649	1,208,036	27,106	55,171	4,565,962
Акумулирана амортизација	(605,587)	(1,041,845)	-	(52,746)	(1,700,178)
Нето сметководствена вредност на 31 декември 2017	2,670,062	166,191	27,106	2,425	2,865,784
Сметководствена вредност на 1 јануари 2018	2,670,062	166,191	27,106	2,425	2,865,784
Зголемувања	-	-	95,527	-	95,527
Пренос	2,707	76,190	(78,897)	-	-
Расходувања и отуѓувања	-	-	-	-	-
Амортизација	(79,206)	(73,091)	-	(1,461)	(153,758)
Сметководствена вредност на 31 декември 2018	2,593,563	169,290	43,736	964	2,807,553
На 31 декември 2018					
Набавна вредност	3,278,356	1,225,380	43,736	50,168	4,597,640
Акумулирана амортизација	(684,793)	(1,056,090)	-	(49,204)	(1,790,087)
Нето сметководствена вредност на 31 декември 2018	2,593,563	169,290	43,736	964	2,807,553

Обврските за набавка на недвижности и опрема во 2018 година изнесуваат 10,255 илјади денари (2017: 2,387 илјади денари). На 31 декември 2018 и 31 декември 2017 година, Групата нема недвижности и опрема дадени под залог.

За годината која завршува на 31 Декември 2018 Групата реализираше добивка од продажба на недвижности и опрема во износ од 1,509 илјади денари (2017: 4,229 илјади денари).

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

24. НЕМАТЕРИЈАЛНИ ВЛОЖУВАЊА

	Во илјади денари	
	2018	2017
Набавна вредност		
Состојба на 1 јануари	312,965	287,988
Зголемувања	11,111	14,344
Расходувања и отуѓувања	(69,073)	-
Состојба на 31 декември	255,003	302,332
Акумулирана амортизација		
Состојба на 1 јануари	272,543	249,081
Амортизација	12,959	12,829
Расходувања и отуѓувања	(69,073)	-
Состојба на 31 декември	216,429	261,910
Сметководствена вредност 31 декември	38,574	40,422
Сметководствена вредност 1 јануари	40,422	38,907

На 31 декември 2018 Групата нема обврски за нематеријални средства (2017: нема).

25. ОСТАНАТИ СРЕДСТВА

	Во илјади денари	
	31 декември, 2018	31 декември, 2018
Побарувања по основ на работа со кредитни картички	577,534	408,131
Сомнителни и спорни побарувања	64,497	77,017
Побарувања од купувачите	2,695	205,479
Побарувања од осигурителна компанија	8,220	8,191
Залиха на канцелариски материјали	16,757	21,689
Залиха на нумизматичка колекција	13,492	15,008
Побарувања по основ на провизии и надомести	33,158	35,423
Аванси за недвижности и опрема	3,622	8,135
Други побарувања по останати основи во денари	27,926	620,183
Ограничени сметки	1,140,941	829,191
Останати средства	22,780	28,824
	1,911,622	2,257,271
Исправка на вредноста	(86,134)	(107,295)
	1,825,488	2,149,976

Тековниот дел на останати средства изнесува 681,935 илјади денари (2017: 1,318,650 илјади денари).

Во позицијата "Други побарувања по останати основи во денари" во 2017 година (износ од 620,183 илјади денари), во најголем дел беа презентирани побарувања спрема едно правно лице, а кои за Банката претставуваа извесна наплата и за краток временски период претставуваат очекувани парични приливи настанати врз основа на преземени активности на Банката за наплата на проблематични побарувања. Во 2018 година, побарувањето беше наплатено.

Ограничени сметки во износ од 1,140,941 илјади денари (2017: 829,191 илјади денари) претставуваат колатерал за VISA International и MasterCard, обезбедување за старателски активности и обврска кон КИБС за резервен гарантен фонд.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

26. ПРЕЗЕМЕНИ СРЕДСТВА ВРЗ ОСНОВА НА НЕНАПЛАТЕНИ ПОБАРУВАЊА

	Во илјади денари	
	31 декември, 2018	31 декември, 2017
Преземен колатерал		
Земјиште	21,858	139,085
Згради	617,523	808,672
Станбени згради и апартмани	179,531	146,916
Останато	42,270	301,592
	861,182	1,396,265

Објективната вредност на преземените средства врз основа на ненаплатени побарувања на 31 декември 2018 изнесува 1,262,904 илјади денари (2017: 2,008,892 илјади денари).

Овластени проценители на имот, со соодветни признаени професионални квалификации и соодветно искуство врзано со локацијата и категоријата на имотот кој се проценува, ја утврдија објективната вредност на преземените средства.

Мерењето на објективната вредност на Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања е категоризирано во Ниво 3 согласно инпутите од употребената техника на вреднување.

Техники на вреднување и значителни инпути кои не можат да бидат следени на активен пазар

Наредната табела ги покажува техниките на вреднување кои се користат при мерење на објективната вредност на преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања, како и значителните инпути кои не можат да бидат следени на активен пазар.

<u>Техники на вреднување</u>	<u>Значителни инпути кои не можат да бидат следени на активен пазар</u>	<u>Односи меѓу клучните значителни инпути и мерење на објективна вредност</u>
<i>Дисконтирани парични текови:</i> Овој модел на вреднување ја смета сегашната вредност на нето паричните текови кои би биле генерирани од имотот, земајќи ги предвид очекувана стапка на раст за наеми, стапката на зафатеност, трошоците за инсенентива за наем како на пример периоди во кои не се наплаќа кирија и останати трошоци кои не би ги плаќале закупците. Очекуваните нето парични текови се дисконтирани користејќи дисконтни стапки прилагодени на ризикот. Меѓу другите фактори, проценката за дисконтната стапка ги зема предвид квалитетот на зградата и нејзината локација (примарна, наспроти секундарна), како и условите на наемот)	<ul style="list-style-type: none"> - очекуван раст на пазарот за наем (2%) - Стапка на зафатеност (70% за деловни установи и складишта) - Дисконтна стапка прилагодена на ризикот (10,5%, 11%, 12,5% во зависност од проценуваниот недвижен имот, 11% повеќекатна гаража, 12,5% за логистика и складишта) 	Проценетата објективна вредност ќе се зголеми (намали) доколу: *** очекуваната раст на пазарот за наем би се зголемила (намалила); *** стапката на зафатеност би била повисока (пониска); ***Дисконтната стапка прилагодена на ризикот би била пониска (повисока)

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

26. ПРЕЗЕМЕНИ СРЕДСТВА ВРЗ ОСНОВА НА НЕНАПЛАТЕНИ ПОБАРУВАЊА
(Продолжение)

За годината која завршува на 31 Декември 2018, Групата оствари добивка од продажба на средствата преземени врз основа на ненаплатени побарувања во износ од 232,531 илјади денари (2017: 166,318 илјади денари). Исто така, Групата реализираше загуба од продажба на преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања во износ од 64,931 илјади денари (2017: 68,864 илјади денари).

Исто, Групата призна загуба за оштетување на преземени средства во износ од 172,617 илјади денари (2017: 106,960 илјади денари). Групата има обврска да ги проценува пазарните вредности на преземените средства годишно. Загубата за оштетување е резултат на пониска пазарна од сметководствена вредност на преземените средства.

Движење н апреземени средства во 2018	во илјади денари
Почетна состојба на 1 јануари 2018	1,396,265
Зголемувања	706,585
Отуѓувања	(1,069,051)
Загуби за оштетување	(172,617)
Крајна состојба на 31 декември 2018	861,182

Зголемувањата на преземените средства врз основа на ненаплатени побарувања како непарична трансакција не се прикажани во извештајот за парични текови.

27. ДЕПОЗИТИ НА БАНКИ И ДРУГИ ФИНАНСИСКИ ИНСТИТУЦИИ

	Во илјади денари	
	31 декември, 2018	31 декември, 2017
Депозити по видување		
Банки и други финансиски организации	873,160	275,868
Осигурителни компании	83,250	76,573
Орочени депозити		
Банки и други финансиски организации	282,137	242,682
Осигурителни компании	493,875	488,420
Ограничени депозити		
Банки и други финансиски организации	145	189,881
Осигурителни компании	3,942	3,847
	1,736,509	1,277,271
До една година		
Над една година	1,566,841	950,558
	169,668	326,713

Во депозитите на банки и други финансиски институции се вклучени обврските по основ на пресметана камата во износ од 7,743 илјади денари (2017: 8,366 илјади денари).

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

28. ДЕПОЗИТИ НА ДРУГИ КОМИТЕНТИ

	Во илјади денари	
	31 декември, 2018	31 декември, 2017
Јавни институции		
Депозити по видување	398,508	273,904
Орочени депозити	35,261	55,573
Претпријатија		
Депозити по видување	21,693,862	20,281,883
Орочени депозити	2,029,277	2,723,412
Население		
Депозити по видување	26,623,927	21,857,926
Орочени депозити	44,015,868	42,721,777
Ограничени депозити		
Население	1,520,346	1,431,987
Претпријатија	1,333,713	1,053,845
	<u>97,650,762</u>	<u>90,400,307</u>

Во депозитите на комитентите е вклучен износ од 207,874 илјади денари по основ на пресметана камата (2017: 213,092 илјади денари).

Ограничените депозити во вкупен износ од 2,854,059 илјади денари (2017: 2,485,832 илјади денари) се однесуваат на депозитите на депонентите со кои се врши плаќање во странство, отворање на акредитиви, депозити пласирани за обезбедување на кредити и издадени гаранции и средства од предвремена отплата на кредитите.

Тековниот дел на депозитите од другите комитенти изнесува 88,510,852 илјади денари (2017: 82,150,718 илјади денари).

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

29. ОБВРСКИ ПО КРЕДИТИ

	31 декември, 2018		Во илјади денари 31 декември, 2017	
	Краткорочни	Долгорочни	Краткорочни	Долгорочни
Домашни извори:				
МБПР - ЗКДФ (Македонска Банка за поддршка на развојот, средства доделени од Земјоделско кредитен дисконтен фонд)	1,106	6,050	1,262	10,188
Агенција за управување со сметки	-	114,782	-	115,970
НБРМ – примарна емисија	-	8,809	-	8,809
Странски извори кои се администрираат преку домашни финансиски и државни институции:				
МБПР - ИКЛ (Македонска банка за поддршка на развојот, средства доделени од Италијанска кредитна линија)	-	-	10	1,537
МБПР - ЕИБ (Македонска банка за поддршка на развојот, средства доделени од ЕИБ)	1,473	679,687	2,234	1,040,872
	2,579	809,328	3,506	1,177,376
Странски извори:				
EBRD	1,193	115,825	544	56,397
	1,193	115,825	544	56,397
Тековни	293,381	-	340,864	-
Нетековни	-	635,544	-	896,959

Во обврските по кредити е вклучен износ од 2,675 илјади денари (2017: 2,802 илјади денари) што претставува обврски по основ на камати.

На 31.12.2018, Банката е во согласност со финансиските ковенанти од Договорот со ЕБРД.

Кредитор	Валута	Каматна стапка	Година на достасување	Вид на обезбедување
МБПР - ИКЛ	ЕУР	3%	Отплатен	Вратено
МБПР - ЗКДФ	МКД/ЕУР	0,5%	согласно договорите склучени со крајните корисници	3 меници
НБРМ - Примарна емисија	МКД	-	2020 година	1 меница
МБПР - ЕИБ	ЕУР	1%	согласно договорите склучени со крајните корисници	16 меници во форма на нотарски акт *Залог на побарувања по договори за под-кредит со крајните корисници во форма на Нотарски акт
Агенција за управување со сметки	МКД	-	2020 година	необезбедено
EBRD	ЕУР	6,5%-фиксна, 5%-прилагодлива	согласно договорите склучени со крајните корисници	необезбедено

Групата има засновано залог во форма на нотарски акт во корист на МБПР на побарувањата по договорите за под-кредит склучени со крајните корисници одобрени од кредитните линии со ЕИБ и ИКЛ, администрирани преку МБПР. Со состојба 31 декември 2018 година износот на обврски по кредити за кои Групата има воспоставено залог на побарувања е 679,687 илјади денари (2017: 1,011,972 илјади денари).

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

30. ОСТАНАТИ ОБВРСКИ

	Во илјади денари	
	31 декември, 2018	31 декември, 2017
Обврски по основ на кредитни картички	507,683	394,888
Обврски кон Министерството за финансии	11,150	9,114
Обврски кон добавувачи	27,489	19,662
Обврски за аванси	10,853	33,108
Провизии и надоместоци	8,157	7,587
Обврски за пензии и други користи на вработените	65,361	60,032
Обврски за ДДВ	68,345	6,445
Нераспределени приливи од странство за правни и физички лица	116,355	94,502
Останати обврски	223,480	62,911
	1,038,873	688,249
До една година	977,066	631,750
Над една година	61,807	56,499

Пресметките на обврските за пензии и други користи на вработените се вршат користејќи ги следните параметри и индикатори (бази) важечки на 31 декември секоја година:

- Стапка на раст на просечната месечна плата по година во Република Северна Северна Македонија: 2% за 2017 година и 2% за 2018 година, земајќи го предвид проценетиот раст на идните плати во Република Северна Македонија со оглед на стапката на инфлација;
- Дисконтна стапка: 3.9% за 2017 година и 3.4% за 2018 година, која произлегува од долгорочните неризични хартии од вредност;
- Отпремнина при заминување во пензија во износ од 2 просечни нето плати по вработен во Република Северна Македонија, исплатени во последните 3 месеци: 23.165,00 денари за 2017 година и 24.460,00 денари за 2018 година, објавени секој декември од страна на Државниот Завод за Статистика на Република Северна Северна Македонија.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

31. КАПИТАЛ

(а) Акционерски капитал

	Обични акции		Во илјади денари Приоритетни акции	
	декември 31, 2018	декември 31, 2017	декември 31, 2018	декември 31, 2017
	Во број на акции На 1 јануари	2,279,067	2,279,067	-
На 31 декември	2,279,067	2,279,067	-	-

Вкупниот акционерски капитал се состои од 2,279,067 (2017: 2,279,067) обични акции. Обичните акции се со номинална вредност од 1,000 денари (2017: 1,000 денари). Сите акции се целосно платени. Имателите на обични акции имаат право на дивиденда кога ќе биде објавена и имаат право на еден глас на Акционерското Собрание за еквивалент од 1 обична акција. Сите акции се рангирани подеднакво во однос на резидуалните средства на Групата.

Според акционерската книга заклучно со 31 декември 2018, кај 207,644 обични акции или 9.11% од вкупниот акционерски капитал на Групата (31 декември 2017: 84,105 обични акции или 3.69%) постои ограничување на правата утврдени врз основа на закон и/или одлука односно акт на надлежен орган. На 31 декември 2018, од 207,644 акции со ограничување, 205,607 или 99% имаат ограничување да се ргуваат бидејќи се заложени или имаат рестрикции од Управата на јавни приходи, извршител или Првостепен суд (со 31 декември 2017, 80,398 обични акции).

Со 31.12.2018 година Групата не поседува сопствени акции. Отворените Инвестициски Фондови управувани од подружницата на Групата, КБ Публикум Инвест АД Скопје поседуваат вкупно 14,206 обични акции, односно 0.623% од вкупниот акционерски капитал и тоа КБ Публикум - Балансиран поседува 3,789 обични акции, односно 0.166% од вкупниот акционерски капитал и КБ Публикум МБИ 10 поседува 10,417 обични акции односно 0.457% од вкупниот акционерски капитал (со 31.12.2017 година КБ Публикум - Балансиран поседува 3,409 обични акции, односно 0.601% и КБ Публикум МБИ 10 поседува 13,705 обични акции, односно 0.601% од вкупниот акционерски капитал на Групата).

Подолу се прикажани акционерите кои имаат сопственост која надминува 5% од издадените акции со право на глас:

Акционери	% акции со право на глас	
	31 декември, 2018	31 декември, 2017
АДОРА Инженеринг увоз извоз Скопје	10.09	0.18
East Capital Explorer Investments AB, Stockholm	-	10.0

(б) Дивиденди

Следниве дивиденди беа признаени како распределби за годината завршена на 31 декември.

	Во илјади денари	
	декември 31, 2018	декември 31, 2017
181 денари по обична акција (2018: 150 денари по акција)	413,232	341,860

Објавени дивиденди после датумот на билансот на состојба (не се признаени обврски во билансот на состојба)

	Во илјади денари	
	Декември 31, 2018	Декември 31, 2017
Објавени дивиденди после 31 декември	957,208	410,232

	Денари	
	Декември 31, 2018	Декември 31, 2017
Дивиденди од обични акции	420	180

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

32. ПОДРУЖНИЦИ НА ГРУПАТА

Види сметководствена политика 3.1

(а) Значајни подружници

Значајна подружница на Групата е КБ Публикум. Нејзиното главно седиште е во Република Северна Македонија. Банката поседува 64.29% од сопственоста на Друштвото. (2017: 64.29%).

(б) Значителни ограничувања

Групата нема значителни ограничувања на можноста за пристап или користење на своите средства и подмирување на своите обврски.

(в) Неконтролирано учество во подружници

Табелата подолу дава информации за подружниците кои имаат материјално значајно неконтролирано учество

КБ Публикум

<i>Во илјади денари</i>	Белешка	31 декември 2018
Средства		
Парични средства и парични еквиваленти		109
Финансиски средства чувани за тргување		11,452
Депозити од банки		68,290
Недвижности и опрема	23	230
Нематеријални средства	24	564
Останати средства		<u>3,952</u>
Вкупно средства		<u>84,597</u>
ОБВРСКИ		
Обврски кон добавувачи и други обврски		<u>3,226</u>
Вкупно обврски		<u>3,226</u>
Нето средства		81,371
Сметководствена вредност на неконтролираното учество		<u>29,058</u>
		За периодот од
		01.01.2018-
		31.12.2018
Приходи		48,658
Расходи		(17,335)
Добивка/(загуба)		<u>31,323</u>
Вкупно останата добивка		<u>31,323</u>
Добивка/(загуба) за неконтролираното учество		<u>11,186</u>

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

32. ПОДРУЖНИЦИ НА ГРУПАТА (продолжение)
(г) Не-контролирано учество во подружници (продолжение)

		За годината завршена на 31 декември 2018
Нето паричен тек од основната дејност		32,313
Паричен тек од инвестициската дејност		(23,842)
Парични текови од финансиски активности, пред дивидендите за не-контролирано учество		(5,400)
Парични текови од финансиски активности, дивиденди за не-контролирано учество		(3,000)
Нето-зголемување на паричните средства и паричните еквиваленти		<u>71</u>
<i>Во илјади денари</i>	Белешка	31 декември 2017
Средства		
Парични средства и парични еквиваленти		38
Финансиски средства чувани за тргување		17,202
Депозити од банки		38,040
Недвижности и опрема	22	176
Нематеријални средства	24	737
Останати средства		4,016
Вкупно средства		<u>60,209</u>
ОБВРСКИ		
Обврски кон добавувачи и други обврски		1,761
Вкупно обврски		<u>1,761</u>
Нето средства		<u>58,447</u>
Сметководствена вредност на не- контролираното учество		<u>20,872</u>
		За периодот од 01.01.2017- 31.12.2017
Приходи		38,543
Расходи		(13,816)
Добивка/(загуба)		<u>24,727</u>
Вкупно останата загуба		<u>24,727</u>
Добивка/(загуба) за не-контролираното учество		<u>8,830</u>
		За годината завршена на 31 декември 2017
Нето паричен тек од основната дејност		23,949
Паричен тек од инвестициската дејност		(23,954)
Парични текови од финансиски активности, пред дивидендите за не-контролирано учество		-
Парични текови од финансиски активности, дивиденди за не-контролирано учество		-
Нето-зголемување на паричните средства и паричните еквиваленти		<u>(5)</u>

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018
33. ПОВРЗАНОСТ СО НЕКОНСОЛИДИРАНИ СТРУКТУРИРАН ЕНТИТЕТ

Следната табела ги опишува видовите на структурирани ентитети кои Групата не ги консолидира, но во кои има учество.

<i>Во илјади денари</i>			Вкупно средства	
Вид на структуриран ентитет	Природа и дејност	Учество на Групата	2018	2017
Инвестициски фондови	Да генерираат провизии од управување со средства во име на трети страни – инвеститори.	Учество на Групата	3,201,593	3,018,399
	Овој вид на ентитети се финансирани преку издавање на удели на инвеститори.	Управувачки провизии		

Следната табела ги прикажува сметководствените вредности на учество кои ги има Групата во неконсолидираните структурни ентитети. Максималната изложеност на загуба е сметководствената вредност на чуваните средства.

Сметководствена вредност

<i>Во илјади денари</i>	31 Декември 2018	31 Декември 2017
Инвестициски фондови	331,829	324,561

34. ПОТЕНЦИЈАЛНИ И ПРЕЗЕМЕНИ ОБВРСКИ
(а) Вонбилансни ставки

Следната табела ги прикажува договорните износи на потенцијалните и преземените обврски од страна на Групата по категории:

	Во илјади денари	
	31 декември, 2018	31 декември, 2017
Гаранции		
Во домашна валута	6,389,891	6,174,495
Во странска валута	1,696,761	2,638,715
	8,086,652	8,813,210
Акредитиви	2,821,496	2,723,340
Неискористени лимити по кредитни картички	1,208,254	1,199,841
Неискористени пречекорувања по тековни сметки	1,747,296	1,766,179
Преземени обврски за кредитирање и неискористени кредитни лимити	1,552,067	1,543,492
	15,415,765	16,046,062
Вкупно	15,415,765	16,046,062
Посебна резерва за вонбилансни ставки	(373,398)	(183,395)
	15,042,367	15,862,667

Групата обезбедува банкарски гаранции и акредитиви за гарантирање на работењето на клиентите пред трети страни. Овие договори имаат фиксни лимити и генерално истекуваат за период до една година. Истекувањата не се концентрирани во ниту еден период.

Овие обврски и потенцијални обврски имаат вонбилансна состојба на кредитниот ризик бидејќи само надоместоците на организацијата и зголемувањата од можните загуби се прикажуваат во билансот на состојба се додека обврските не се исполнат или истечат. Многу од потенцијалните и преземени обврски ќе истечат без да бидат авансирани во целост или делумно. Поради тоа износите не претставуваат идни парични текови.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

34. ПОТЕНЦИЈАЛНИ И ПРЕЗЕМЕНИ ОБВРСКИ (продолжение)

(б) Судски спорови

За дел од преземените потенцијални обврски во износ од 255,954 илјади денари има судски спор по основ на издадена гаранција на барање на Гранит АД Скопје. Спорот е поведен пред надлежен суд во Полска на 16 септември 2011 година од страна на Државниот трезор – Генерален директорат на Државните патишта и Автопати од Варшава (корисник на Гаранцијата) против Комерцијална Група АД Скопје, со тужба примена во Групата на 2 јули 2012 година, со која се бара плаќање по активирана Групарска гаранција на износ од 17.897.404,09 полски злоти, еквивалент на 255,954 илјади денари издадена врз основа на Договор за изградба на автопат склучен на 5 мај 2010 година помеѓу тужителот (Државниот трезор – Генерален директорат на Државните патишта и Автопати од Варшава) и Гранит АД Скопје (барател на Гаранцијата).

Групарската гаранција е активирана и побарано е плаќање по истата поради прекршување на договорот за изградба на автопат помеѓу Државниот трезор – Генерален директорат на Државните патишта и Автопати од Варшава и Гранит АД Скопје. По основ на овој договор има посебен судски спор кој се води пред надлежен суд во Варшава, Полска, при што на 7 март 2016 година судот донесе усна пресуда со која го уважи барањето на тужителот и ѝ наложи на Комерцијална Група АД Скопје да го плати износот по активирана гаранција, заедно со камати и судски трошоци. Пресудата е обжалена и постапката е во фаза на одлучување на повисокиот суд.

Плаќањето по активираната гаранција не е извршено од страна на Групата поради Решение за временна мерка од 4 април 2011 година, донесено од страна на Основниот суд Скопје 2 - Скопје, на предлог од барателот на Гаранцијата Гранит АД Скопје, со кое му се забранува на Корисникот на Гаранцијата да презема какви било дејства што би значеле протестирање или наплата на предметната Групарска гаранција, а истовремено ѝ се забранува на Групата да изврши исплата по барањето за плаќање од Корисникот на гаранцијата. Групата има обврска да ја почитува одлуката на македонскиот суд, сè додека истата е на сила. Доколку дојде до плаќање од страна на Групата по основ на оваа гаранција, истото ќе претставува побарување од Гранит АД Скопје и раководството на Групата не очекува проблеми во наплатата и негативни финансиски последици.

На 24 јануари 2018 година пред Суд во Амстердам е поднесена тужба против Групата заедно со 12 други субјекти. Според тужбата, постои наводно побарување од Cunico Resources N.V, International Mineral Resources B.V, Summerside Investments S.a.r.l и Cunico Marketing FZE за наводна причинета штета поврзана со отворање стечајна постапка над Фени Индустри АД Кавадарци во стечај. Тужбата треба да биде отфрлена поради ненадлежност на судот во Амстердам, но и доколку судот одлучи да се впушти во расправање, истата ќе биде одбиена поради целосна неоснованост на тужбените наводи. Според раководството и адвокатите на Групата, крајниот исход од овој правен случај не се очекува да има негативни последици врз Групата.

(в) Даночен ризик

Деловните книги и сметководствената регулатива подлежат на даночна контрола од страна на даночните власти во период од 5 години по поднесената даночна пријава за финансиската година и евентуално можат да предизвикаат дополнителни даночни обврски. Според оценките на Раководството на Банката на датумот на овие финансиски извештаи нема сознанија за било какви дополнителни околности кои можат да создадат потенцијални материјални обврски во тој поглед.

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

35. ТРАНСАКЦИИ СО ПОВРЗАНИТЕ СТРАНИ

Лица поврзани со Групата се: лица со посебни права и обврски и лица поврзани со Групата (класифицирани како клучно раководство), акционери со квалификувано учество во Групата (директна или индиректна сопственост на најмалку 5% од вкупниот број на акции или од издадените гласачки акции во Групата кои овозможуваат големо влијание во Групата) и поврзаните лица и одговорните лица на тие акционери – правни лица (класифицирани како други поврзани страни). Освен тоа, Групата има и инвестиции во поврзани страни.

Во нормалниот тек на работењето, голем број на банкарски трансакции се склучени со поврзани субјекти. Тука се вклучени кредитите, депозитите и обврските по кредити. Износите на трансакциите со поврзани субјекти на крајот на годината се прикажани во табелата подолу:

	Пласмани на 1 Јануари 2018 1	Пласмани во текот на годината 2	Повлекувања во текот на годината 3	Пласмани на 31 декември 2018 4=(1+2-3)
1. Средства				
Тековни сметки				
а) Придружени претпријатија	-	-	-	-
б) Раководен кадар на Групата	-	-	-	-
в) Останати поврзани страни	-	-	-	-
Средства за тргување				
а) Придружени претпријатија	-	-	-	-
б) Раководен кадар на Групата	-	-	-	-
в) Останати поврзани страни	-	-	-	-
Хипотекарни кредити				
а) Придружени претпријатија	-	-	-	-
б) Раководен кадар на Групата	73,165	28,166	33,035	68,296
в) Останати поврзани страни	-	-	-	-
Потрошувачки кредити				
а) Придружени претпријатија	-	-	-	-
б) Раководен кадар на Групата	25,097	10,166	11,309	23,954
в) Останати поврзани страни	-	-	-	-
Останати кредити и побарувања				
а) Придружени претпријатија	23	-	23	-
б) Раководен кадар на Групата	185,273	842,727	334,422	693,574
в) Останати поврзани страни	-	-	-	-
Инвестиции во хартии од вредност				
а) Придружени претпријатија	235,164	64,186	25,313	274,037
б) Раководен кадар на Групата	-	-	-	-
в) Останати поврзани страни	-	-	-	-
2. Обврски				
Депозити				
а) Придружени претпријатија	730	659,621	651,411	8,939
б) Раководен кадар на Групата	666,765	3,604,074	3,585,320	685,519
в) Останати поврзани страни	-	-	-	-

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

35. ТРАНСАКЦИИ СО ПОВРЗАНИТЕ СТРАНИ (продолжение)

Приходи и расходи од поврзани страни

	Крај на годината декември 31, 2018				Во илјади денари Крај на годината декември 31, 2017			
	Придружени претпријати ја	Клучен раководен кадар на Групата	Останати поврзани страни	Вкупно	Придр ужени претпр ијатија	Клучен раководен кадар на Групата	Останати поврзани страни	Вкупно
Приходи								
Приходи од камати	-	21,207	-	21,207	-	12,025	-	12,025
Приходи од провизии и надоместоци	188	4,298	-	4,486	209	4,312	-	4,521
Нето добивка од тргување	-	-	-	-	-	-	-	-
Приходи од дивиденди	-	-	-	-	-	-	-	-
Капитална добивка од продажба на нетековни средства	-	-	-	-	-	-	-	-
Останати приходи	64,237	1,983	-	66,220	55,205	3,124	-	58,329
Трансфер помеѓу ентитети	-	-	-	-	-	-	-	-
Вкупно приходи	64,425	27,488	-	91,913	55,414	19,461	-	74,875
Расходи								
Расходи од камата	-	8,739	-	8,739	1	7,976	-	7,977
Расходи од провизии и надоместоци	-	-	-	-	-	-	-	-
Нето загуба од тргување	-	-	-	-	-	-	-	-
Расходи за набавка на нетековни средства	-	-	-	-	-	-	-	-
Исправка на вредност на финансиски средства на нето- основа	(1)	(1,052)	-	(1,053)	(3)	(267)	-	(270)
Останати расходи	35	1,414	-	1,449	51	1,559	-	1,610
Вкупно расходи	34	9,101	-	9,135	49	9,268	-	9,317

БЕЛЕШКИ КОН КОНСОЛИДИРАНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
31 декември 2018

35. ТРАНСАКЦИИ СО ПОВРЗАНИТЕ СТРАНИ (продолжение)
Надомест за раководниот кадар на Групата

	Во илјади денари	
	31 декември, 2018	31 декември, 2017
Плати и останати краткорочни користи за вработените	199,442	131,448
Останати долгорочни користи	328	247
Останати	11,184	10,682
	210,954	142,377

Останатите користи вклучуваат трошоци за менаџерско осигурување, надомест на годишен одмор и награди за нова година.

36. РАБОТИ ВО ИМЕ И ЗА СМЕТКА НА ТРЕТИ ЛИЦА

	Во илјади денари	
	31 декември, 2018	31 декември, 2017
Банки и други финансиски институции	9,037	14,571
Правни лица	410,880	406,359
Физички лица	51,676	53,269
	471,593	474,199

Групата управува со средства во име на трети страни кои се во форма на кредити на фирми за разни инвестиции. Групата прима приходи од надоместоци за обезбедување на овие услуги. Средствата управувани во име на трети лица не се средства на Групата и не се признаваат во извештајот за финансиската состојба. Групата не е изложена на никаков кредитен ризик поврзан со ваквите пласмани, бидејќи таа не е гаранција за овие вложувања, сепак, има одговорност повернички правилно да се справи и да ги инвестира овие пари на клиентот.

Приходи и расходи на фондовите управувани во име на трети страни се ставени на товар на соодветните трети лица, а Групата нема одговорност во врска со овие трансакции.

37. ОБВРСКИ ПО НАЕМ

На крајот на периодот за известување идните минимални плаќања по основ на наем на неотповиклив оперативен лизинг се плаќа на следниов начин:

Во илјади денари	Вкупно	Рок на достасување за оперативен наем		
		До 1 година	Од 1 до 5 години	Над 5 години
Состојба на 31 декември 2018	44,364	1,868	7,472	35,024
Вкупно	44,364	1,868	7,472	35,024
Состојба на 31 декември 2017	46,232	1,868	7,472	36,892
Вкупно	46,232	1,868	7,472	36,892

38. ПОСЛЕДОВАТЕЛНИ НАСТАНИ

Нема значајни материјални настани кои се случиле по датумот на известување, а кои бараат обелоденување во финансиските извештаи.

38. ДЕВИЗНИ КУРСЕВИ

Позициите содржани во извештајот за финансиска состојба се прикажани во националната валута и можат да се изразат во странска валута по официјалниот девизен курс, како што следи:

	Во денари	
	31 декември 2018	31 декември 2017
1 EUR	61.4950	61.4907
1 USD	53.6887	51.2722